

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za germanistiku - Katedra za nederlandistiku

**Nematerijalna baština kao obilježje kulturnog identiteta i
kontrastivna analiza običaja u Hrvatskoj i Nizozemskoj**

Diplomski rad
15 ECTS

Napisala:
Dina Kostel

Mentori:
dr. sc. Slađan Turković

U Zagrebu, veljača 2015.

Sadržaj

1. Sažetak	4
2. Uvod	5
3. Nematerijalna kulturna baština.....	6
3.1. Nematerijalna kulturna baština i narodna kultura	6
3.2. Nematerijalna kulturna baština u Hrvatskoj	7
3.3. Nematerijalna kulturna baština u Nizozemskoj	9
3.4. Kulturni identitet	10
3.5. Tradicija	11
3.6. Kraljevina Nizozemska	12
3.7. Nizozemski identitet.....	13
4. Narodni običaji	15
5. Kontrastivna analiza godišnjih običaja u Hrvatskoj i Nizozemskoj	17
5.1. Terensko istraživanje.....	17
5.2. Karneval u Hrvatskoj	19
5.3. Karneval u Nizozemskoj	22
5.4. Rezultati istraživanja - karneval	25
5.5. Uskrs u Hrvatskoj.....	26
5.6. Uskrs u Nizozemskoj	30
5.7. Rezultati istraživanja – Uskrs.....	32
5.8. Sveti Nikola u Hrvatskoj	35
5.9. <i>Sinterklaas</i> u Nizozemskoj.....	36
5.10. Rezultati istraživanja – sveti Nikola i <i>Sinterklaas</i>	39
5.11. Božić u Hrvatskoj.....	41
5.13. Rezultati istraživanja – Božić.....	45
6. Zaključak.....	48
7. Popis literature.....	50
8. Elektronski izvori	53

Prilog br. 1: Dijagrami	59
Prilog. br. 2: Ankete.....	67

1. Sažetak

Ovaj se rad bavi usporedbom četiriju godišnjih običaja kod Hrvata i Nizozemaca. Nastoje se otkriti razlike i sličnosti u obilježavanju običaja u obje kulture i vidjeti što oni predstavljaju za ljude.

U radu je prikazano što Hrvatima i Nizozemcima predstavlja nematerijalna kulturna baština te što su to narodni običaji, kulturni identitet i dr. Ujedno se nastoji predstaviti i Nizozemska kao zemlja i predmet istraživanja u ovom radu. Analiza običaja u Hrvatskoj i Nizozemskoj daje uvid u kulturu tih naroda, kako oni obilježavaju te blagdane, u kojoj se mjeri razlikuju. Tako je karneval običaj koji se u Hrvatskoj i Nizozemskoj ne slavi u jednakoj mjeri i postoje velike razlike. Uskrs je na temelju svog kršćanskog religioznog aspekta važniji Hrvatima nego Nizozemcima. Sv. Nikola pak je s druge strane običaj koji je Nizozemcima jedan od najvažnijih dana u godini dok je Hrvatima negdje pri dnu ljestvice popularnosti. A Božić je blagdan koji jednima i drugima mnogo znači i rado ga slave. No svugdje postoje razlike koje se nastoje otkriti u ovom radu.

U sklopu rada provedeno je i terensko istraživanje nad Nizozemcima i Hrvatima u kojem se htjelo vidjeti, potvrđuje li se ono što je rečeno u literaturi o pojedinim običajima, postoje li vidljive razlike kod jedne i druge skupine, koju ulogu igra religija u obilježavanju tih običaja i kako oni slave pojedine običaje. Istraživanjem se potvrdilo ono što je zapisano u literaturi, ali su na površinu isplivale i predrasude koje Hrvati imaju prema Nizozemcima u smislu da nisu religiozna zemlja, no pokazalo se da su vrlo osjetljivi po tom pitanju što će biti vidljivo u samom radu.

Ključne riječi: narodni običaji, nacionalni identitet, karneval, Uskrs, sv. Nikola/*Sinterklaas*, Božić

2. Uvod

Tradicija i običaji sastavni su dio kulture svakoga naroda. Bilo da se radi o godišnjim običajima vezanim uz blagdane koji se svake godine održavaju u isto vrijeme ili o životnim običajima vezanim uz neki događaj u životu pojedinca npr. svadbe, rođenje djeteta i sl., svaka kultura i svaki narod imaju svoje običaje koje njeguju i prenose iz generacije u generaciju. Oni su vrlo važni za stvaranje vlastitog identiteta jer u usporedbi s običajima iz drugih kultura mogu se prepoznati razlike, ali i sličnosti koje povezuju te dvije kulture.

U ovom diplomskom radu opisuju se najvažniji običaji u Hrvatskoj i Nizozemskoj. Međusobno se uspoređuju kako bi se uočile sličnosti, ali ponajviše i razlike između ove dvije kulture. Cilj je otkriti koliko se hrvatska kultura razlikuje od nizozemske, postoje li zajedničke dodirne točke. Na temelju terenskog istraživanja na ispitanicima iz jedne i druge zemlje nastoje se potvrditi ili opovrgnuti opisi u literaturi vezani uz pojedine običaje. Jesu li ljudi upoznati s njima ili je to samo puko slovo na papiru, a u stvarnosti to ne izgleda tako i u kojoj mjeri su za njih važni običaji. U radu neće biti prikazani svi godišnji ili kalendarski običaji koje poznaju obje kulture već samo oni koji su vezani uz velike blagdane poput Božića i Uskrsa, zatim karnevalski običaji i običaji vezani uz proslavu dana svetog Nikole odnosno *Sinterklaasa* u Nizozemskoj.

Očekivani ishod anketa je da će većina ispitanika jedne i druge skupine reći kako smatra da je tradicija važna, također je vrlo vjerojatno da će se potvrditi činjenice iz literature. Za očekivati je kako će religijski element u obilježavanju običaja biti važniji Hrvatima nego Nizozemcima i da će se poredak običaja po važnosti razlikovati. Odgovori ispitanika bit će prikazani u sklopu svakog poglavlja, ovisno o tome kojem običaju pripadaju, radi lakšeg snalaženja i čitanja.

3. Nematerijalna kulturna baština

3.1. Nematerijalna kulturna baština i narodna kultura

Što je nematerijalna kulturna baština? Kako se ona manifestira? To su samo neka temeljna pitanja koja će pobliže biti objašnjena u ovom poglavlju. Munnik (2012: 5) pod nematerijalnom kulturnom baštinom podrazumijeva sve običaje koje ljudi nasljeđuju od svojih roditelja, djedova i baka. Ali da bi običaji ostali sačuvani potrebno ih je voljeti i njegovati.¹ Naime, da ljudi ne bi više htjeli slaviti Božić i pjevati božićne pjesme onda bi Božić izgubio svoj smisao i ne bi više ni postojao. Riječ autentičnost prema Strouken (2012a: 8) nije izraz koji se može povezivati s nematerijalnom kulturnom baštinom i običajima. Običaji se prilagođavaju svakoj generaciji i idu u korak s vremenom.

Nematerijalna baština ne podrazumijeva samo običaje već i zanat, jezik kao sredstvo sporazumijevanja koji se prenosi s generacije na generaciju, ples i dr. (usp. Munnik 2012: 5). Pod nematerijalnu baštinu spadaju i stvari koje ljudi nisu ni svjesni da spadaju u običaje jer se čine sasvim običnima poput ispuhavanja svijeća na rođendanskoj torti, rezanja svadbene torte ili npr. pečenja slastica *beschuit met muisjes* za rođenje djeteta u Nizozemskoj. Nematerijalna kulturna baština podložna je također promjenama, budući da se ne radi o predmetu koji se može sačuvati od vanjskih utjecaja i držati podalje od bilo kakvih promjena. Nematerijalna kulturna baština je živa, ona se stalno mijenja, a najbolji primjer su narodni običaji. Oni itekako mogu odumrijeti ako ih se ne njeguje, ali se jednako tako mogu i mijenjati. Često ljudi i od susjednih naroda nesvjesno preuzimaju pojedine običaje koji s vremenom postaju dio njihove kulture.

Strouken (2012b: 6) objašnjava kako su ljudi tek nedavno počeli posvećivati sve veću pažnju baštini koja nije opipljiva ni materijalna, poput običaja. Stvari koje ne možemo opipati teže je sačuvati i zaštititi od opipljivih, a samim time i smatrati baštinom i podariti im neki veći značaj.

„Het besef dat tradities en rituelen ook belangrijk cultureel erfgoed zijn, kwam van de landen die niet zoveel monumenten en musea hadden, maar wel veel verhalen, feesten, ambachten en

¹ http://www.volkscultuur.nl/file_handler/documents/original/view/52/traditienlpdf.pdf (4.2.2015.)

*volkswijsheden (zoals de kennis van medicinale planten). Zij vroegen internationale aandacht voor dit erfgoed, omdat veel kennis snel aan het verdwijnen is*² (Strouken 2012b: 6).

Vukušić (2005: 94) objašnjava kako se pod nematerijalnom kulturnom baštinom podrazumijeva stvaranje kulturnih zajednica koje se temelje na tradiciji, a prenosi se najčešće usmenim putem. Nematerijalna kulturna baština manifestira se u obliku plesa, jezika, glazbe, književnosti, mitova i običaja. Budući pak da su ti svi elementi podvrgnuti procesu globalizacije i stapanja s drugim kulturama Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO) potaknula je vlade, nevladine organizacije i lokalne zajednice da zaštite svoju baštinu i da je promiču jer ona predstavlja njihov identitet. Zijlstra (2012: 5) govori kako je važno razmišljati u globalnim okvirima i djelovati diljem svijeta kako bi regionalna i lokalna baština dobile na značaju, a time bi se istaknula posebnost jednog naroda.

Kultura nekog naroda i nematerijalna baština objedinjuju elemente tradicije jer se radi o običajima s kojima su svi pojedinci upoznati, a prenose se s koljena na koljeno. Narodna kultura ili nizozemska riječ *volkscultuur* objedinjuju sve običaje i rituale s kojima su ljudi upoznati, a nematerijalna baština ili nizozemski izraz *immaterieel erfgoed* označava selektirane običaje koje nitko ne želi izgubiti. Pod pojmom narodne kulture smatraju se svi običaji, navike, ponašanje koje se susreće u svakodnevnom životu i s kojim ljudi odrastaju, a imaju veze s kulturom tog naroda. Ona je dio identiteta neke zajednice i samim time vezana uz sadašnjost, a ne uz prošlost.³ Stoga i Nizozemski institut za narodnu kulturu i nematerijalnu baštinu (*het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed*) smatra kako se treba pobrinuti da običaji ne nestanu. Oni su dio sadašnjosti, ali i prošlosti i budućnosti čovječanstva te nisu opipljivi i ne mogu se restaurirati.

3.2. Nematerijalna kulturna baština u Hrvatskoj

U samoj Odluci o proglašenju Zakona o potvrđivanju konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine objavljenoj u Narodnim novinama - međunarodni ugovori 5/2005 i na

² Spoznaja da su običaji i rituali važna kulturna baština potječe od zemalja koje nisu imale mnogo spomenika i muzeja već mnogo priča, slavlja, obrta i narodnih mudrosti (poput poznavanja ljekovitih biljaka). Te su zemlje zatražile međunarodno priznanje za ovu baštinu jer se to znanje brzo zaboravlja. (prijevod citata s nizozemskog)

³ http://www.volkscultuur.nl/definities_24.html (4.2.2015.)

internetskim stranicama Ministarstva kulture Republike Hrvatske slično je i kao na internetskim stranicama nizozemskog kulturološkog instituta *het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed* objašnjeno da „nematerijalna kulturna baština znači vještine, izvedbe, izričaje, znanja, umijeća, kao i instrumente, predmete, rukotvorine i kulturne prostore koji su povezani s tim, koje zajednice, skupine i u nekim slučajevima, pojedinci prihvaćaju kao dio svoje kulturne baštine“ (Odluka o proglašenju Zakona o potvrđivanju konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine 2005: 2).

„Nematerijalna kulturna baština«, [...] manifestira se, među ostalim, u sljedećim područjima:

- (a) usmena predaja i izričaji, uključujući jezik kao sredstvo komunikacije nematerijalne kulturne baštine;
- (b) izvedbene umjetnosti;
- (c) običaji, obredi i svečanosti;
- (d) znanje i vještine vezani uz prirodu i svemir;
- (e) tradicijski obrti.“ (ibid.).

Hrvatska jednako kao i Nizozemska ulaže napore u to da se očuva i zaštiti nematerijalna kulturna baština na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Uvidjelo se da je vrlo važno očuvati svoj vlastiti kulturni identitet i stvari koje svaki narod i zemlju čine jedinstvenom i prepoznatljivom u svijetu.

Hrvatska sudjeluje u UNESCO-voj Konvenciji o zaštiti nematerijalne kulturne baštine već od 2005. godine. Van der Zeijden (2011: 2) objašnjava kako je UNESCO-va ideja bila *safeguarden* odnosno čuvanje i zaštita nematerijalne kulturne baštine poput slavljenja *Sinterklaasa* u Nizozemskoj ili godišnjih pokladnih ophoda zvončara s područja Kastavštine u Hrvatskoj i održati je na životu.

„'Zaštita' znači mjere čiji je cilj osiguravanje održivosti nematerijalne kulturne baštine, uključujući identificiranje, dokumentiranje, istraživanje, očuvanje, zaštitu, promicanje, povećanje vrijednosti, prenošenje, posebice putem formalnog i neformalnog obrazovanja, kao i revitalizaciju različitih oblika te baštine.“ (Van der Zeijden 2011: 2)

UNESCO je prepoznao kako procesi globalizacije i društvene transformacije dovode do ozbiljnih opasnosti od gubitka vrijednosti, nestajanja i uništenja nematerijalne kulturne baštine pogotovo zato što nema dovoljno sredstava da se ta baština zaštiti. Potrebno je mladim

naraštajima izgraditi sve veću svijest o važnosti nematerijalne kulturne baštine te je stoga UNESCO zamolio zemlje da same sastave popis stvari koje su vrijedne da ih se stavi na popis UNESCO-ve Reprezentativne liste nematerijalne kulturne baštine, da te stvari istraže, dokumentiraju i promoviraju npr. putem edukativnih programa (ibid. 1-2). Tako su se na UNESCO-voj Reprezentativnoj listi nematerijalne kulturne baštine čovječanstva našla i mnoga dobra iz Hrvatske.

3.3. Nematerijalna kulturna baština u Nizozemskoj

Nizozemska je 2012. godine sudjelovala u UNESCO-voj Konvenciji o zaštiti nematerijalne kulturne baštine. Ona je 2. rujna 2012. potpisala *UNESCO Verdrag ter Bescherming van het Immaterieel Erfgoed* 'UNESCO-ov ugovor o zaštiti nematerijalne kulturne baštine' i time je postala 144. zemlja koja je potpisala ovaj ugovor. Zijlstra (2012: 5) napominje kako je u čitavoj Kraljevini Nizozemskoj ratificiran taj ugovor pa tako i na otocima Curaçao, Sveti Martin i Aruba. Sam broj zemalja koji je potpisao taj ugovor govori o tome koliko je važno održavati svoje običaje i tradiciju. Voditeljica projekta za očuvanje nematerijalne kulturne baštine u Nizozemskoj, Ineke Strouken (2012b: 7) navela je kako je na taj način sačuvana i zaštićena ne samo materijalna nego i nematerijalna baština koja obuhvaća običaje, tradicije, rituale. Godina 2012. proglašena je i *het Jaar van het Immaterieel Erfgoed* 'Godinom nematerijalne kulturne baštine'. Za Nizozemce to znači da moraju sastaviti Nacionalan inventar nematerijalne kulturne baštine u Nizozemskoj (*Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed in Nederland*). Zajednice određuju je li nešto vrijedno staviti na popis nacionalnog inventara i pritom svi običaji moraju ispuniti određene uvjete (usp. Strouken 2012a: 8).

Koliko je za Nizozemce važna tradicija pokazuje i časopis koji se bavi nematerijalnom baštinom pod nazivom *Immaterieel Erfgoed* kojeg izdaje nizozemski kulturološki institut *het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed*. U nematerijalnu kulturnu baštinu u Nizozemskoj ubrajaju se i vještine i znanja poput govorenja *streektaala* 'narječja ili puhanja u *midwinterhoorn* 'alpski rog' (usp. Munnik 2012: 5).

3.4. Kulturni identitet

Prema definiciji Hrvatske enciklopedije kultura je „pojam koji obično označava složenu cjelinu institucija, vrijednosti, predodžaba i praksi koje čine život određene ljudske skupine, a prenose se i primaju učenjem.“⁴ Kultura se sastoji od različitih aktivnosti koje se kontinuirano ponavljaju pa stoga kulturna baština nije statična i nepromjenjiva. Nove generacije svaki put iznova određuju kulturni sadržaj jer svaka generacija iz vlastite perspektive gleda na prošlost.⁵ UNESCO je predstavio kulturu kao specifičan skup duhovnih, intelektualnih i emocionalnih karakteristika društva ili društvene grupe koja pored domene književnosti i umjetnosti obuhvaća i životni stil, načine zajedničkog života, vrijednosne sustave, tradicije i vjerovanja (usp. Univerzalna deklaracija UNESCO-a o kulturnoj raznolikosti 2001: 1).

Urošević, predavačica na interdisciplinarnom studiju kulture i turizma Sveučilišta Jurje Dobrile u Puli u svom kolegiju Kulturni identitet Hrvatske govori da kulturni identitet neke zemlje zapravo podrazumijeva način života ljudi, kulturno-povijesne spomenike, književnost, gospodarstvo, gastronomiju, dakle sve oblike identiteta neke zajednice po kojoj je ona posebna i prepoznatljiva.⁶ Tako kulturni identitet Hrvatske ili Nizozemske čine one stvari po kojima su te zemlje prepoznatljive u inozemstvu. Jurčević (2004: 329) definira kulturni identitet kao svijest o nekim vrijednostima koje čine kulturu. Samim time što postajemo svjesni svoje kulture i dobara stvaramo svoj identitet. On govori kako se radi o dinamičnom pojmu koji obuhvaća i različitosti i sličnosti u usporedbi s 'drugima'. No kako je danas svijet globaliziran kao nikad dosad, jasno je da se različite kulture međusobno isprepliću i da svi ljudi jedni od drugih nešto preuzimaju i međusobno si daju. Danas je pojam kulturnog identiteta vrlo aktualan jer se sve više govori o sveprisutnoj globalizaciji. Postavljaju se pitanja je li globalizacija pozitivna pojava ili ne, nastaje li globalizacijom u domeni kulture globalna kultura koja će „progutati“ sve ostale lokalne kulture i tako dovesti do homogenizacije? (usp. Vukušić 2005: 93). Grbić (2004: 239) govori da globalizacija znači jačanje utjecaja dominantnih kultura, a pritom se vidljivo ili nevidljivo relativiziraju

⁴ <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34552> (4.1.2014.)

⁵ <https://www.knaw.nl/nl/thematisch/de-nederlandse-wetenschapsagenda/cultuur-en-identiteit-in-heden-en-verleden/hoer-veranderen-nationale-culturele-identiteiten-in> (23.09.2014.)

⁶ https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.efpu.hr%2Ffileadmin%2Fnastavnici_files%2Fnurosev%2FKULTURNI_IDENTITET_HRVATSKE.ppt&ei=f3j8U_7yF4HXyQPp2IGIBQ&usq=AFQjCNGjktbsSYJ3vMPU90zmNEYxRhOKxg&bvm=bv.73612305.d.bGE&cad=rjt (23.8.2014.)

nacionalni kulturni identiteti. No koliko god ovaj svijet bio globaliziran i kulture svijeta međusobno isprepletene, svaki narod ima svoju kulturu i Vukušić (2005: 94) govori kako se identitet neke zajednice zasniva na zajedničkim sjećanjima pripadnika te zajednice. Stoga globalizacija ne može potisnuti druge kulture ili stvoriti jednu globalnu kulturu. Pojam *identitet* sadrži i objektivnu dimenziju tj. ono spoznajno i subjektivnu dimenziju (osjećaj pripadnosti i lojalnosti) i one se kontinuirano mijenjaju (usp. Grbić 2004: 239).

Kulturni identitet se stalno mijenja i dobiva neke druge značajke i time što ljudi postaju svjesni onoga što imaju, mogu uvidjeti i bogatstvo drugih naroda, a na taj način mogu jedni od drugih učiti. Tako su običaji sastavni dio kulturnog identiteta nekog naroda i zemlje. To je uvidio i UNESCO te je „2001. godine donio Opću deklaraciju o kulturnoj raznolikosti, kojom se kulturna raznolikost tretira kao najvrednije zajedničko nasljeđe čovjeka“ (Defenders of Diversity 2000: 30-32 prema Grbić 2004: 240).

3.5. Tradicija

Prema definiciji Hrvatskog jezičnog portala tradicija je „prenošenje znanja, spoznaja, vjerovanja, legendi, običaja, kulturnih vrijednosti itd. s generacije na generaciju, iz jedne epohe u drugu, bilo usmenom ili pismenom predajom, odgojem ili dr.“⁷ Tradicija se ne odnosi samo na prošlost već je itekako sastavni dio ljudske sadašnjosti. Nizozemski kulturološki institut je godinu 2009. proglasio *het Jaar van de Tradities 2009* 'godinom tradicija'. Svaki čovjek može ponešto reći o tome koje su tradicije za njega važne, s kojima se susreće i što o njima misli. Ljudi ne moraju biti stručnjaci kako bi mogli razgovarati o običajima i razmjenjivati iskustva.

Čovjek tijekom života sam određuje koji su običaji za njega važni i koje će prenijeti na nove generacije, bilo da se radi o prehrani, načinu oblačenja, vjeroispovijesti i sl. Svojom tradicijom i običajima čovjek pokazuje tko je, kakav želi biti i kojoj grupi pripadati (usp. Strouken 2008: 5). Strouken (2011a: 5) govori kako tradiciju kao i običaje treba njegovati i živjeti. Tradicija ne može postojati bez ljudi koji je održavaju na životu. Jednom kad tradicija i običaji prestanu biti važni za osobe ili zajednicu onda se počinju smatrati mrtvima.

⁷ <http://hjp.novi-liber.hr/index.php?show=search> (23.8.2014.)

3.6. Kraljevina Nizozemska

Kraljevina Nizozemska ustavna je monarhija odnosno zemlja koja jako dobro pokazuje kako je moguć suživot ljudi s različitim kulturnim identitetom.⁸ Kraljevina Nizozemska suverena je država sastavljena od četiri zemlje odnosno područja. To su Nizozemska s još tri otoka u Karipskom moru, a to su Bonaire, Saba i Sveti Eustahije koji čine posebne općine, ali pripadaju Nizozemskoj. Ostala tri područja koja čine Kraljevinu Nizozemsku su otoci Curaçao, Sveti Martin i Aruba smješteni također u Karipskom moru, a imaju status autonomnih država unutar Kraljevine.⁹ Nizozemska je površinom manja od Hrvatske, a po naseljenosti ima četiri puta više stanovnika. Jedna površina teritorija Nizozemske nalazi se u razini s morem ili ispod razine mora. Sagrađeni nasipi i pregrade u moru štite je od poplava, a područja plitkog mora isušena su i pretvorena u plodno tlo. Iako mala zemlja, Nizozemska se može pohvaliti jakom prehrambenom, kemijskom industrijom i industrijom naftnih derivata kao i proizvodnjom nafte i električnih i elektroničkih strojeva. Također je poznata po uzgoju biljaka i nasadima cvijeća koje izvozi diljem Europe.¹⁰

Kraljevina Nizozemska osim kraljevske kuće ima i parlament koji se sastoji od dva doma. Kraljevinom Nizozemskom upravlja kralj Willem-Alexander, potomak velikog Vilima Oranskog, jedne od najvažnijih ličnosti u povijesti Nizozemske. Kralj Willem-Alexander došao je na prijestolje 30. travnja 2013. godine kad je njegova majka, tadašnja kraljica Beatrix, a današnja princeza abdicirala u njegovu korist.¹¹

U Nizozemskoj je prema podacima nizozemskog Državnog zavoda za statistiku (*Centraal Bureau voor de Statistiek*) 2012. godine bilo 54% vjernika, a 46% ateista. Od religioznih Nizozemaca najveći postotak čine katolici i to 27% dok su druge skupine izražene u manjim brojkama. Sveukupno je 18% protestanata u Nizozemskoj, a od toga je 2012. godine bilo 8% kalvinista, 6% protestanata protestantske crkve u Nizozemskoj (PKN), a 4% reformiranih. Osim protestanata i katolika u Nizozemskoj ima 4% sljedbenika islamske

⁸ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/koninkrijk-huis> (18.9.2014.)

⁹ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/caribische-deel-van-het-koninkrijk/nieuw-bestuur-voormalige-nederlandse-antillen> (18.9.2014.)

¹⁰ http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/netherlands/index_hr.htm (18.9.2014.)

¹¹ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/koninkrijk-huis/troonswisseling> (18.9.2014.)

vjere.¹² Shetter (2002: 110) govori kako je katolička zajednica vrlo zatvorena i povezana zajednica te da se oni drže svoje vjere i oni iznimno jako žive svoju vjeru. To znači kad je netko vjernik u Nizozemskoj da doista jest pravi vjernik i živi svoju vjeru, a to se ne odnosi samo na katolike. Vjera i crkva su također imale mnogo utjecaja na državu pa su tako i mnogi nizozemski autori smatrali kako je religija kriva za mnoge probleme u nizozemskom društvu. Tako je i religija utjecala na mnoge svakodnevne društvene stvari poput toga da su u Nizozemskoj nedjeljom zatvorene sve trgovine, a također ne izlaze ni nikakve novine taj dan (usp. Shetter 2002: 112). Premda Nizozemska često slovi kao nereligiozna zemlja, prema ovim podacima više od polovice stanovnika čine pripadnici neke vjere. No, s druge strane je prilično visok i postotak ateista.

3.7. Nizozemski identitet

Diljem Europe posljednjih su se godina proširile rasprave na temu nacionalnog identiteta. U Nizozemskoj je to i danas vrlo aktualna tema. Smeekes (2011: 166) govori kako se često kao uzrok krize nacionalnog identiteta uzimaju nedovoljno znanje o vlastitoj povijesti i nacionalnoj kulturi. Scheffer (2000 prema Smeekes 2011: 166) u svom je eseju *Het multiculturele drama* 'Multikulturalna drama' rekao kako se stranci teško integriraju u nizozemsko društvo jer ne postoji jasna definicija koja bi odredila što je nizozemski identitet i koje ga to povijesne činjenice i običaji obilježavaju. Nizozemska kraljica, tadašnja prijestolonasljednica Máxima 2007. jednom je prilikom izjavila da Nizozemac ne postoji („*de Nederlander bestaat niet*“). Rekla je kako nije naišla na nizozemski identitet.¹³ To je uzburkalo mnoge Nizozemce i rasplamsalo veliku raspravu oko toga te također u medijima diglo veliku prašinu. Verhaeghe (2013: 13) govori kako se to jednostavno može objasniti na način da su ljudi neprestano u dodiru s drugim identitetima, što u praksi znači da je Nizozemska stalno konfrontirana s doseljenicima i osobama koje traže azil u njihovoj zemlji. Na taj su način neprestano u kontaktu s drugim normama i vrijednostima što dovodi do nesigurnosti. Ljudi oduvijek razmišljaju o tome tko su, kakvu sliku imaju o sebi i koje to

¹² <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themes/vrije-tijd-cultuur/publicaties/artikelen/archief/2013/2013-3929-wm.htm> (18.9.2014.)

¹³ <http://www.koninklijkhuis.nl/nieuws/toespraken/2007/september/toespraak-van-prinses-maxima-24-september-2007/> (19.9.2014.)

vrijednosti njihova kultura sadrži. To sve se odražava u okvirima razmišljanja „mi“ i „oni“.¹⁴ Ljudi su se u današnje vrijeme našli u velikom globaliziranom svijetu gdje svoj identitet ne mogu samo tražiti u stereotipiziranim razlikama sa susjedima (Nizozemci nasuprot Belgijancima, Škoti nasuprot Englezima) već se provlači kroz druge segmente života npr. domaće (autohtono) stanovništvo nasuprot doseljenicima, kršćanska kultura nasuprot islamskoj itd. (usp. Verhaeghe 2013: 13).

Prema nizozemskom Državnom zavodu za statistiku (*Centraal Bureau voor de Statistiek*) 2014. godine u Nizozemskoj živi preko 3,5 milijuna stanovnika stranog podrijetla što je jako veliki broj.¹⁵ To znači da 21% sveukupnog nizozemskog stanovništva čine doseljenici.¹⁶ Stoga ne čudi da je u Nizozemskoj došlo do „miješanja“ svih tih identiteta te jedna grupa utječe na drugu. Nizozemska je poznata po svojoj dugoj povijesti kao kolonijalna sila te se u novijoj povijesti (20.st.) pokazala otvorenom za dolazak imigranata sa svih krajeva svijeta bez obzira na trenutnu imigracijsku politiku. Migracija ljudi u zemlju s drugom kulturom neprestano dovodi do kulturne interakcije i utjecanja jednih na druge.¹⁷ U tom pogledu važna je integracija u novo društvo i suživot s drugim kulturama jer ljudi traže svoje mjesto u šarolikom društvu i velikom globaliziranom svijetu.¹⁸ Muskens (2005: 8) govori kako različite kulture jasno utječu na nizozemsku kulturu što se vidi na primjeru indonezijske hrane koja je postala sastavnim dijelom nizozemske kuhinje. *Urban culture* naziv je za pojavu koja govori o tome kako je moguć suživot ljudi različitog podrijetla i kultura na jednom području, u jednoj zemlji.

¹⁴<https://www.knaw.nl/nl/thematisch/de-nederlandse-wetenschapsagenda/cultuur-en-identiteit-in-heden-en-verleden/hoebvloedt-migratie-van-personen-objecten-en> (22.9.2014.)

¹⁵<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37325&D1=0&D2=a&D3=0&D4=0&D5=2-4,11,38,46,95-96,137,152,178,182,199,220,237&D6=0,4,8,12,16,1&HD=140523-1106&HDR=T,G2,G3,G5&STB=G1,G4> (9.2.2015.)

¹⁶ <http://www.nationaalkompas.nl/bevolking/etniciteit/huidig/> (23.9.2014.)

¹⁷ <https://www.knaw.nl/nl/thematisch/de-nederlandse-wetenschapsagenda/cultuur-en-identiteit-in-heden-en-verleden/hoebvloedt-migratie-van-personen-objecten-en> (22.9.2014.)

¹⁸ <https://www.knaw.nl/nl/thematisch/de-nederlandse-wetenschapsagenda/cultuur-en-identiteit-in-heden-en-verleden/verloopt-culturele-integratie-vandaag-anders-dan> (23.9.2014.)

4. Narodni običaji

Običaji su sastavni dio kulture i identiteta svakog naroda i države ovoga planeta. Svaka zemlja njeguje svoje vlastite običaje vezane uz neke vjerske obrede, blagdane, vjerovanja itd. Bilo da se radi o običaju vezan uz obred vjenčanja, pokapanja bliskih i dragih osoba, vezan uz neki blagdan ili slično. I Hrvati kao i Nizozemci imaju svoje običaje koje njeguju.

Kad je riječ o običajima, etnologija pokušava naći odgovor na pitanja: „Što su značili običaji, zašto su se izvodili, tko ih je i kada oblikovao? Odakle su i kako došli na neko područje? Govori li njihovo podrijetlo nešto i o podrijetlu ljudi?“ (usp. Belaj 1993: 13 prema Čapo Žmegač 1997: 9). Prema Hrvatskoj enciklopediji su:

„običaji, narodni, tradicijom ustaljeni načini ponašanja s normativnim, ceremonijalnim i simboličkim značajkama; svojstveni određenoj društv. zajednici, nezaobilazni čimbenici nar. kulture koji obilježuju značajne trenutke čovjekova života i osobite prigode u životu zajednice vezane uz vjerski i gosp. godišnji ciklus.“¹⁹

Zorić (1991: 18 prema Mrvoš 2012: 66) je definirala narodni običaj kao „individualni/grupni oblik ponašanja u određenim životnim/godišnjim situacijama određen tradicijom, entitet koji svakidašnji životni tijek čini neobičnim.“ Običaj je seljački oblik ponašanja koji uključuje pojedinca, ali i zajednicu, a uvjetovan je tradicijom pa znači da je običaj uvjetovan ponašanjem prijašnjih generacija jer tradicija označava usmenu predaju povijesnog materijala (usp. Mrvoš 2012: 66).

Narodni se običaji dijele na tri skupine, a to su: životni ili obiteljski običaji, godišnji ili kalendarski i radni ili gospodarski. Prva skupina običaja vezana je uz život pojedinca pa se tako u te običaje ubrajaju rođenje djeteta, svadbe, pogreb i dr.²⁰ Gavazzi (1988: 9) objašnjava kako se godišnji običaji nazivaju i kalendarski, ročni i periodički. Oni su vezani uz određeni dan u godini i to uglavnom blagdan ili su vezani uz određeni period u godini, a narod ga svake godine periodički ponavlja. Često su oni vezani uz određene crkveno-kalendarske važnije datume (Božić, Uskrs, početak korizme i sl.). Radni ili gospodarski običaji vezani su uz početak ili završetak važnih poljodjelskih poslova poput oranja, sjetve, žetve i dr.²¹ Svaki pojedinac, obitelj, zajednica na svoj način obilježavaju te dane i to vrijeme. Ljudi gotovo i

¹⁹ <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44552> (23.9.2014.)

²⁰ ibid.

²¹ ibid.

nesvjesno preuzimaju određene običaje jer znaju da se posebni događaji na poseban način obilježavaju te ne razmišljaju previše o tome, već to prihvaćaju kao nešto sasvim normalno.

Schneeweis (2005: 33) je proučavao vjerovanja i običaje Srba i Hrvata te je zaključio kako su običaji usko povezani s vjerovanjima naroda jer oni su, naposljetku, izljev vjerovanja. Običaji se njeguju iz generacije u generaciju te nisu u tolikoj mjeri podložni velikim promjenama kao vjerovanja na kojima se temelje jer su otporniji i žilaviji. No kod običaja postoje također velike regionalne, lokalne, obiteljske pa čak i individualne razlike jer svaka zajednica pa i obitelj njeguju svoje običaje koji se u jednom aspektu poklapaju s drugim obiteljima, zajednicama, ali opet u pojedinim segmentima i razlikuju.²²

Lozica (1997: 8) je lijepo predočio kako blagdani unose svježinu u ljudsku svakodnevicu te potiču ljude na to da se ponašaju na nešto drugačiji način nego inače. Običaji i blagdani ne ugrožavaju ustaljeni poredak već su uvjetovani tradicijom i nastali su na temelju dogovora ljudske zajednice. On objašnjava kako ljudi oduvijek teže besmrtnosti te zato ponavljanje blagdana i običaja u ljudskom društvu stvara privid besmrtnosti i kružnog ciklusa koji nikada ne prestaje. Na taj se način nastavlja čovjekovo djelovanje po uzoru na vječno obnavljanje prirode koja nikad ne stari i ne umire. No vrlo velik utjecaj na ritam svakodnevice, običaje i blagdane imali su oduvijek i vjerski i svjetovni vladajući slojevi koji su ih nastojali uskladiti sa svojim ciljevima ili bi pokazivali vlastitu moć izmišljajući nove običaje i rituale.

Hrvati svoje običaje, ukoliko su povezani s vjerom, osjećaju i doživljavaju kao kršćanske, bez obzira na njihovo podrijetlo. Uglavnom iz tog razloga što su Hrvati kršćanski narod (usp. Belaj 1998: 8). Kao što je već spomenuto, razni se običaji vežu uz kršćanska vjerovanja i to ne samo u Hrvatskoj već i u Nizozemskoj. Sasvim je sigurno da je i doticaj s drugim narodima i susjednim zemljama imao utjecaja na nastanak nekih običaja. Primjerice božićno drvce, *Sinterklaas* u Nizozemskoj, bojanje uskršnjih pisanica - sve su to samo neki kršćanski godišnji običaji koje obilježava većina ljudi, bilo da se radi o vjernicima ili ne. Možda je to najbolje i vidjeti na primjeru Božića i kićenju božićnog drvca. Ateistima npr. nije važno što se dogodilo na Božić i zašto se obilježava. Ali su bez puno razmišljanja i oni preuzeli tu tradiciju.

²² <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44552> (23.9.2014.)

5. Kontrastivna analiza godišnjih običaja u Hrvatskoj i Nizozemskoj

5.1. Terensko istraživanje

Prije samog prikazivanja godišnjih običaja u Hrvatskoj i Nizozemskoj u ovom će radu najprije biti prikazano terensko istraživanje provedeno na Hrvatima i Nizozemcima jer se kasnije u tekstu uz svako poglavlje nadovezuju rezultati istraživanja. Samo će prva četiri pitanja biti obrađena odmah u nastavku jer nisu izravno vezana ni uz koji blagdan.

Terensko se istraživanje sastojalo od ukupno 15 pitanja koja su se odnosila na četiri velika blagdana i praznika obrađena u ovom radu, a to su karneval, Uskrs, sveti Nikola i Božić. Terensko je istraživanje provedeno u rujnu i listopadu 2014. godine. U istraživanju je sudjelovalo 104 ispitanika iz Hrvatske i 119 ispitanika iz Nizozemske. U istraživanju je sudjelovalo 47% Hrvata u dobi od 15 do 25 godina, 30% u dobi od 26 do 35 godina, 17% u dobi od 36 do 50 godina i 6% ispitanika starijih od 50 godina. Kod Nizozemaca je 55% ispitanika bilo u dobi između 15 i 25 godina, 20% ispitanika je bilo u dobi od 26 do 35 godina, 12% ispitanika u dobi od 36 do 50 godina, a 13% je imalo više od 50 godina što je vidljivo u priloženim dijagramima (vidi prilog br. 1., dijagram br. 1.1. i 1.2.). Radi lakšeg snalaženja, u radu će uz pojedine odgovore ispitanika pisati npr. *ispitanik br. 94 b)2*. Broj 94 označava broj ispitanika u anketi, slovo *b* označava područje u koje spada. U ovom slučaju slovo *b* označava sva pitanja vezana uz karneval, a broj 2 broj pitanja. Ove oznake vrijede za ispitanike iz Hrvatske, dok će uz odgovore ispitanika iz Nizozemske pisati npr. *ispitanik br. 56, 2.b)*. Broj 56 označava broj ispitanika, broj 2 područje, u ovom slučaju pitanje vezano uz karneval i slovo *b* broj pitanja.

Cilj ovog ispitivanja bilo je otkriti kulturološke razlike u obilježavanju običaja u jednoj i drugoj kulturi i potvrditi ili opovrgnuti činjenice navedene u literaturi. Na temelju odabranih pitanja dobili su se konkretni odgovori u kojima su vidljive sličnosti odnosno razlike kod jedne i druge kulture. Pitanja su uglavnom postavljena s perspektive katoličkih vjernika jer u Hrvatskoj živi 86,28% katolika, kako pokazuju i podaci hrvatskog Državnog zavoda za statistiku, a kako bi razlike što bolje došle do izražaja pitanja su morala biti postavljena na taj način.²³

U istraživanju se krenulo od pretpostavke kako će većina Hrvata odgovoriti potvrdno na pitanja poput: „Odlazite li za Uskrs na svetu misu?“ Pretpostavljalo se da će za njih biti

²³ http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1469.pdf (16.12.2014.)

veoma važan religijski element u obilježavanju običaja, dok se krenulo od pretpostavke da Nizozemci neće religiju smatrati veoma važnom u obilježavanju običaja te kako će niječno odgovoriti na pitanja koja su vezana uz blagoslov jela itd. jer 46% Nizozemaca čine ateisti, kako je već navedeno u tekstu. No unatoč činjenici što najveći broj vjernika u Nizozemskoj čine katolici (27%), u istraživanju su sudjelovali i protestanti koji su s negodovanjem reagirali na određena postavljena pitanja što će biti i prikazano u pojedinim poglavljima.

Na pitanje koliko je važno njegovati narodne običaje Hrvati i Nizozemci su gotovo u jednakom broju odgovorili kako smatraju da je za njih važno njegovati narodne običaje. 93% Hrvata i 89% Nizozemaca odgovorilo je potvrdno na to pitanje što dokazuje da je to i u jednoj i drugoj kulturi važno (vidi dijagrame br. 2.1. i 2.2.). Mnogi su ispitanici iz Nizozemske i Hrvatske spomenuli kako su običaji važni jer povezuju ljude, stvaraju osjećaj pripadnosti, zajedništva i dio su nacionalnog identiteta i kulture neke zemlje. Nekoliko je Nizozemaca svoj odgovor obrazložilo na ovaj način:

Ispitanik br. 57, 1.c) „Narodni običaji dio su lokalne kulture. Održavanje ovih običaja omogućuje da tradicija i kultura dalje žive. U vremenu kad globalizacija i internacionalizacija stvari sve više dobivaju na važnosti, smatram da je lijepo što smo s ovim običajima u doticaju sa životima svojih predaka “

br. 89, 1.c) „Narodni običaji služe za osjećaj pripadnosti u suživotu s drugima. Pritom je naravno važno da se stvori prostor za druge običaje i tradicije. Posebno je u Nizozemskoj važno da ne zaboravimo vlastitu kulturu s obzirom na to da živimo u multikulturnom društvu.“

Jedno vrlo važno i zanimljivo pitanje bilo je pitanje važnosti religijskog elementa u obilježavanju običaja. Obje skupine ispitanika mogle su birati između pet ponuđenih odgovora. Od Hrvata je 22% ispitanika odgovorilo kako im je religijski element u obilježavanju običaja vrlo važan za razliku od Nizozemske gdje je samo 5% ispitanika odgovorilo tako. 9% hrvatskih ispitanika reklo je kako potpuno nevažnim smatra religiju u obilježavanju običaja za razliku od Nizozemaca gdje je taj postotak duplo veći, čak 21% (vidi dijagram 3.1. i 3.2.).

Na temelju ovih nekoliko odgovora već je moguće vidjeti kulturološke razlike u poimanju važnosti religije kod jedne i druge kulture. Također preko 80% ispitanih Hrvata

smatra kako je vrlo važno i važno obilježavati vjerske blagdane poput Uskrsa i Božića, a to misli i gotovo 70% ispitanih Nizozemaca. 5% Hrvata odgovorilo je kako im to nije važno, a kod Nizozemaca je taj postotak bio 15%. Ipak je dakle unatoč razlikama u odgovorima i Nizozemcima važna religija i obilježavanje vjerskih blagdana no treba uzeti u obzir kako nisu svi ispitanici katolici (vidi dijagram 4.1. i 4.2.).

U jednom su pitanju ispitanici trebali poredati ova četiri blagdana po važnosti. Pokazalo se da je hrvatskim ispitanicima najvažniji blagdan Božić pa slijede Uskrs, sveti Nikola i karneval. Nizozemskim ispitanicima bilo je postavljeno isto pitanje te je njihov poredak malo drugačiji. Na prvom je mjestu i kod njih Božić pa slijede *Sinterklaas*, Uskrs i karneval.

5.2. Karneval u Hrvatskoj

Karneval, mesopust, fašnik, maškare ili popularno nazvan poklade vrlo su važan dio hrvatske ali i europske folkloristike. To je razdoblje prije uskrsnoga posta tj. korizme. Mrvoš (2012: 67) govori kako vrijeme održavanja poklada svjedoči o obnovi života i godišnjem čišćenju svijeta. Karneval se ne održava uvijek u isto vrijeme jer je svake godine taj datum pomičan. On je usko vezan uz korizmu. Kuret (1984) objašnjava kako je sabor u Beneventu 1091. godine srijedu nakon Pedesetnice (posljednje nedjelje prije korizmenog posta) odredio kao početak četrdesetodnevog posta tj. korizme. Nedjelja, ponedjeljak i utorak prije Čiste srijede odnosno Pepelnice postali su tako najvažniji dani karnevala (prema Lozica 1997: 23).

Dragić (2012: 156) objašnjava kako Sveta tri kralja (6. siječnja) označavaju kraj božićnih blagdana pa od 7. siječnja do Čiste srijede ili Pepelnice traje razdoblje poklada ili karnevala. Karneval postiže svoj vrhunac tri dana prije Čiste srijede kad započinje korizma, a ti dani se još nazivaju Velike poklade ili Završne poklade. U te dane se obilno jede, pije i veseli.

Prema Batušiću (1982 prema Lozica 1997: 16) riječ karneval nastaje derivacijom od lat. riječi *caro* – *carnis* = meso. Iz naziva za posljednju nedjelju prije korizmenog posta, bezmasnu nedjelju slijedi *carne levamen* i *carnelevare* = dignuti, maknuti meso. Od tih riječi nastala je riječ *carnevale* odnosno *karneval*. U međunarodnoj riječi *karneval* moguća su dva etimološka značenja. Jedno je da je riječ *karneval* nastala od lat. *carnem avalere* = progutati meso, a drugo da je nastala od lat. *carrus navalis* ili *currus navalis* = brod na kotačima.

Brodovi na kotačima bili su dio proljetne svečanosti posvećene božici Izidi i rimskim Saturnalijama koje su sigurno preteče karnevala. Karnevalske povorke u Italiji iz 14. i 15. st. potvrđuju ovu teoriju jer su na povorkama prolazile mnoge lađe na kotačima (usp. Lozica 1997: 16-17). Riječ *poklade* znači „stavljanje mesnih jela na stranu“ (usp. Schneeweis 2005: 179). Batušić (1982) objašnjava etimologiju kajkavskog naziva *fašnik*. On dolazi od njemačke riječi Fasching koja se izvodi od riječi *fasten* = postiti i *faseln* = biti plodan (prema Lozica 1997: 18). A Kuret (1984 prema Lozica 1997: 19) objašnjava kako njemačka riječ *Fasching* dolazi od naziva *vastschang* ili *vaschanc*, a znači „isprazniti zadnju času prije posta. Drugi termin *Fastnacht* govori o posnoj noći ili noći prije posta“.

Maskiranje za vrijeme poklada mnogim je ljudima vrlo poznata tradicija. Na pokladni se utopak čitav dan mogu vidati maske, a maskiraju se pojedinci bili oni odrasli ljudi ili pak djeca ili čitave skupine koje obavljaju neku pojedinačnu radnju ili akciju (usp. Benc-Bošković 1963: 81). Maskom je moguće nekoga zastrašiti i nasmejati, ali maska može služiti i višim silama ili zaštićivati od njih (usp. Lozica 1997: 219). Meuli (1975) je iznio teoriju kako je podrijetlo karnevala u godišnjem slavljenju povratka predaka. Preci se pojavljuju pod maskama, traže nove mrtve za svoje kraljevstvo, dolaze prenijeti potomcima svoje znanje, snagu i sposobnosti. Nered i sva bizarnost karnevala prema Meuliovoj teoriji tumače se kao ples i glazba s drugog svijeta (prema Lozica 1997: 219). Gavazzi (1988: 11) govori kako se muškarci preodijevaju u žene i žene u muškarce, mogu se vidjeti maske cigana (Benc-Bošković 1963) i crnaca, raznih građanskih i crkvenih zvanja, maske životinja i čudovišta. One omogućuju da ljudi na jedan dan postanu netko drugi, da zamijene svoj identitet te da se unese zbrka u ustaljeni poredak (usp. Lozica 1997: 11). Karneval karakteriziraju zastrašujuće maske i drugi odjevni rekviziti, buka, galama, zvonjava zvona privezanih na maskare, pjesme, šale itd. (usp. Dragić 2012: 158). Sve ove maske i karnevalske tradicije trebaju otjerati zimu te zastrašiti demone, odbiti zle sile, duhove od ljudi, životinja, domova i dr. (usp. Gavazzi 1998: 12). Danas postoje i u Hrvatskoj poznati karnevali poput riječkog ili samoborskog karnevala. Pripremaju se čitave povorke kroz gradove. Prve povorke započele su u kasnom srednjem vijeku i širile su se gradovima katoličke Europe, najprije u Italiji, zatim u Francuskoj, Belgiji, Njemačkoj i dr.²⁴ Maske daju ljudima slobodu, oni plešu, stvaraju buku, skaču, prskaju ljude oko sebe, premještaju i prevrću stvari, oruđa, zadirkuju žene i sirotinju, plaše djecu, uznemiravaju životinje. Takvo ponašanje upućuje na magijsko, obredno

²⁴ <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49035> (10.2.2015.)

djelovanje karnevala, a da toga nisu ni svjesni (usp. Lozica 1997: 12). Te su situacije bliske kazalištu i vrlo teatralne jer su ljudima dodijeljene uloge.

Naravno da se od grada do grada, od regije do regije razlikuju maske. Prema Lozici (1997: 13) postoje dva tipa karnevala. Naizgled arhaičniji tip koji se doima ruralno i vezan je uz selo, a karakterizira ga maskiranje muškaraca u kostime napravljene od životinjske kože ili krzna sa zvonima koja vise na odjeći ili ih drže u rukama ili su pričvršćena na neki drveni štap. Ti maskirani ljudi izgledaju zastrašujuće i opasno te plaše djecu i proganjaju mlade žene proizvodeći glasnu buku. Nazivi za ove grupe i običaje regionalno se razlikuju pa se tako nazivaju *zvončari* (Kastavština), *bušari* (Vojvodina, Slavonija), *baukači* (Međimurje) itd. Javljaju se i likovi djeda i babe koji zbijaju neslane i dvosmislene šale, međusobno se zadirkuju i idu među publiku (usp. Gavazzi 1988: 15-16).

Drugi tip karnevala je češći u urbanim sredinama. Lozica (1997: 193) ga je nazvao kritičkim ili saturnalijskim karnevalom. Tipično za njega su karnevalska društva, testamenti i osude lutke (o čemu će u nastavku biti riječi), povorke alegorijskih kola, natpisi, plakati, individualno maskiranje, plesovi pod maskama i dječje karnevalske priredbe.

Gavazzi (1988: 13-14) navodi da je u hrvatske krajeve iz zapadnih europskih zemalja došla figura Karnevala koju predstavlja lutka izrađena od slame, donjaka i starog odijela. Njega uvijek prate njegovi pratitelji i onda mu se na određenom mjestu sudi. Nakon što se presuda proglašuje taj se Karneval svečano utopi, objesi ili spali. Karneval može predstavljati i živa osoba, a nakon presude se živa osoba zamijeni lutkom. „Ovaj običaj [...] objašnjava se redovno kao prikaz [...] pobjede nad zimom, punom nevolja, oskudice i pakosti, utjelovljenom u toj osuđenoj i uništenoj figuri Karnevala“ (ibid. 14). U nekim hrvatskim krajevima pokladna se lutka spaljuje na Pokladni utorak, a u nekima na Pepelnicu.

Lozica (1997: 195) tumači da je karneval zapravo vrijeme „čišćenja“ u manjim sredinama i na selu gdje svi jedni druge poznaju, svi mogu biti krivi i nitko nije bez grijeha. „Čišćenje“ se odnosi na sve slojeve pučanstva. A u velikim gradovima nije tako. Tamo je pokladna kritika usmjerena na „visoku politiku“ jer se ljudi u velikoj sredini međusobno ne poznaju.

5.3. Karneval u Nizozemskoj

Ono što je zajedničko karnevalu u Hrvatskoj i Nizozemskoj su povorke i maske, sve drugo se prilično razlikuje. Karneval je raširen po čitavoj Europi pa tako se obilježava i u Nizozemskoj. Nizozemska je omeđena velikim rijekama Donja Rajna, Lek, Waal, Merwede i Maas. Ove rijeke ujedno čine i prirodnu granicu sa sjeverom Nizozemske, protestantskim dijelom i jugom Nizozemske, katoličkim dijelom kako to potvrđuje i Leijgraaf (2010: 10). Protestanti su od 16. st. zabranili slavljenje karnevala zbog toga što je to katolički običaj, no ljudi su ipak nastavili sa slavljem. Van der Molen i Vogt (1980: 28-29) potvrđuju kako su se hladni protestanti i kalvinisti na sjeveru do nedavno držali podalje od *carnavala* jer on pripada južnjačkom tipu. No karneval se prema Stengs (2005: 20) počinje širiti nakon Drugog svjetskog rata po zapadnim i sjevernim nizozemskim provincijama.²⁵ Protestanti ne slave karneval, za razliku od katolika. U sjevernoj Nizozemskoj na karneval se često gledalo kao na neželjenu aktivnost pa je tek u 19. stoljeću polako oživio, a 60-ih godina 20. st. proširio se i na sjeverne dijelove i postao veliko slavlje (usp. De Rek i sur. 2011: 53). U Nizozemskoj su najpoznatije provincije koje slave karneval Limburg i Sjeverni Brabant (usp. Stengs 2005: 17). To je već jedna razlika s Hrvatskom, gdje se u gotovo svim krajevima slavi i većina ljudi slavi karneval.

Karneval se u Nizozemskoj u srednjem vijeku nazivao *vastenavond* 'posna večer', a utorak uoči Pepelnice nazivao se *vette dinsdag* 'masni utorak' jer označava vrijeme prije četrdesetodnevnog posta (usp. Strouken 2010: 40). Prvi put se riječ *carnaval* u nizozemskoj literaturi spominje 1673. godine. Van der Molen i Vogt (1980: 32) govore kako nije još u potpunosti opisana i istražena povijest nizozemskog karnevala. Nizozemska se ugledala u područje Porajnja u Njemačkoj i od tamo preuzela običaje i tradiciju slavljenja karnevala. Godine 1839. se u Maastrichtu osnovalo *vereniging Momus* 'karnevalsko društvo Momus' (usp. Strouken 2010: 43). Društvo Momus je također dobilo vlastiti „hram“ i postavilo „statut“ prema kojem članovi društva nisu smjeli popiti više od 11 boca alkohola, sva vremenska ograničenja morala su se svesti na 11 minuta, a *Momuskanon*, karnevalska pjesma od 11 strofa nagoviještala je *Vastenavond*, dan uoči Pepelnice (usp. Van der Molen i Vogt 1980: 32). Van der Velden (2012: 35) govori kako je i danas važan broj 11. U narodu se govorilo kako je broj 11 *het gekkennummer* 'broj luđaka', no brojke 1 i 1 također bi mogle

²⁵ <http://depot.knaw.nl/8890/1/Respons7.2005.pdf> (25.9.2015.)

upućivati i na to kako su svi koji slave karneval jednaki. Nakon *Momusa* 16. studenog 1945. nastalo je novo karnevalsko društvo u Maastrichtu pod imenom *de Tempeleers* 'Templari'.²⁶ No ne postoji samo karnevalsko društvo u Maastrichtu već i u drugim gradovima. Tako npr. u gradu Venlo postoji *Het Venloosch Vastelaoves Gezelschap Jocus* (usp. Van der Velden 2012: 37). Karneval u Maastrichtu vjerojatno je najpoznatiji karneval u Nizozemskoj. *De Tempeleers* otvaraju svoj *Vastelaoveskèlènder* 'karnevalski kalendar' već početkom studenog biranjem karnevalske pjesme. S 11. studenim započinje niz „sjednica“ koje zapravo predstavljaju umjetničke večeri ispunjene kabaretom i zabavnim sadržajem (usp. Van der Molen i Vogt 1980: 34). Sigurno nije sasvim slučajno odabran 11. studeni za dan početka karnevalskog razdoblja jer je poznato da broj 11 označava razne ludosti. U Nizozemskoj su se posebice 50-ih, 60-ih i 70-ih godina 20.st. počela organizirati karnevalska društva (usp. Stengs 2005: 20). U gradu se također bira i *prins Carnaval* 'princ Karnevala' (usp. Van der Molen 1980: 34) ili *stadsprins* 'gradski princ' (usp. Stengs 2005: 23) koji za razliku od hrvatskog Karnevala nije osoba ili lutka koju se osuđuje za sve zlo i zločine i na kraju „ubija“, već je to osoba koja se pomno bira prema određenim kriterijima i mandat mu traje godinu dana. Princ Karnevala također ima i svoje savjetnike koji čine *Raad van Elf* 'Vijeće jedanaestorice' (usp. Van der Velden 2012: 37; Strouken 2010: 41) ili *het Boere Parlement* 'Parlament seljaka' u gradu 's-Hertogenbosch (usp. De Rek i sur. 2011: 52) i za vrijeme održavanja karnevala zadužen je za vođenje svog maskiranog i ludog „kraljevstva“. Njemu u nedjelju prije Čiste srijede gradonačelnik predaje ključeve grada ili sela u kojem onda traje trodnevno slavlje do utorka u ponoć kad završava karneval (usp. De Rek i sur. 2011: 51; Van der Velden 2012: 35). Biranje princa Karnevala sasvim je novi običaj koji u Hrvatskoj ne postoji. U liku princa Karnevala ponovno se mogu vidjeti te teatralne situacije u kojima se ljudima dodjeljuju kazališne uloge kako ih opisuje Lozica (1997) u prijašnjem poglavlju. Van der Velden (2012: 37) govori kako se ljudi moraju uživjeti u tu ulogu i ne smiju biti „samo“ gledatelji. Tek kad ljudi počinju aktivno sudjelovati u karnevalu, postaju dio tog „ludila“ i šarenila. U gradovima se moraju napraviti paradna vozila, šivaju se kostimi, organiziraju se razni zabavni programi i predstave za osobe s invaliditetom i starije osobe. Pojedini gradovi za vrijeme održavanja karnevala promijene svoje ime tako se npr. grad Nijmegen počinje zvati *Knotsenburg*, a grad 's Hertogenbosch se naziva *Oeteldonk*, a to su potvrdili i ispitanici iz Nizozemske u istraživanju (usp. Stengs 2005: 22). Promjena naziva gradova za vrijeme

²⁶ <http://www.tempeleers.nl/nl-ms/1/240/stiechting-de-tempeleers.aspx> (10.2.2015.)

trajanja karnevala također je jedan od običaja koji u Hrvatskoj ne postoji. Za vrijeme održavanja karnevala ismijavaju se političari, kako je spomenuto i u prethodnom poglavlju, i sve ono što je pošlo po zlu. Također Van der Velden (2012) opisuje kako se na taj dan, kao i u Hrvatskoj, mijenjaju uloge i svi mogu biti što požele. Strouken (2010: 41) govori kako se karneval zaključuje jedenjem haringa koje simboliziraju vrijeme posta jer je razdoblju organiziranja velikih gozbi došao kraj.

U Nizozemskoj kao i u Hrvatskoj postoje dva tipa karnevala. Za razliku od hrvatskih tipova karnevala, u Nizozemskoj se razlikuje *bourgondische*²⁷ karneval u pokrajinama Brabant i Vlaanderen gdje je važno da se dobro jede i pije, dok je u pokrajini Limburg i nekim dijelovima Istočnog Brabanta važnija tradicija koja potječe od karnevala u Porajnju odnosno gradu Kölnu te podsjeća na venecijanski karneval kako opisuju De Rek i sur. (2011: 52). Dalje navode kako je karneval iz Porajnja više vezan uz veliko maskiranje i povorke, dok u drugom tipu karnevala ljudi oblače plavi *boerenkiel*, crnu kapu i crvenu maramu i plešu polonezu. Prvi tip karnevala održava se na cesti, na otvorenom, dok se drugi tip održava u zatvorenim prostorima. Ljudima je jednako kao i u Hrvatskoj privlačno što se jednom u godini mogu osloboditi svih okova, ograničenja i klasifikacije i biti jednaki kao i svi drugi bez moralnih okova. Mogu biti sve što požele od doktora, ministra do svećenika i najobičnijih zanimanja poput dimnjačara i dr.

U nizozemskoj literaturi ne spominju se nikakva vjerovanja u kojima maske služe za zastrašivanje i odbijanje demona, zlih sila i duhova, već se govori o razdoblju kad se dobro treba najesti i napiti jer započinje posno razdoblje. Razlike u karnevalskim običajima u Hrvatskoj i Nizozemskoj vjerojatno i jesu zbog toga velike što su to dvije zemlje koje ni u geografskom smislu nisu povezane niti se nalaze u istoj regiji. Hrvati imaju slične običaje kao drugi slavenski narodi poput Srba i Bugara, dok Nizozemci dijele slične običaje s Nijemcima. Zajedničko su jednim i drugima maskiranje i povorke gradom, a ostali se običaji razlikuju.

²⁷ Pridjev *bourgondisch* označava životni stil u kojem se uživa u životu, nešto poput hedonista.

5.4. Rezultati istraživanja - karneval

U istraživanju su Hrvatima bila postavljena dva pitanja vezana uz obilježavanje karnevala. Krenulo se od pretpostavke kako se u većini krajeva u Hrvatskoj slavi karneval, za razliku od Nizozemske, gdje se na jugu zemlje slavi karneval, a na sjeveru ne. To polazi od činjenice da na jugu pretežito žive katolici, a na sjeveru protestanti koji nisu isprva prihvatili ovaj običaj, kako je spomenuto u prethodnom poglavlju. Na veliko iznenađenje 57% ispitanika iz Hrvatske odgovorilo je kako smatra da se u svim hrvatskim krajevima slavi karneval, a 47% ispitanika nije bilo tog mišljenja. Odgovori vezani uz ovo pitanje prilično su neočekivani jer se u literaturi ne spominje da neke regije slave, a druge ne slave karneval. Čak 98% Nizozemaca odgovorilo da se ne slavi karneval u svim regijama, što potvrđuje navode u literaturi (vidi dijagrame 5.1. i 5.2.).

Kako se u hrvatskoj i nizozemskoj literaturi spominje figura Karnevala, bilo je zanimljivo ispitati koliko ispitanika zapravo poznaje taj običaj. Figura Karneval u Hrvatskoj predstavlja lutku koja se spaljuje ili utapa kako bi se kaznila za naneseo zlo. Velik broj ispitanika, 85% znalo je za taj običaj pa je to jedan vrlo važan običaj u hrvatskoj folkloristici vezan uz karneval. U Nizozemskoj se 72% Nizozemaca izjasnilo kako je upoznato s likom Princa Karnevala koji u tamošnjoj folkloristici predstavlja živu osobu koja postaje zaštitnikom karnevala s mandatom od godinu dana (vidi dijagrame 6.1. i 6.2.).

Od ostalih običaja većina ispitanika iz Hrvatske nabrojala je pečenje i jedenje krafna i obilazak maškara po kućama kao što je vidljivo iz ovih odgovora:

br. 63, b 3) *„Da, peku se krafne, hoda se po obiteljskim kućama i tamo se pjeva, pleše, svira (ovisi o hrabrosti maskiranih). Kod nas maskiranima dijelimo jaja ili novac.“*

br. 96, b 3) *„Peku se krafne“*

br. 102, b 3) *„krafne, fritule, obilaženje kuća po susjedstvu...“*

Zanimljivi su bili još neki odgovori u kojima se spominje čitanje „vrapca“ kad se prepričavaju sve sramotne stvari koje su se dogodile tijekom prošle godine:

br. 55, b 3) *„Jelo: nekada se kuhala suha svinjska glava s grahom, a u novije doba suho meso s grahom, kao zadnje mesno jelo prije korizme. Krafne odnosno fanjki,*

perice, mjesna povorka maskiranih ljudi, i čitanje vrapca koji šaljivo i anonimno i ponekad kritički prikazuje sramotne i slikovite događaje iz mjesnog života tijekom protekle godine.“

Mnogi Nizozemci su odgovorili kako je vrlo važno otići u Brabant i Limburg jer se tamo najviše slavi karneval, a u mnogim se odgovorima spominje kako se za vrijeme održavanja karnevala ispija pivo u velikim količinama. Ovdje je prikazano i nekoliko zanimljivih odgovora:

br. 2, 2.c) „*Kad sam bio mali uvijek smo se išli zamaskirani klizati*“

br. 11, 2c) „*Ispijanje piva u velikim količinama i odlazak u Brabant ili Limburg*“

br. 18, 2c) „*11.11., vijeće jedanaestorice, post, maskiranje*“

br. 117, 2c) „*imena gradova i sela u kojima se slavi karneval mijenjaju svoja imena (svake godine dobivaju isto „karnevalsko“ ime)*“

No mnogi su Nizozemci također odgovorili kako ne poznaju nikakve običaje jer su protestanti i nikad nisu slavili karneval ili pak dolaze sa sjevera Nizozemske gdje se ne slavi karneval i nije im nimalo bitan.

5.5. Uskrs u Hrvatskoj

Poznato je da je Uskrs najveći kršćanski blagdan, stoga i ne čudi da je za mnoge Hrvate Uskrs vrlo važan jer u Hrvatskoj pretežito žive katolici, kao što je već spomenuto. Na taj dan je uskrsnuo Isus Krist te je taj dan zapravo „događaj otkupljenja i vrhunac povijesti spasenja ljudskoga roda“ (Čapo Žmegač 1997: 14). Uskrsni su običaji duboko ukorijenjeni u svijest ljudi i od malih nogu se djecu uči zašto je Uskrs važan, da mu prethodi korizmeno vrijeme koje ima svoja posebna obilježja. Uskrs je vrijeme veselja i radovanja, a korizma je kako navodi Barlek (2005: 11) vrijeme pokore, molitve, posta i dobrih djela. Prva Crkva je Uskrs počela slaviti od prvih dana postojanja, a dokazi za to postoje već u 2. st., dakle gotovo 100 godina nakon smrti i uskrsnuća Gospodina (usp. Maračić 1993: 8). Uskrs se ne slavi na

određeni datum već taj datum svake godine varira između 22. ožujka i 25. travnja. Uskrs pada na prvu nedjelju nakon punog mjeseca s početkom proljeća (usp. Schouten 2010: 37).

Kao što je već u prethodnom poglavlju rečeno, karnevalsko vrijeme završava Čistom srijedom odnosno početkom korizme koja pak nagoviješta Uskrs. Korizma je prijelazno razdoblje između poklada i Uskrsa te se u to vrijeme ljudi pridržavaju određenih propisa. Tako se npr. za vrijeme korizme ne održavaju svadbe, ljudi se odriču raznih stvari – bilo da se radi o nekim namirnicama poput čokolade ili slatkiša općenito ili drugim stvarima poput cigareta, alkohola, zabava. U to se vrijeme čiste kuće i okućnice. Ljudi se pripremaju za nadolazeće sveto razdoblje. Korizmeno i uskrsno vrijeme sastoji se zapravo od obreda koji pripremaju čovjeka da postane dijelom svetoga tj. od obreda koji omogućuju prijelaz iz svjetovnoga u sveto stanje (usp. Čapo Žmegač 1997: 22).

Riječ korizma dolazi od lat. *quadragesima* i označava broj 40 odnosno četrdesetodnevno razdoblje koje prethodi Uskrsu. Broj 40 povezan je s nizom biblijskih događaja poput četrdesetogodišnjeg lutanja izraelskoga naroda pustinjom ili četrdesetodnevni potop i dr. Post i molitva najvažniji su elementi korizme (usp. *ibid.* 25). Četrdesetodnevni post referira se na Isusov četrdesetodnevni boravak u pustinji.²⁸ Korizma se smatra blagoslovljenim vremenom duhovne pripreme za najveći kršćanski blagdan Uskrs te je to intenzivnije vrijeme molitve (usp. Barlek 2005: 12). Ona započinje Čistom srijedom ili Pepelnicom i u 11. st. određeno je da taj dan laici i klerici posipaju glavu pepelom dobivenim od blagoslovljenih grančica od prošlogodišnje Cvjetnice. Pepeo označava poniznost i čišćenje (usp. Maračić 1991: 10-11 prema Čapo Žmegač 1997: 31). U korizmi se ljudi više nego inače u godini okrenu molitvi, češće su pobožnosti križnoga puta, a prije Uskrsa se i ispovijedaju (usp. Čapo Žmegač 1997: 34). Dalje autorica objašnjava kako se na Veliki petak u svim hrvatskim krajevima dan provodi u molitvi kod kuće i u crkvi uz Božji grob. To je dan kad je Isus Krist umro te je jedini dan u godini na koji se ne održava sveta misa (usp. Maračić 1993: 14). Čapo Žmegač (1997: 35) govori kako su nekada mještani sudjelovali u ukrašavanju Božjega groba, donosili su cvijeće i svijeće, ali danas to manje-više rade samo ljudi koji su zaduženi za uređenje i čistoću u crkvama. Stariji ljudi i danas govore kako je za vrijeme korizme, a pogotovo na Veliki petak neprimjereno izlaziti i veseliti se, stoga se za vrijeme korizme ne održavaju ni svadbe. Maračić (1993) također u svom djelu skreće čitatelju pozornost na to da je u korizmi važno opraštati i zbližiti se s drugima. Tako bi se siromahu na

²⁸ <http://www.jefdejager.nl/pasen.php> (7.10.2014.)

ulici trebalo nešto dati, a ne se uopće ne obazirati na njega. Ljudi bi se za vrijeme korizmenih petaka, na Čistu srijedu i Veliki petak trebali pridržavati posta i nemrsa, dakle jednom na dan do sita se najesti i ne jesti ništa masno i mesno, no danas se uglavnom pridržavaju nemrsa na Čistu srijedu i Veliki petak, a to će biti vidljivo i u odgovorima ispitanika.

Nedjelja prije Uskrsa naziva sve Cvjetna nedjelja ili Cvjetnica. Blagoslov grančica na svetoj misi poznat je običaj u svim hrvatskim krajevima. Uglavnom se na posvećenje nose palmine ili maslinove grančice. Nekoć se cvijeće u nekim krajevima stavljalo u drvenu posudu s vodom i kad bi se djeca vratila s posvećenim cvijećem i grančicama, članovi obitelji su se umivali u cvijeću vjerujući kako će im ono donijeti zdravlje i ljepotu, dok su se u drugim krajevima ovim cvijećem kitili bunari (usp. Černelić 1993: 29; Gavazzi 1988: 26). Prema narodnim vjerovanjima grančice služe za obranu od gromova, za osiguranje usjeva i suzbijanje različitih bolesti (usp. Gavazzi 1988: 27).

Čitav tjedan prije Uskrsa naziva se Veliki tjedan ali su posljednja tri dana pred Uskrs, nazvana Sveto trodnevlje, ujedno i najvažnija. Ta tri dana su uspomena na tri dana koje je Krist proveo u grobu (usp. Maračić 1993: 13-14). Za vrijeme Svetog trodnevlja odnosno na Veliki četvrtak „zavežu“ se crkvena zvona odnosno to je vrijeme kad zamru zvona na spomen Isusove muke i ležanja u grobu (usp. Čapo Žmegač 1997: 68; Barlek 2005: 20). Na Veliki petak zabranjeno je raditi u zemlji jer tamo već leži Isusovo tijelo (usp. Gavazzi 1988: 30; Barlek 2005: 32). Na Veliki petak također je zapovijedani post i nemrs (Barlek 2005: 29). Noć uoči Uskrsa je Vazmeno bdijenje. Tada se „obavlja blagoslov uskrsne svijeće“ (Maračić 1993: 15) i pali se krijes (usp. Čapo Žmegač 1997: 109). On se naziva *vuzmenka*, *vuzmenjke* i najpoznatija je u središnjoj Hrvatskoj i sjevernim krajevima, a Gavazzi (1988: 36) objašnjava kako je paljenje krijesova najvjerojatnije u Hrvatske krajeve došlo iz Slovenije, ali da taj običaj poznaju i mnoge europske zemlje poput Nizozemske što potvrđuju i literatura i ispitanici u istraživanju, što će biti vidljivo u sljedećim poglavljima. Danas se prikuplja suho drvo i granje unutar jednog naselja, skupe se ljudi i navečer kad padne mrak pali se krijes (usp. Čapo Žmegač 1997: 110). Posljednjih se godina također može vidjeti kako ovaj običaj polako jenjava jer su nekoć bili krijesovi prisutni u svakom selu, a danas ih je sve manje. Čapo Žmegač (ibid.) opisuje kako je vuzmenka simbol zajedništva i društvenosti naselja ili njegova dijela jer sav trud u organiziranju vuzmenke učvršćuje osjećaj solidarnosti i pripadnosti sudionika baš njihovu dijelu naselja. Običaji se naravno razlikuju od regije do regije, tako je npr. u Dalmaciji, posebice na otoku Hvaru na Veliki petak poznata pobožnost

Za križem (usp. Barlek 2005: 7) u kojem izabrani križonoša, kojemu je dodijeljena ta čast, nosi križ na spomen Isusove muke.

Na Veliku subotu navečer ili u rano jutro na Uskrs nosi se hrana na blagoslov u crkvu. U košarici se mogu naći različite namirnice od toga su najčešće kruh, jaja, šunka, hren i luk ali i neki mliječni proizvodi poput sira i mlijeka. Nakon povratka iz crkve obitelj zajedno doručkuje posvećenu hranu. Također se i pazi kamo se odlažu blagoslovljene mrvice kruha i ljske jajeta. Svuda poznati način je da se mrvice i ljske pažljivo pokupe i bace u vatru (usp. Čapo Žmegač 1997: 101; Gavazzi 1988: 37). Blagoslovljena hrana ne smije se bacati.

No još je jedan vrlo važan običaj koji je poznat diljem Europe i u svim hrvatskim krajevima, a to je bojanje uskršnjih jaja ili pisanica. Pisanice su simbol Uskrsa. Šarenim jajima su se nekoć darivala djeca, ali su ih mladići i darivali djevojkama kao međusobni znak privrženosti odnosno ljubavi (usp. Dolenc Dravski 1993: 85). Belaj (usp. 1998: 10) je u uvodnoj riječi svoje knjige *Hod kroz godinu* objasnio kako je riječ *pisanje* prvobitno značila *šaranje* pa otud i današnjim našanim uskršnjim jajima ime pisanice. Pisanice se mogu šarati voskom ili pak se boje dobivaju kuhanjem biljaka kao npr. ljske luka, a česti su i biljni ukrasi. Na uskršnjim se jajima također često vide razni ornamenta. Čapo Žmegač (1997) govori kako još nije razjašnjeno otkada se boje uskrсна jaja, ali vjeruje se da je to vrlo duga tradicija, a neki autori smatraju kako su postala simbolom Uskrsa upravo zbog činjenice što ih je bilo zabranjeno konzumirati za vrijeme korizme u 7. i 8. st., mada se to nikad nije provodilo već se smatralo propisom. Kad ih je Crkva počela blagoslivljati u 12. st. postala su simbol Uskrsa. Pisanica ima i dvojako magijsko značenje, naime da donosi sreću i odbija zlo (usp. Barlek 2005: 47). Danas se pogotovo djeca raduju ovom običaju bojanja uskršnjih jaja. Mnogi ljudi danas ni ne mogu zamisliti Uskrs bez šarenih jaja.

Postoji još jedan element Uskrsa koji je proširen diljem Europe, a to je uskršnji zec. Djeca su se na Uskrs darivala šarenim jajima, a danas se daruju raznim slasticama. U drugoj polovici 18. st. u Srednjoj se Europi spominje uskršnji zec koji djeci na uskršno jutro na skrovitim mjestima ostavlja jaja (usp. Čapo Žmegač 1997: 175). Ista autorica objašnjava kako se u 19. st. počeo širiti lik zeca među građanstvom, a u 20. st. postao je neizostavan znak Uskrsa i uskršnjog darivanja. Postoje dva tumačenja o podrijetlu zeca. Jedno je da se je uskršnji zec tumačen kao pratitelj germanske božice proljeća Ostare i kao prastari simbol plodnosti, a drugo da je nastao iz nezgrapnih figura uskršnjih peciva u obliku janjeta koju tumači njemačka etnologinja Weber-Kellermann (1985) (prema Čapo Žmegač 1997: 175-176). Korff (1995) odbacuje ta tumačenja te govori kako je zec jednostavno maštovit način nagrađivanja djece, a

ritual traženja skrivenih jaja jednostavno nov način odgoja: umjesto fizičkih kazni, roditelji djecu nagrađuju pohvalama i darivanjem (prema Čapo Žmegač 1997: 176).

Mnogi uskrсни običaji ostali su i danas očuvani, a također su i jako vezani uz vjeru i religiju budući da je i Uskrs najvažniji kršćanski blagdan. Odlazak na svetu misu, blagoslov hrane, paljenje krijesa, blagoslov cvijeća i maslinovih grančica, bojanje jaja – sve su to običaji se i danas mogu vidjeti u hrvatskim krajevima.

5.6. Uskrs u Nizozemskoj

U Nizozemskoj se Uskrs slavi samo među katolicima i to uglavnom u južnim provincijama kao što su Limburg i Brabant zato što na jugu i istoku Nizozemske pretežno žive katolici, a na sjeveru protestanti kao što je već rečeno u poglavlju 5.3. Uskrs je prema Strouken (2010: 37) blagdan novog početka pa su stoga i jaja u uskršnjim običajima vrlo važna jer ona simboliziraju novi život. Nizozemska katolička zbirka za baštinu *Digitaal katholiek Erfgoedhuis* govori kako se u Nizozemskoj nekoć postilo za vrijeme korizme svaki petak i na Pepelnicu. Djeca se nisu morala pridržavati posta, ali nisu smjela jesti ništa slatko, a imala su i jednu posebnu kutiju u koju su stavljala slatkiše i tek su ih u nedjelju smjela otvoriti. U 20. je stoljeću katolička crkva postala blaža što se tiče propisa pridržavanja posta pa su samo Pepelnica i Veliki petak ostali dani u kojima se posti. U današnje je vrijeme nastao novi trend u kojem se ljudi odriču izuma novoga doba poput interneta i gledanja televizije. U Nizozemskoj od 1961. postoji tzv. *Vastenactie* – humanitarna akcija u kojoj sudjeluju sve katoličke crkve i prikupljaju sredstava kako bi se pomoglo zemljama u razvoju.²⁹ To je nešto novo što u Hrvatskoj ne postoji i po čemu se vrijeme korizme razlikuje od korizme u Hrvata. De Rek i sur. (usp. 2011: 269) govore kako je korizma vrijeme čišćenja pa je također vrlo važno da se kuće i domovi temeljito počiste što je isto kao i kod Hrvata, a post označava čišćenje tijela te ujedno i objašnjava kako nizozemski naziv *Pasen* dolazi od lat. *pascha* što znači *feest* 'slavlje'.

Na *Palmpasen* 'Cvjetnicu' kršćani se prisjećaju Kristovog ulaska u Jeruzalem kad su ga ljudi pozdravljali mašući palminim granama. Strouken (2010: 84), Van der Molen i Vogt

²⁹ http://nederlandskatholicisme.ruhosting.nl/leven_van_alledag/katholiek_jaar/paaskring/vasten.html# (20.11.2014.)

(1980: 51) objašnjavaju kako u Nizozemskoj djeca rade *palmpasstokken* 'ukrašene grane na Cvjetnicu'. To su grane koje se ukrašavaju zelenilom, figuricama od kruha, voćem, slatkišima i jajima, djeca njima hodaju kroz ulice, a mnogi Nizozemci njima ukrašavaju domove. Grane su posložene u obliku križa koji simbolizira Isusovu smrt na križu na Veliki petak, a pijetao od kruha simbolizira *het Laatste Avondmaal* 'Posljednju večeru' i Petra koji je prije nego što se pijetao tri puta oglasio, zanijekao Krista.³⁰ Prije su djeca odlazila od kuće do kuće kako bi sakupljala jaja za Uskrs (usp. Strouken 2010: 84). Već su u 17. st. i katolička i protestantska djeca počela s ukrašavanjem i nošenjem grana od kuće do kuće kako bi sakupila jaja za Uskrs. Van der Molen i Vogt (1980: 49-50) govore kako je krajem 19. st. i početkom 20. st. taj običaj polako počeo odumirati, no onda su u 20. st. škole, vrtići i svećenici počeli organizirati povorke na Cvjetnicu. Te su se povorke uglavnom održavale na istoku i jugoistoku zemlje, ali su se s vremenom širile. Prva izložba tih grana napravljena je 1906. godine u Utrechtu kad je bilo izloženo 150 grana iz čitave Nizozemske. A prva organizirana povorka s *palmpasstokken* održana je 1921. u Arnhemu, a u narednim se godinama taj običaj proširio i na druge gradove (usp. Strouken 2010: 86).

Mnogi Nizozemci u Velikom tjednu slušaju *Mattheus Passion* 'Muku po Mateju' od Johanna Sebastiana Bacha. Mnogi je slušaju u crkvi ili pak doma na televiziji. To je nova nizozemska tradicija, a to dolazi i do izražaja u odgovorima nizozemskih ispitanika u istraživanju. Najprestižnija izvedba *Muke po Mateju* sluša se u crkvi u gradu Naardenu gdje se onda okupljaju i mnogi političari (usp. Strouken 2010: 38). To je jedan običaj koji u Hrvatskoj nije baš poznat i ne prakticira se. Također je u gradu Tegelen poznato prikazivanje posljednjih dana u Isusovom životu i njegova muka i smrt na križu tzv. *passiespel* koje se održava još od 1931. U toj predstavi sudjeluje oko 400 osoba, a održava se u kazalištu na otvorenom (usp. Strouken 2010: 256). I Nizozemci kao i Hrvati također imaju *paaswake* 'Vazmeno bdijenje' u noći sa Velike subote na Uskrs kako bi se obilježilo Isusovo uskrsnuće od mrtvih, no s tom razlikom što se u Nizozemskoj te noći ispred crkve pali uskrsna svijeća. Uskrsna svijeća datira još iz 4. st., a od 80-ih godina 20. st. ponovno se javlja i kod protestanata.³¹ Kod katolika svećenik u tamnu crkvu donosi svijeću te svi vjernici na toj svjeći pale svoje svijeće pa se tako unutrašnjost crkve sve više osvjetljava. Uskrsna svijeća simbolizira Kristovo uskrsnuće. Kod protestanata postoji *paasjubel*, okupljanje ujutro ili rano popodne na Uskrs na

³⁰ <http://www.jefdejager.nl/pasen.php> (7.10.2014.)

³¹ *ibid.*

kojem se pjeva o Isusovom uskrsnuću od mrtvih. Na Uskrs se jede svježi uskrsni kruh, maslac u obliku janjeta i mnogo jaja (usp. Strouken 2010: 38), ali se jede i janjeće meso koje je simbol za Isusa koji se žrtvovao za ljude.³²

Strouken (2010) i De Jager (2009) objašnjavaju kako je bojanje jaja vrlo važna tradicija. Jaja su se bojala tako što su se namočila u kavu ili lupine luka, koprive ili crvenog kupusa. Također su poznate i neke igre poput *eiertikken* 'tucanje jaja' (usp. Van der Molen i Vogt 1980: 54) i *eierdansen* 'ples s jajetom' pri čemu se kredom nacrtaju krug i na sredinu se stave jaja te sudionici u toj igri moraju skačući na jednoj nozi uspjeti uloviti što više jaja (usp. Strouken 2010: 38). U Nizozemskoj već na *Witte Donderdag* 'Veliki četvrtak' ne zvone zvona, a ponegdje već i na *Schortelwoensdag* 'Veliku srijedu'. Djeci su roditelji govorili kako su zvona otišla u Rim i da će jaja doći sa zvonima iz Rima (usp. Van der Molen i Vogt 1980: 54). Strouken (2010: 39) opisuje kako su i *paasvuuren* 'uskrsni krijesovi' važan običaj koji se i danas njeguje. Jans (2010: 22) opisuje kako Nizozemci za razliku od Hrvata uskrsni krijes ne pale na Veliku subotu nego na Uskrs (na jugu zemlje) ili Uskrsni ponedjeljak (na sjeveru zemlje) što je opet jedna vidljiva razlika. Djeca tjednima prije skupljaju grane, a odrasli onda slažu krijes.

Na Uskrs vjernici odlaze u crkvu te si čestitaju Uskrs, a zatim jedu doručak ili ručak u krugu obitelji. De Rek i sur. (2011: 268) spominju kako je Uskrsni ponedjeljak u Nizozemskoj poput subote jer su otvorene trgovine s namještajem i Nizozemci masovno posjećuju takve trgovine.³³ To je jedna velika razlika u usporedbi s Hrvatskom gdje je Uskrsni ponedjeljak uglavnom neradni dan koji se provodi u krugu obitelji te je sličan Uskrsu.

Prikazani običaji pokazuju kako Hrvati i Nizozemci dijele slične običaje, ali se opet razlikuju u pojedinim elementima te svaka kultura ima svoje specifične običaje.

5.7. Rezultati istraživanja – Uskrs

U članku *Betekenis Pasen bevolking onbekend* iz nizozemskih novina *Reformatorisch Dagblad* iz 2009. pisalo je kako je centar za provedbu istraživanja N.A.W.plus proveo istraživanje na 12 000 ispitanika iz Nizozemske. Rezultati istraživanja bili su poražavajući jer

³² *ibid.*

³³ <http://www.jefdejager.nl/pasen.php> (7.10.2014.)

su pokazali kako 45% ispitanih Nizozemaca ne zna da je Uskrs kršćanski blagdan te da se na taj dan slavi Isusovo uskrsnuće. 15% ispitanika mislilo je kako se na taj dan slavi Isusova muka, pribijanje na križ i njegova smrt.³⁴

Ovaj je članak bio dobar temelj za terensko istraživanje vezano uz Uskrs u ovom radu pa je tako jedno od pitanja bilo koji se događaj obilježava na Uskrs. Očekivano je bilo da će gotovo svi ispitanici iz Hrvatske, bez obzira na vjeroispovijest, znati odgovor na to pitanje, a isto pitanje postavilo se i Nizozemcima. Htjelo se vidjeti hoće li nizozemski ispitanici potvrditi rezultate gore spomenutog istraživanja ili će ipak rezultati biti drugačiji. Od hrvatskih ispitanika samo dvije osobe nisu znale koji se događaj obilježava na Uskrs. Od ispitanika iz Nizozemske 18% njih nije znalo što se obilježava na taj dan. Bilo je nekoliko zanimljivih odgovora poput:

br.1, 3a) „*posljednja večera*“

br. 27, 3a) „*dolazak trojice mudraca sa istoka(?)*“

br. 92, 3a) „*zapravo ne znam, ali za mene je to lijep blagdan*“

Jako zanimljivi rezultati i razlike vidljive su u pitanju: „Pridržavate li se posta na Čistu srijedu/Pepelnicu i Veliki petak?“ Više od polovice hrvatskih ispitanika odgovorilo je potvrdno na to pitanje (64%), a kod Nizozemaca je čak 95% odgovorilo niječno što je golema razlika u rezultatima (vidi dijagrame 7.1. i 7.2.).

Velika je razlika vidljiva i u tome što je 69% hrvatskih ispitanika potvrdilo kako na Uskrs ide na svetu misu te je 76% ispitanika reklo da jede blagoslovljeno jelo. Većina ispitanika iz Nizozemske ne odlazi na Uskrs na misu (80%) i ne jede blagoslovljeno jelo (93%).

Tu ponovno dolazi do izražaja stereotip kako je Nizozemska nereligiozna zemlja, iako većinu vjernika čine katolici, no to ne mora značiti da oni žive i prakticiraju svoju vjeru pa se tako većina ispitanika ne pridržava posta u korizmi, ne odlazi na misu i ne jede blagoslovljeno jelo što je i vidljivo iz rezultata istraživanja. No važno je napomenuti također kako i nisu svi ispitanici rimokatoličke vjeroispovijesti.

³⁴ <http://www.nawplus.nl/images/fck/File/pers%20artikelen%20Pasen.pdf> (6.12.2014.)

Nizozemcima je postavljeno dodatno pitanje poznaju li još kakve običaje vezane uz Uskrs, a da se ne radi o bojanju jaja pa je nekoliko njih napisalo zanimljive stvari poput jedenja takozvanih *matzes* 'kruha bez kvasca'. To su tanke ploške kruha koje izgledom podsjećaju na suhe krekere, a mnogi ispitanici su rekli kako slušaju *Muku po Mateju* što je tamo očito vrlo ustaljen običaj, a prikazan je i u prethodnom poglavlju. Također su neki ispitanici spomenuli običaj paljenja svijeća u tami kako bi se rasvijetlila crkva, što je također već objašnjeno. Ovo su još neki odgovori:

br. 8, 3e) „*Muka po Mateju, nakon odlaska u crkvu uskrsni doručak uz jaja i uskrsnu stolu, ukrašavanje grana (palmpaasstok) u školi za potrebite osobe*“

br. 28, 3e) „*odlazak u crkvu, ukrašavanje uskrsnih grana s kruhom na cvjetnicu, uskrsni ponedjeljak: kupovina u IKEA-i*“

br. 44, 3e) „*na istoku se pale veliki krijesovi na otvorenom*“

br. 68, 3e) „*misa na Uskrs je u katoličkoj tradiciji najljepša u godini. U tami se pale svijetla. Svatko u ruci drži svijeću i pali svijeću drugome. Također se rukujemo i želimo blagoslovljen Uskrs. Na Uskrs često jedemo kruh bez kvasca.*“

Važno je spomenuti kako su pojedini ispitanici iz Nizozemske s negodovanjem odgovorili na ovo pitanje jer, kako su naveli, običaji se razlikuju u katoličkoj i protestantskoj tradiciji i treba napraviti razliku. Jedna vrlo važna razlika je recimo što katolici odlaze na misu, a protestanti u crkvu te su pojedini ispitanici i napisali kako te dvije stvari nisu iste i ne mogu se staviti u isti koš, kao što je vidljivo iz ovih odgovora:

br. 6, 3e) „*Možda bi bilo dobro da se napravi razlika između protestantskih i katoličkih običaja. Protestanti nemaju misu ni blagoslovljeno jelo. Ti se običaji stvarno jako razlikuju!!!*“

br. 67, 3e) „*katolici odlaze na misu, a protestanti u crkvu na obred (kerkdienst)*“

Ovdje opet dolazi do izražaja jedna osobina Nizozemaca s kojom se mnogi stranci ne znaju nositi, a to je da su Nizozemci vrlo izravni u izražavanju svog mišljenja. A vrlo su i osjetljivi po pitanju vjere, što je bilo vrlo neočekivano kao rezultat.

5.8. Sveti Nikola u Hrvatskoj

Božićno vrijeme i početak božićnih blagdana za mnoge je ljude posebno vrijeme u godini kojemu se jako vesele. Dan svetog Nikole smješten je u sam advent koji započinje četiri nedjelje prije Božića. Dan svetoga Nikole obilježava se svake godine 6. prosinca. Gavazzi (1988: 116) objašnjava kako je dan sv. Nikole kod Hrvata još relativno nov i mlad običaj. Lik svetog Nikole došao je u hrvatske krajeve iz drugih europskih država. Prema Hrvatskoj enciklopediji je obilježavanje dana sv. Nikole do druge polovice 19. st. bila uglavnom građanska tradicija, a kasnije i seoska.³⁵

Braica (2004: 9) govori kako lik sv. Nikole vuče korijene iz legende o biskupu Nikoli iz Mire u Maloj Aziji u 4. st. i iz legende o opatu Nikoli iz Siona u 6. st. Dragić (2008: 419) se drži legende o Nikoli iz Mire čiji je stric bio nadbiskup u Miri koji je i zaređio Nikolu. Nakon smrti roditelja Nikola je podijelio svoj imetak siromašnima, a nakon smrti svojega strica izabran je za biskupa u Miri. O svetom Nikoli razvilo se nekoliko legendi, a jedna govori kako je Nikola čuo za plemića u jednom gradu koji je ostao bez novca i pribavio miraz za njegove tri kćeri tako što je svaku večer kroz prozor plemiću ubacivao vrećicu sa zlatnicima. Otuda dolazi tradicija stavljanja darova dobroj djeci u prozore ili obuću po noći. Novosel (2012: 92) opisuje kako djeca moraju navečer prije spavanja počistiti svoje čizme i staviti ih u prozor. Kad se djeca ujutro probude, u obući ili prozoru nađu mnogo slatkiša. Dragić (2008: 420) i Novosel (2012: 92) opisuju kako su nekoć djeca dobivala skromne darove poput suhih šljiva, jabuka, krušaka, pokojeg bombona i žemlju. Djeca iz imućnijih obitelji dobivala su i naranču. Ti su darovi za seljačku djecu predstavljali veliko veselje jer nisu uvijek mogli uživati u tom blagostanju. Danas uglavnom dobivaju mnogo slatkiša.

Sveti Nikola je također i zaštitnik pomoraca, a to dolazi od legende što je krenuo u Svetu Zemlju, ali je nastala strašna oluja u kojoj je brod zamalo potonuo. Nikola je zaprijetio valovima te su se oni na to smirili i tako je postao zaštitnik pomoraca i putnika. Prema Hrvatskoj enciklopediji i Braici (2004: 9) sv. Nikola je također i zaštitnik splavara, mlinara, ljekarnika, pekara, svjećara, trgovaca i dr., ali je i zaštitnik djece i učenika, a to dolazi od legende, kako objašnjava Dragić (2008: 419) koja govori kako je Nikola došao u gostionicu i otkrio kako gostioničar krade djecu i ubija ih.³⁶ Nikola je otkrio troje djece u posudi za rasol

³⁵ <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43819> (8.10.2014.)

³⁶ *ibid.*

pa je nad njima učinio znak križa te je tako postao zaštitnikom djece. Gavazzi (1988: 116), Dragić (2008: 419) i Braica (2004: 9) opisuju kako je sv. Nikola obučen u biskupski ornat s palicom u ruci, a kraj njega hoda vrag (u nekim krajevima nazivan i Krampus) s košarom ili pak lancima kojima stvara buku. Krampus se „maskira u krzno ili slamu, a veže se uz srednjovjekovne ophode raznih likova uvijenih u krzno, a također i uz pretkršćanske agrarne kultove“ (Braica 2004: 9-10). Sveti Nikola nagrađuje dobru djecu ukoliko znaju moliti, a Krampus kažnjava zločestu djecu.³⁷ Darivanje za sv. Nikolu sličan je običaj i način darivanja darova za Božić pa je to i mlađa anticipacija božićnog darivanja (usp. Gavazzi 1988: 117). Treba istaknuti kako ne dobivaju samo djeca poklone u čizmice već i odrasle osobe pa to više nije samo običaj za djecu.

5.9. Sinterklaas u Nizozemskoj

Sinterklaas odnosno sv. Nikola mnogo je značajniji blagdan u Nizozemskoj nego u Hrvatskoj. U jednom istraživanju nizozemskog kulturološkog instituta *het Nederlands Centrum voor Volkcultuur en Immaterieel Erfgoed* iz 2008. godine tisuće ispitanika trebalo je navesti deset po njima najvažnijih običaja u Nizozemskoj. Ispostavilo se kako je na prvom mjestu za Nizozemce najvažniji običaj *Sinterklaas i Pakjesavond* (večer uoči sv. Nikole kad se zamataju pokloni).³⁸ Djeca diljem Nizozemske vjeruju kako *Sinterklaas* na svom bijelom konju leti preko krovova kuća i kroz dimnjak ispušta poklone za njih (usp. Strouken 2010b: 11). Otuda su i Amerikanci preuzeli ideju za Djeda Božićnjaka, no o tome više u poglavlju 5.12. Crkva je 6. prosinac odredila kao dan kad će se slaviti sv. Nikola, a to je ujedno i njegov datum smrti (usp. Van der Molen i Vogt 1980: 170) No važno je spomenuti kako Nizozemci *Sinterklaasa* ne slave 6. prosinca, već 5. prosinca. 5. prosinca je naime *Pakjesavond* kad se zamataju pokloni i pjevaju pjesmice i uručuju se pokloni zapakirani na karakterističan način zajedno s pjesmicama koje na šaljiv način prikazuju osobine članova obitelji, ali više o tome u nastavku poglavlja.³⁹ Nekoć novi dan nije počinjao poslije ponoći kao danas već u 18 sati navečer te je tako nakon 18 sati bio 6. prosinca, dan kad se slavio *Sinterklaas* pa se stoga *Sinterklaas* ne

³⁷ <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43819> (8.10.2014.)

³⁸ <http://nos.nl/koningshuis/artikel/123763-koninginnedag-hoog-op-lijst-nederlandse-tradities.html> (29.10.2014.)

³⁹ <http://www.jefdejager.nl/sint.php> (8.1.2015.)

slavi 6. prosinca kao u Hrvatskoj već 5. prosinca prema današnjem računanju vremena.⁴⁰ To je jedna razlika sa slavljenjem sv. Nikole u Hrvatskoj.

De Rek i sur. (2011: 234) objašnjavaju kako je lik *Sint-Nicolaasa* spoj biskupa Nikole iz Mire i opata iz Siona kao što je to spomenuto već u prethodnom poglavlju te to dokazuje kako je Hrvatska isto vjerovanje preuzela od drugih zemalja. Boer (2009: 14) spominje najpoznatije legende o sv. Nikoli koje su navedene u prethodnom poglavlju i još jednom potvrđuje kako je sv. Nikola poznat diljem Europe. *Sint-Nicolaas* je uživao ugled i obožavanje diljem kršćanskog svijeta, no nakon reformacije u 16. st. htjelo se ukinuti štovanje sv. Nikole i njegovo slavljenje jer je *Republiek der Nederlanden* postala protestantska zemlja, a kršćanski su se blagdani trebali ukinuti (usp. Strouken 2011b: 9). Njegove pjesme nisu se više smjele pjevati u školama. Gilde sv. Nikole organizirale su za svoje članove svečane gozbe, a reformatori su tome htjeli stati na kraj. U tome nisu u potpunosti uspjeli jer se unutar obitelji i dalje obilježavao taj dan. Za razliku od hrvatskog sv. Nikole, nizozemski *Sinterklaas* obučen je u biskupski ornat i svake godine brodom dolazi iz Španjolske u Nizozemsku (usp. Strouken 2010: 16) u pratnji jednog ili više pomoćnika *Zwarte Pieta*, čije bi ime u doslovnom prijevodu glasilo Crni Petar. Nakon reformacije mnogi ljudi više nisu točno poznavali legende o *Sint-Nicolaasu* i što točno znači mjesto Mira pa su tako izmislili da je *Sint-Nicolaas* rodom iz Španjolske. To se spominje u staroj pjesmici iz 1810. (usp. Boer 2009: 22-23), a Jan Schenkman je utemeljio *sinterklaasfeest* 'slavlje sv. Nikole' kako se i danas u Nizozemskoj slavi, na način da je izmislio da *Sinterklaas* živi u Španjolskoj i brodom i sa svojim pomoćnikom *Zwater Pietom* dolazi u Nizozemsku. Svake se godine organizira njegov dolazak parobrodom u gradove i općine, od čega se prvi takav dolazak organizirao 1934. u Amsterdamu kad su se okupili svi stanovnici grada (usp. Strouken 2010: 16). Njegov dolazak se svake godine organizira mnogo prije 5.12. Tako je 2014. došao već 15. studenog u grad Gouda.⁴¹ Danas je dan sv. Nikole jedan od najvažnijih običaja u Nizozemskoj i organiziranje njegovog dolaska pokazuje u kolikoj je mjeri ovaj običaj važniji za Nizozemce nego za Hrvate. *Sinterklaas* je postao omiljeni obiteljski dan u čitavoj Nizozemskoj, a to dokazuje i činjenica da se njegov dolazak prenosi i na televiziji.

U 19. st. javljaju se noviteti karakteristični za obilježavanje tog dana u Nizozemskoj. Naime, sv. Nikola dobiva crnog pomoćnika *Zwarte Pieta* obučenog u crveni plašt i neobičan

⁴⁰ <http://kunst-en-cultuur.infonu.nl/feestdagen/258-waarom-pakjesavond-op-5-en-niet-op-6-december-is.html> (8.1.2015.)

⁴¹ <http://sinterklaasgouda.nl/programma> (8.1.2015.)

šešir, a izumitelj mu je Jan Schenkman. Helsloot (2009: 81) objašnjava kako se *Zwarte Piet* umjesto *Sinterklaasa* penje u dimnjake kako bi djeci stavio poklone u čizmice, a otuda i njegova crna boja kože. On je tijekom godina prošao veliku transformaciju. De Rek i sur. (2011: 235) govore kako je u jednoj staroj dječjoj knjizi *Zwarte Piet* prikazan kao zao lik koji kažnjava zločestu djecu i uzima ih sa sobom na brod. Boer (2009: 30) spominje kako i druge zemlje uz sv. Nikolu poznaju i njegovog pomoćnika kao npr. Austrija Krampusa (pa tako i Hrvatska kao što je to spomenuto u prethodnom poglavlju), ali među njima se ne može povući nikakva paralela jer su po naravi potpuno drugačiji, a nisu povezani ni u geografskom smislu. Koops (2009: 40) govori kako su dobra djeca dobivala poklone, a zločesta šibe i to je imalo i jednu odgojnu vrijednost kako bi djeca postala poslušnija. Na početku nije imao *Zwarte Pieta* te je on kažnjavao neposluh i zločesto ponašanje. Iako Strouken (usp. 2011: 12) i Koops (2009: 43) navode kako se 60-ih godina 20. st. djeci prestalo prijetiti dobivanjem šibe te je *Sinterklaas* postao samo dobročinitelj jer je to vrijeme demokracije i antiautoritarnosti, a *Zwarte Piet* prijatelj djece koji im dijeli darove, danas djeca i dalje dobivaju šibu u smislu da trebaju biti dobra i lijepo se ponašati.

Sv. Nikola ne daruje samo djecu, već je taj običaj zahvatio i starije generacije pa tako i odrasli dobivaju poklone koji moraju biti zapakirani na karakterističan način koji karakterizira tu osobu i uz to se obavezno mora napisati pjesmica koja mora imati rimu.⁴² Te pjesmice su anonimne i poklanjaju se članovima obitelji, a u njima se opisuju sve iritantne i čudne osobine članova obitelji koje se u tim pjesmicama kritiziraju (usp. De Rek i sur. 2011: 236). To je ujedno i način da se međusobno našale i pokažu mane i nedostatke druge osobe. Te pjesmice su neizostavan dio *Sinterklaasfeesta* i u potpunosti nepoznate u Hrvatskoj i nešto sasvim tipično za Nizozemce, što će potvrditi i mnogi odgovori nizozemskih ispitanika u istraživanju u sklopu ovog rada.

Djeca večer uoči *Sinterklaasa* čiste svoje cipele, ostavljaju u njima nešto i za konja sv. Nikole i pjevaju pjesmice. U Nizozemskoj se tradicionalno za sv. Nikolu poklanjaju *kruidnoten* i *pepernoten* (slatki keksi od raznih začina i paprenjaci), a neizostavan dio su i čokoladna slova koja su se na tržištu pojavila krajem 19. st. te marcipan, *speculaas*, *taaitaai* (usp. Strouken 2011b: 11-12). Ne samo da se za sv. Nikolu dobivaju slatkiši, već se poklanjaju i veliki pokloni poput video igrice, igračkica, torba itd. Helsloot je za svoj rad, u kojem se bavio istraživanjem darivanja poklona za sv. Nikolu i Božić, iz jednog istraživanja

⁴² Helsloot, J.: *Sinterklaas en Kerstmis. Verschillen, veranderingen, verklaringen*, p. 21 http://depot.knaw.nl/8690/1/JHSinterklaasResp20321_001.pdf (16.11.2014.)

iz 1994 o slavljenju sv. Nikole i Božića u Nizozemskoj izvukao mnoštvo odgovora u kojima ljudi govore kako su današnji pokloni postali sve veći i luksuzniji i zapravo se sve samo svodi na materijalne stvari i da djeca više ne cijene ono što dobiju jer dobivaju kroz čitavu godinu mnogo stvari.⁴³

U Nizozemskoj je nastala i velika rasprava oko *Zwarte Pieta*. Budući da on ima crnu boju kože, Koops (2009: 55) govori kako se razbuktala rasprava o diskriminaciji. On je simbol potlačenog roba iz nizozemskih kolonijalnih zemalja u 17. st. Helsloot (2009: 80) govori kako je zbog *Zwarte Pieta* mnogo ljudi iz Surinama počelo biti svjesno svoje boje kože te su se počeli identificirati s njim i njegovim nižim društvenim rangom. To je počelo 80-ih godina 20. st. Pokušalo se u potpunosti ukinuti uloga tamnoputog pomoćnika *Sinterklaasa*, a jedan od pokušaja je i bio da se uvedu plavi i crveni *Pietovi*, a bila je riječ i o *Stroopwafelpietu* (*stroopwafel* 'vafla sa sirupom') što zapravo označava *Pieta* koji nije tamnopusiti te se na taj način pokušalo biti politički korektniji.⁴⁴ No ljudi su bili protiv toga i rekli kako je obilježavanje dana sv. Nikole stara tradicija i nema veze s diskriminacijom i potlačivanjem, a *Zwarte Piet* je ionako fiktivan lik.

5.10. Rezultati istraživanja – sveti Nikola i *Sinterklaas*

Vežano uz poglavlje obilježavanja dana svetog Nikole u istraživanju su navedena dva pitanja koja se bave ovom tematikom. Tako su ispitanici trebali odgovoriti na pitanje, smatraju li da su pokloni na dan sv. Nikole namijenjeni samo djeci. Kod Hrvata se krenulo od pretpostavke kako će većina odgovoriti potvrdno na to pitanje jer je u Hrvatskoj darivanje na dan sv. Nikole uglavnom još uvijek običaj za djecu. Gotovo je jednak broj ispitanika odgovorilo s *da* i *ne* što je neočekivan rezultat (vidi dijagram 10.1.). Za razliku od Hrvata, 84% ispitanih Nizozemaca izjavilo je kako ne misli da su darovi za sv. Nikolu namijenjeni samo djeci što potvrđuje i ono što je rečeno u literaturi, naime, da se danas sve više darova za sv. Nikolu poklanja i odraslim osobama (vidi dijagram 10.2.).

⁴³ Helsloot, J.: *Sinterklaas en Kerstmis. Verschillen, veranderingen, verklaringen*, p. 21 http://depot.knaw.nl/8690/1/JHSinterklaasResp20321_001.pdf (16.11.2014.)

⁴⁴ <http://www.demorgen.be/buitenland/-rampvlucht-wordt-woord-van-het-jaar-in-nederland-a2164667/> (10.1.2015.)

Većina hrvatskih ispitanika nije se mogla sjetiti niti jednog običaja vezanog uz svetog Nikolu, izuzevši stavljanje poklona u čizmicu. No oni ispitanici koji su se nečeg dosjetili uglavnom su opisivali kako su sv. Nikola i Krampus obilazili kuće po selu i plašili odnosno darivali djecu. Evo i odgovora:

br. 55, d)2 „*Nekada su Krampusi i sv. Nikola išli po selu i nosili kockice repe, bombone i orahe, ulazili u kuću gdje ima djece i ispitivali ih o njihovu ponašanju pa davali adekvatne poklone ili zlatnu šibu ako su djeca bila zločesta. Nešto od tog običaja se očuvalo i do danas*“

br. 79, d) 2 „*Maskiranje odraslih u svetog Nikolu i zločeste, ružne krampuse pa onda ta skupina odlazi po kućama. Krampusi preplaše djecu da će ih odvesti sa sobom ako su bili zločesti, ali onda djeca moraju izmoliti Očenaš, Nikola vidi da su dobri i podijeli im darove (obično bombone).*“

Ispitanici iz Nizozemske napisali su isto zanimljive odgovore koji dokazuju kako je kod njih obilježavanje dana sv. Nikole prilično važna tradicija i obiteljski događaj:

br. 1, 4.b „*pjevanje pjesmica, postavljanje čizmice (s mrkvom, kockicom šećera ili sijenom za konja i crtežom ili popisom želja za Sinterklaasa), stavljanje darova u vreću od jute ispred vrata, stavljanje paprenjaka i speculaas keksa na prozor*“

br. 6, 4.b „*pokloni za djecu, pjesmice za svakog tko je stariji od 11 ili 12 godina i surprises*“

Mnogi Nizozemci u odgovorima spominju i *lootjes trekken* 'izvlačenje papirića'. To je aktivnost u kojoj sudjeluje čitava obitelj, a mogu i prijatelji. U šesir se ubacuju papirići s imenima članova obitelji i zatim se papirići izvlače, a osoba koja je izvukla papirić s imenom neke osobe, mora za drugu osobu napraviti poklon ili pak napisati pjesmicu s rimom. Ta je aktivnost vezana uz dan sv. Nikole i Božić, a Hrvatima je potpuno nepoznata. A također i mnogi spominju pjesmice pisane ironičnim tonom kako bi se naglasile nečije mane ili iritantne osobine. To je nešto tipično nizozemsko. Mnogi su Nizozemci odgovorili kako taj dan obilježavaju s obitelji te kako se međusobno daruju članovi obitelji neovisno o godinama.

A često rade i *surprises* (tipično upakirane poklone u nešto što je te godine obilježilo dotičnu osobu kojoj se poklon daruje). Ovdje je i nekoliko odgovora:

br. 7, 4.b „*Mi slavimo Sinterklaasa sa čitavom obitelji s mamine i tatine strane. Unaprijed izvlačimo papiriće i kupujemo poklon za osobu koju smo izvukli. Navečer 5. prosinca svatko sa sobom uzima nešto za jesti i piti, zatim jedemo, čitamo pjesmice i otvaramo poklone.*“

br. 38, 4.b „*Pravimo za čitavu obitelj poklone i surprises s pjesmama (u kojima se šalimo na njihov račun) te ih zatim zajedno otvaramo i čitamo pjesmice. Čokoladna slova, paprenjaci, kolačići. Svaki tjedan pripremamo čizme s poklonom.*“

br. 85, 4.b) „*Svi se međusobno darujemo s poklonima i uz to pripadajućom pjesmicom.*“

5.11. Božić u Hrvatskoj

Adventsko vrijeme je za mnoge ljude najljepše razdoblje u godini. Za vjernike je to vrijeme duhovne pripreve za rođenje Isusa Krista, a ujedno i vrijeme koje ljudi najviše vole provoditi u krugu obitelji. To je i vrijeme darivanja onih koji nemaju, vrijeme darivanja djece i članova obitelji.

Adventsko vrijeme zapravo započinje prvom nedjeljom došašća (najbližom danu sv. Andrije jer je on prvi od apostola koji je krenuo za Isusom) (usp. Barlek 2005: 9). Postoje četiri nedjelje došašća na spomen četiri tisućljeća iščekivanja dolaska Spasitelja koliko je prema Bibliji prošlo od stvaranja svijeta. Početak hrvatskih božićnih običaja može se staviti na dan sv. Barbare (4.12.), sv. Lucije (13.12.) ili sv. Nikole (6.12.). Na dan sv. Lucije ili pak sv. Barbare u hrvatskim je obiteljima običaj sijanja pšenice (usp. Gavazzi 1988: 117). Rihtman Augustin (1992: 29) objašnjava kako sijanjem žita ljudi u domove unose „dašak obnove života“. U male se posudice sije žito i tijekom 12 dana do Božića prati se njegov rast te se stavlja na stol ili u štalicu pod božićno drveće. Žito se u kući čuva još nekoliko dana nakon Božića ili do Nove godine ili Sveta tri kralja. Uz sijanje žita jedan vrlo važan božićni običaj je paljenje svijeća na adventskom vijencu svaku nedjelju došašća. Adventski se vijenac plete od lišća ili grančica zimzelenog drveća tako da nema ni početak ni kraj, a četiri nedjelje

došašća simboliziraju četiri godišnja doba i četiri prekretnice u ljudskoj povijesti: stvaranje, utjelovljenje, otkupljenje i svršetak. U hrvatske je krajeve adventski vijenac došao iz sjevernih zemalja. Te četiri nedjelje došašća zapravo su duhovna priprema za nadolazeće blagdane, a obilježavaju ih post i molitva i ranojutarnje mise „zornice“ (usp. Barlek 2004: 11-12). U božićnom razdoblju izražen je osjećaj pripadnosti domu i obitelji, a uz to je i svjetlost jedan od osnovnih znakova predbožićnog i božićnog razdoblja (usp. Barlek 2005: 9).

Badnjak je za mnoge ljude poseban dan. Na taj dan se okupi čitava obitelj kako bi zajedno proslavila Božić. Riječ badnjak izvedena je od glagola „bdjeti“ i označava noć kad se bdiye, što je i skladu s bdijenjem koje se tradicionalno održava svake godine odlaskom na polnoćku (usp. Gavazzi 1988: 129). Barlek (1992: 12-13) objašnjava kako se na Badnjak u rano jutro u hrvatskim krajevima zamijesi božićni kolač koji se naziva „ljetnica“, „ljetnjača“, „koledni kruh“ i sl. Taj kolač je uvijek okrugao i predstavlja novo obilje i neku vrstu okrepe i zaštite koja bi trebala potrajati kroz cijelu godinu jer se kolač ne smije jesti do Nove godine (usp. Barlek 2004: 23). Na taj se dan od ranih jutarnjih sati počinje pospremati i uređivati kuća kako bi do prvog mraka sve bilo spremno. Crkva na Badnjak propisuje post (usp. Rihtman Auguština 1992: 85). Jedna od najvažnijih tradicija je paljenje božićne svijeće (usp. Gavazzi 1988: 130) prije večere kako bi osigurala svjetlo i toplinu za one koji bdiju. Barlek (2004: 33) i Gavazzi (1988: 145) objašnjavaju kako je u hrvatskim krajevima dugo ostala sačuvana i tradicija unošenja svežnja slame u kuću te se ona razastrla ispod stola, a na njoj su spavala djeca. Danas se slama uglavnom donosi u kući i stavlja ispod bora na mjesto gdje je štalica, na spomen novorođenog Isusa koji je ležao na slami. Božićno drveće (bor, jelica) u hrvatskim je krajevima nova i mlada tradicija. Tradicija kićenja bora u hrvatske je krajeve stigla iz Njemačke 30-ih godina 19. st. i to najprije u građanske krugove. U Njemačkoj se javlja 1605., a tumači se kao „stablo života“. To je drveće nasljednik sličnog običaja kod starih Rimljana jer su i oni zelenim drvom i obješenim plodovima i zapaljenim svjetlima slavili ovo doba godine (usp. Gavazzi 1988: 154). Božićno drveće se najprije ukrašavalo medenjacima, jabukama i orasima, ukrašavalo se šarenim papirom i kiticama kadulje, božikovine i dr., a danas se ukrašava električnim svjećicama, girlandama, umjetnim snijegom, šarenim kuglicama, salon-bombonima i dr. (usp. Barlek 1992: 16). U kićenju božićnog drvca sudjeluju svi ukućani, a pritom radosno pjevaju božićne pjesme. Uz božićno drveće u gotovo svakoj obitelji mogu se naći i drvene jaslvice koje se stavljaju ispod bora (usp. Barlek 2005: 31). „Jaslvice su likovni prikaz Kristova rođenja ili događaja koji prethode tom činu ili ga slijede“ (Rihtman Auguština 1992: 76). Ista autorica objašnjava kako su se jaslvice prvo

postavljale u crkvama te su one trebale pridonijeti naučavanju Kristove vjere zato što prikazuju njegovo rođenje.

Navečer ljudi obavezno odlaze na misu ponoćku gdje se mole i dočekuju Božić. Nakon mise si ljudi međusobno čestitaju Božić. Božić se slavi intimno unutar obitelji što doista i jest tako jer to potvrđuju i odgovori hrvatskih ispitanika u istraživanju, a na Božić ne smije nedostajati obilje jela i pića. Najprije dolazi juha pa svinjska, janjeća ili pureća pečenka pa kolači poput makovnjače i orehnjače. Stoga je i poznata izreka kad se kaže: „tak je kak na Božić“ kad se misli na obilje jela i pića (usp. Barlek 1992: 19).

No što bi bio Božić bez darova? Gavazzi (1988: 177-178) govori kako je najvažniji običaj davanje darova. Nekoć su ti darovi bili skromni i uglavnom se poklanjalo voće, orasi i lješnjaci, suhe smokve itd., a danas se poklanjaju veći i raskošniji pokloni. Poklanjanje darova nije izmišljotina današnjeg doba već potječe još iz starog Rima kad su se poklanjale borove grančice posvećene boginji Strenji, a kasnije slatkiši i novac na Novu godinu kako bi i iduća godina bila obilna kao taj prvi dan.

5.12. Božić u Nizozemskoj

Božić je u Nizozemskoj kao i Hrvatskoj neizostavan blagdan u kalendarskoj godini. Nizozemci se Božiću vesele kao i svetom Nikoli, ali ipak Božić zauzima drugo mjesto na popisu najvažnijih običaja u Nizozemskoj prema nizozemskom kulturološkom institutu *het Nederlands Centrum voor Volkcultuur en Immaterieel Erfgoed*.⁴⁵

Advent dolazi od lat. *adventus* što znači „dolazak“. U Nizozemskoj se u mnogim crkvama pale svijeće na adventskom vijencu, a time se nagoviješta sve bliži dolazak Božića i Isusovog rođenja. Ono što je manje poznato je da vrijeme došašća vjernike želi usmjeriti ka ponovnom dolasku Spasitelja. Značenje adventskog vijenca mnogim je ljudima nepoznato pa je to stoga dobro spomenuti da je vijenac некоć služio za krunidbu ljudi, a adventski vijenac simbolizira kraljevstvo Božje.⁴⁶ U Nizozemskoj su poznati i adventski kalendari. Taj se kalendar sastoji od 24 prozorčića koji simboliziraju 24 dana adventa. Iza tih prozorčića su se некоć nalazili citati iz Biblije, a 60-ih godina 20. st. napravljeni su posebni adventski

⁴⁵ <http://nos.nl/koningshuis/artikel/123763-koninginnedag-hoog-op-lijst-nederlandse-tradities.html> (29.10.2014.)

⁴⁶ <http://www.eo.nl/magazines/visie/artikel-detail/de-oorsprong-van-advent/> (16.11.2014.)

kalendari za djecu u kojima se iza svakog prozora nalazi čokoladica.⁴⁷ Ti su kalendari popularni u Nizozemskoj, a posljednjih se godina mogu vidati i u trgovačkim centrima u Hrvatskoj.

Nakon razdoblja došašća svi željno iščekuju Božić. Jedan od najvažnijih običaja koji je poznat diljem svijeta, kako u Hrvatskoj tako i u Nizozemskoj je običaj kićenja božićnog drvca. Taj je običaj u Hrvatsku i Nizozemsku došao iz Njemačke kao što je to spomenuto već u prethodnom poglavlju. Prvi zapisi o prisutnosti božićnog drvca na obilježavanju Božića prema Strouken (2010: 19) datiraju iz 1842. godine, a Vogt i Van der Molen (1980: 214) navode kako je u nizozemskim novinama *Geldersche Volksalmanak* iz 1837. godine zabilježeno da kićenje božićnog drvca sve više dopire u Nizozemsku, pogotovo na samoj granici s Njemačkom, a u to se vrijeme i u hrvatskim obiteljima javljaju ukrašena božićna drvca. A kako su i neki članovi nizozemske kraljevske obitelji bili u braku s njemačkim princezama, kraljevska je obitelj također uvela božićno drveće te je tako ukorijenila ovaj običaj u Nizozemskoj (usp. Strouken 2010: 19). De Jager (2009) objašnjava kako su se mnogi protestanti ispočetka protivili uvođenju božićnog drvca zato što nema ništa biblijsko i 200 000 pravoslavnih vjernika i danas se tome protivi. Objašnjava i kako su staklene božićne kugle za bor nastale oko 1850. kad je jedan staklopuhač osmislio te kugle jer si nije mogao priuštiti skupe jabuke i orašaste plodove kojima su se tada ukrašavala božićna drvca.⁴⁸ Već je 50-ih godina 20.st. kićenje božićnog drvca bilo učestalije u protestantskim nego u katoličkim obiteljima. Jedna velika razlika s Hrvatskom je što se u Nizozemskoj božićno drveće kiti nakon *Sinterklaasa*, dakle već 6. prosinca, a ne na sam Badnjak kao u Hrvatskoj što potvrđuju i mnogi Nizozemci na raznim nizozemskim forumima na tu temu.⁴⁹ Katoličke su obitelji imale štalicu koja je došla iz Italije (usp. De Rek i sur. 2011: 150) u 18. st. s likovima Isusa, Marije i Josipa (usp. Strouken 2010: 23). Uz ova tri najvažnija lika mogu se naći i figure vola i magarca, anđeo i još sveta tri kralja koji zapravo nisu bili kraljevi nego „mudraci s istoka“ koji su Isusu donijeli zlato, tamjan i plemenitu mast. Štalica je simbol negostoljubivosti i siromaštva u kojem se narodio Isus jer nitko u kući nije htio ponuditi prenoćište za trudnu ženu i njenog muža (usp. Stalmeier 2013: 25).

⁴⁷ http://nederlands-katholicisme.ruhosting.nl/leven_van_alledag/katholiek_jaar/kerstkring/advent.html# (20.11.2014.)

⁴⁸ <http://www.jefdejager.nl/kerstmis.php> (27.11.2014.)

⁴⁹ <http://www.bokt.nl/forums/viewtopic.php?f=2&t=853818> (10.1.2015.)

Božić je obiteljski blagdan koji se počeo slaviti najprije u građanskim krugovima, a na taj dan se čitala priča o Isusovu rođenju i pjevale su se pjesme, a od 1860. počeli su se poklanjati darovi (usp. Strouken 2010: 19). Van der Molen i Vogt (1980: 210) objašnjavaju kako su na Badnjak djeca u protestantskim obiteljima trebala biti mirna i tiha pa su umjesto glasnih klompa nosila cipele, a također se nisu smjela ni igrati izvan kuće.

U Nizozemskoj je ostao ustaljen običaj da se u tjednu prije Božića s posla dođe kući s kutijom ili limenkom u kojoj se nalaze vino, namirnice i *fair-trade* proizvodi, a te kutije su tzv. *kerstpakketen*. To je tradicija koja se njeguje još od početka 19. st. kad su radnici koji su radili na obiteljskim gospodarstvima dobili slobodan dan kako bi ga proveli s obitelji, a od poslodavaca su dobili košaru punu namirnica (usp. De Rek i sur. 2011: 149). Danas više nije toliko važno koliko i što netko dobije, već se radi o samoj gesti i o tome da ljudi pomisle da ih poslodavci cijene. De Rek i sur. (2011: 149) govore kako je *kerstpakket* jedna od rijetkih tipično nizozemskih stvari koje karakteriziraju božićno vrijeme u Nizozemskoj. Na Božić i mnogi vjernici drugih vjera ili čak nevjernici masovno odlaze na misu kako bi uživali u tom ugođaju i zvuku orgulja.

Kad je o Božiću riječ postavlja se još jedno pitanje: odakle dolazi Djed Mraz? Vrlo je zanimljiva priča o nastanku Djeda Mraza. Naime, postoji mnogo sličnosti između sv. Nikole i Djeda Mraza. Pleij (2009: 68-69) objašnjava kako je Djed Mraz kopija sv. Nikole iz Nizozemske i načina na koji se obilježava taj dan. Tako je u jednoj reklamnoj kampanji tvrtka Coca-Cola 1930. godine preuzela lik sv. Nikole i prilagodila ga američkom tržištu, a najvjerojatnije su ga u Ameriku donijeli nizozemski emigranti. Stoga i ne čudi što imaju toliko toga zajedničkog (od darivanja do bacanja poklona kroz dimnjak). Kako se diljem svijeta širio koncept slavljenja Božića i Djeda Mraza koji donosi poklone, tako su i Nizozemci počeli još jednom na Božić dijeliti poklone članovima obitelji. Unatoč tome je *Sinterklaas* u Nizozemskoj ipak važniji od Djeda Mraza, a darivanje na Božić objašnjava se tako što je *Sinterklaas* zaboravio ostaviti još pokoji poklon (ibid. 69).

5.13. Rezultati istraživanja – Božić

Ispitanicima iz Hrvatske kao i Nizozemske bilo je postavljeno pitanje odlaze li na Božić na svetu misu ili misu ponoćku. Očekivano je bilo kako će većina Hrvata odgovoriti potvrdno na

to pitanje jer je Hrvatska katolička zemlja jer većinu vjernika čine katolici, dok je očekivano bilo kako će većina Nizozemaca odgovoriti niječno na ovo pitanje jer mnogi Nizozemci nisu vjernici ili pak nisu rimokatoličke vjeroispovijesti. 69% hrvatskih ispitanika odgovorilo je kako odlaze na misu ili misu ponoćku na Božić, dok je 69% Nizozemaca odgovorilo niječno na ovo pitanje (vidi dijagrame 11.1 i 11.2).

Obje su skupine ispitanika morale opisati kako slave Božić. Tako je većina ispitanika iz Hrvatske odgovorila kako kiti bor, pali svijeće na adventskom vijencu, slaže štalicu, daruje svoje ukućane, odlazi na misu, sije pšenicu u adventskom razdoblju i posti na Badnjak. Mnogi peku razne kolače, a kao glavno jelo spominju puricu s mlincima i dan provode u krugu obitelji, a zajednički ručak ili večera ne smiju nedostajati. Nizozemci uglavnom spominju kako u adventsko vrijeme kite bor i postavljaju štalicu, a na Božić se druže s obitelji i prijateljima te obavezno pripremaju bogat jelovnik. Slijedi nekoliko odgovora:

br. 29, 4.b) *„Idemo na ponoćku, imamo božićno drvce i štalicu, večeramo s obitelji.“*

br. 67, 4.b) *„Imam božićno drvce i malu štalicu, mnogo svijeća. Slušam CD s božićnim pjesmama. No ne odlazim više u crkvu što sam prije radio.“*

br. 106, 4.b) *„Imamo božićno drvce koje zajedno ukrašavamo, zajedno doručkujemo na Božić (dva puta), obilno jedemo kod bake i djeda, ali dalje nemamo više ništa tipično božićno jer je puno važnije obilježavanje Sinterklaasa. Najčešće svatko dobije poklon.“*

Mnogi spominju kako na Božić pjevaju pjesmice, a darivanje je također u središtu zbivanja, no neki su ispitanici napisali kako ne slave Božić, nemaju bor i ne daruju poklone što se kod hrvatskih ispitanika nije dogodilo. Nitko u Hrvatskoj nije rekao kako ne slavi Božić. Evo i nekoliko odgovora:

br. 22, 4.b) *„Nikad ne slavim Božić. Često su slobodni dani povod da posjetim obitelj.“*

br. 42, 4.b) *„Božićno drvce, a i općenito ne slavimo Božić u religioznom duhu. Imamo svijeće, ali ne na adventskom vijencu, posjetimo obitelj, večera. Nema poklona.“*

br. 50, 4.b) „*Lijepo jedemo s obitelji i prijateljima.*“

br. 53, 4.b) „*samo ukrašeno drvce, nema štalice, nema pjesma, ne odlazimo na misu, nema svijeća, nema vijenca, nema poklona*“

Nizozemci u mnogim odgovorima vezanim uz proslavu Božića i sv. Nikole spominju druženje s prijateljima, što kod hrvatskih ispitanika nije tako često bio slučaj. Mnogi imaju pripremljene darove i pjesmice za prijatelje i mnogi se i na Božić posjećuju, zajedno slave što je neobično da se u tolikoj mjeri spominju prijatelji. U Hrvatskoj gotovo nitko nije spomenuo slavljenje ovih blagdana s prijateljima već isključivo u krugu obitelji.

6. Zaključak

Narodni običaji i tradicija sastavni su dio kulture i identiteta jednog naroda. Da svaki narod nema svoje specifične običaje, svi bi bili jednaki i ne bi se mogli razlikovati jedni od drugih. Stoga je važno njegovati običaje koji su dio nacionalnog identiteta što su potvrdili i mnogi ispitanici u istraživanju u ovom radu. Koliko je važno sačuvati narodne običaje svjedoči i UNESCO-ova Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine kojom se nastoji očuvati tradicija naroda.

Narodni se običaji s vremenom mogu i mijenjati i to nije loše jer oni zapravo ovise o ljudima. Ukoliko ljudima neki običaj počinje biti nevažan i smatraju kako nije vrijedan da se očuva onda se on s vremenom i zaboravi. Tako neki običaju odumiru, ali zato nastaju drugi i u tome nema ništa loše jer su se i mnogi ispitanici iz Nizozemske i Hrvatske složili u tome kako se ne treba grčevito držati istih običaja jer su promjene dobre.

U radu su se obradili običaji vezani uz četiri važna događaja u godini, a to su karneval, Uskrs, sv. Nikola i Božić. Nastojale su se usporedbom običaja u Hrvata i Nizozemaca otkriti razlike u obilježavanju ovih dana, ali i sličnosti. Najviše je razlike bilo u obilježavanju karnevala i dana sv. Nikole jer se u Nizozemskoj karneval slavi samo na jugu zemlje, a u ostalim krajevima ne i mnogi ljudi uopće nisu upoznati s tim običajima. Dan. sv. Nikole odnosno *Sinterklaasa* je dan koji je za Nizozemce mnogo važniji nego za Hrvate.

U radu se na temelju odgovora Nizozemaca moglo vidjeti koliko su zapravo osjetljivi po pitanju religije. Iako se često na Nizozemce gleda kao na narodi koji je nevezan uz vjeru i prilično liberalan, odgovori pokazuju kako je religija itekako za njih važna ukoliko jesu vjernici. Budući da su u radu obrađeni kršćanski blagdani, neki su nizozemski ispitanici s negodovanjem reagirali na postavljena pitanja u vezi s odlaskom na misu, jedenjem posvećenog jela itd. jer su npr. protestanti i nemaju te običaje. A također su se i usprotivili načinu na koji su pojedina pitanja bila postavljena jer katolici odlaze na misu, a protestanti u crkvu i to za njih nikako nije isto. Tu je došla do izražaja ta osjetljivost, unatoč tome što protestanti čine postotak na Nizozemskoj religioznoj karti te je to zapravo bila neočekivana situacija. Kulturološke razlike mogu stvarati probleme u istraživanju. Problem je nastao zbog toga što su Hrvati pretežno katolički narod pa su pitanja radi lakše usporedbe trebala biti postavljena s katoličke perspektive, a s druge pak je strane Nizozemcima koji nisu rimokatoličke već druge vjeroispovijesti to bila jedna stvar koja im je jako smetala i s kojom se nisu slagali te su pokazali svoje negodovanje.

Ovaj rad može poslužiti kao smjernica za sljedeće istraživanje i rad u kojem bi se obradili životni običaji ili pak još koji godišnji običaji. Na taj način bi se dobio još bolji uvid u običaje u Hrvatskoj i Nizozemskoj što bi naročito folkloristima moglo biti zanimljivo i studentima etnologije. Na taj bi se način vidjelo koliko dvije geografski vrlo udaljene zemlje mogu dijeliti jednake običaje, ali poznavati i goleme razlike.

7. Popis literature

- Barlek, J. (1992). *Na tom mladom ljetu...* Zagreb: Etnografski muzej.
- Barlek, J. (2005). *Božić. Narodni običaji brdovečkog kraja*. Brdovec: Muzej Brdovec.
- Barlek, J. (2005). *Uz križ stati*. Hrvatski Uskrs. Zagreb: Etnografski muzej.
- Barlek, J. (2004). *Hrvatsko božićevanje: s posebnim osvrtom na božićne jaslice*. Zagreb: Etnografski muzej.
- Batušić, N. (1982.). *O kalendaru*. Prolog 53/54 (XIV). 19-23.
- Belaj, V. (1998). *Hod kroz godinu. Mitska pozadina hrvatskih narodnih običaja i vjerovanja*. Zagreb: Golden marketing.
- Benc-Bošković, K. (1963). Neki pokladni običaji i drvene maske u Međimurju. U: *Narodna umjetnost*, vol. 1. br. 1. str. 81-90.
- Boer, E. (2009). Sint-Nicolaas, een levende legende. U: *Sinterklaas verklaard*. Amsterdam: B.V. Uitgeverij SWP Amsterdam. 11-34.
- Braica, S. (2004). Božićni običaji. U: *Ethnologica Dalmatica* vol. 13: 5-26.
- Brozović, D. (ur.) (2004). *Hrvatska enciklopedija. 6, Kn-Mak*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
- Čapo Žmegač, J. (1997). *Hrvatski uskrsni običaji*. Zagreb: Golden marketing.
- Černelić, M. (1993). Proljetni običaji u Hrvata. U: Obad, Ž. (ur.). *Pisanica. Hrvatski uskrsni običaji. Drugo, neizmijenjeno izdanje*. Zagreb: Otvoreno sveučilište. 23-70.
- De Rek, W.; Wagendorp, B.; van Laanen, I. (2011). *Encyclopedie der Nederlanden*. Amsterdam/Antwerpen: Atlas.
- Defenders of diversity*. 2000. UNESCO Courier 53/4. str. 30-32
- Dolenc Dravski, M. (1993). Pisanica. U: Obad, Ž. (ur.). *Pisanica. Hrvatski uskrsni običaji. Drugo, neizmijenjeno izdanje*. Zagreb: Otvoreno sveučilište. 85-94.

- Dragić, M. (2008). Advent u liturgiji i narodnoj kulturi Hrvata. U: *Crkva u svijetu* 43, br. 3
- Dragić, M. (2012). Velike poklade u folkloristici Hrvata. U: *Croatica et Slavica Iadertina*, vol. 8/1. br. 8. str. 155-188.
- Gavazzi, M. (1988.). *Godina dana hrvatskih narodnih običaja. II. novo priređeno izdanje.* Zagreb: Kulturno prosvjetni sabor Hrvatske. Hrvatsko etnološko društvo.
- Grbić, J. (2004). Jezični procesi, identitet i globalizacija. *Narodna umjetnost*, vol. 41/2. str. 235-253.
- Helsloot, J.(2009). Is Zwarte Piet uit te leggen? U: *Sinterklaas verklaard.* Amsterdam: B.V. Uitgeverij SWP Amsterdam. 59-76.
- Jurčević, M. (2004). Nacionalni kulturni identitet u europskoj zajednici. *Riječki teološki časopis*, god 12. br. 2: 325 – 336.
- Koops, W. (2009). Sinterklaas als opvoeder. U: *Sinterklaas verklaard.* Amsterdam: B.V. Uitgeverij SWP Amsterdam. 35-58.
- Korff, G. (1987). La recherche folklorique sur la religiosité et les symboles après 1945. U: Chiva, I.; Jeggle, U. (ur.). *Ethnologie en miroir.* Paris: Editions de la Maison des sciences de l'homme. 289-313.
- Kuret, N. (1984.). *Maske slovenskih pokrajin.* Ljubljana: Cankarjeva založba v Ljubljani Znanstveno raziskovalni center SAZU. Inštitut za slovensko narodopisje.
- Lozica, I. (1997.). *Hrvatski karnevali.* Zagreb: Golden marketing.
- Maračić, Lj. A. (1991). Dani vazmenog slavlja. U: Obad, Ž. (ur.). *Pisanica. Hrvatski uskrсни običaji.* Zagreb: Otvoreno sveučilište. 7-18.
- Maračić, Lj. A. (1993). Dani vazmenog slavlja. U: Obad, Ž. (ur.). *Pisanica. Hrvatski uskrсни običaji. Drugo, neizmijenjeno izdanje.* Zagreb: Otvoreno sveučilište. 7-18.
- Meuli, K. (1975). *Gesammelte Schriften, I.* Basel – Stuttgart.
- Mrvoš, B. (2012). Poklade kao zrcalo katoličke moralnosti u staroj kajkavskoj književnosti. *Kroatologija* vol. 3. str. 65-84.

- Novosel, D. (2012). Adventski i božićni običaji u Gračanima kraj Zagreba. U: *KAJ – časopis za književnost, umjetnost, kulturu*, vol. 45, br. 4-5: 89-100.
- Pleij, H. (2009). Over het onweerstaanbare succes van Sinterklaas. U: *Sinterklaas verklaard*. Amsterdam: B.V. Uitgeverij SWP Amsterdam. 59-76
- Rihtman Auguštin, D. (1992). *Knjiga o Božiću. Etnološki prikaz Božića i božićnih običaja u hrvatskoj narodnoj kulturi*. Zagreb: Mosta: Institut za etnologiju i folkloristiku.
- Shetter, W. Z. (2002). *The Netherlands in perspective: the dutch way of organizing a society and its settings*. Utrecht: Nederlands Centrum Buitenlanders.
- Schneeweis, E. (2005). *Vjerovanja i običaji Srba i Hrvata*. Prev. D. Hrastovec. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Smeekes, A. (2011). Nationale identiteit, nationale geschiedenis en de acceptatie van nieuwkomers in Nederland. U: *Migrantenstudies* br. 2
- Stalmeier, L. (2013). De kerststal. U: *Schoolbestuur. Magazine voor bestuurders, toezichthouders en managers in het katholiek onderwijs*. br. 7: 25.
- Strouken, I. (2010). Dit zijn wij. De belangrijkste 100 tradities van Nederland. Utrecht: Pharos uitgevers/Nederlands Centrum voor Volkscultuur.
- Verhaeghe, P. (2013). *Identiteit*. Amsterdam: De Bezige Bij.
- Vukušić, A-M. (2005). „Suvremenost, tradicija i sjećanje: Sinjska alka“. *Narodna umjetnost*, vol.42/2. str. 93-108.
- Weber-Kellermann, I. (1985). *Saure Wochen. Frohe Feste. Fest und Alltag in der Sprache der Bräuche*. München i Luzern: Bucher.
- Zorić, S. (1991). *Obred i običaj*. Zagreb: Zavod za istraživanje folklor.

8. Elektronski izvori

Centraal Bureau voor de Statistiek (2015). *Bevolking; generatie, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering, 1 januari*. [online]. Dostupno na: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37325&D1=0&D2=a&D3=0&D4=0&D5=2-4,11,38,46,95,96,137,152,178,182,199,220,237&D6=0,4,8,12,16,1&HD=140523-1106&HDR=T,G2,G3,G5&STB=G1,G4> (9.2.2015.)

De Jager, J. (2009). *Het Paasfeest*. [online]. Dostupno na: <http://www.jefdejager.nl/pasen.php> (7.10.2014.)

De Jager, J. (2009). *Kerstmis*. [online]. Dostupno na: <http://www.jefdejager.nl/kerstmis.php> (27.11.2014.)

De Jager, J. (2009). *Sinterklaas*. [online]. Dostupno na: <http://www.jefdejager.nl/sint.php> (8.1.2015.)

DeMorgen. (2014). „*Rampvlucht*“ wordt woord van het jaar in Nederland. [online]. Dostupno na: <http://www.demorgen.be/buitenland/-rampvlucht-wordt-woord-van-het-jaar-in-nederland-a2164667/> (10.1.2015.)

Digitaal Katholiek Erfgoedhuis (2014). *Kerstkring: advent*. [online]. Dostupno na: http://nederlands-katholicisme.ruhosting.nl/leven_van_alledag/katholiek_jaar/kerstkring/advent.html# (20.11.2014.)

Digitaal Katholiek Erfgoedhuis (2014). *Paaskring: Veertigdagentijd/Vasten*. [online]. Dostupno na: http://nederlands-katholicisme.ruhosting.nl/leven_van_alledag/katholiek_jaar/paaskring/vasten.html# (20.11.2014.)

Državni zavod za statistiku (2011). *Popis 2011 – jer zemlju čine ljudi. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Stanovništvo prema državljanstvu, narodnosti, vjeri i materinskom jeziku*. [online]. Dostupno na: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1469.pdf (16.12.2014.)

- Europska unija. (2014). *Nizozemska*. [online]. Dostupno na: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/netherlands/index_hr.htm (18.9.2014.)
- Gouda stad van Sinterklaas (2014). *Programma intocht 15 november*. [online]. Dostupno na: <http://sinterklaasgouda.nl/programma> (8.1.2015.)
- Helsloot, J. *Sinterklaas en Kerstmis. Verschillen, veranderingen, verklaringen*. [online]. Dostupno na: http://depot.knaw.nl/8690/1/JHSinterklaasResp20321_001.pdf (16.11.2014.)
- Het koninklijk huis. (2007). *Toespraak van Prinses Máxima, 24 september 2007*. [online]. Dostupno na: <http://www.koninklijkhuis.nl/nieuws/toespraken/2007/september/toespraak-van-prinses-maxima-24-september-2007/> (19.9.2014.)
- Hrvatska enciklopedija (2014). *Glazbala*. [online]. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22247> (23.8.2014.)
- Hrvatska enciklopedija (2014). *Kultura*. [online]. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34552> (4.1.2014.)
- Hrvatska enciklopedija (2014). *Nikolinje*. [online]. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43819> (8.10.2014.)
- Hrvatska enciklopedija (2014). *Poklade*. [online]. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49035> (10.2.2015.)
- Hrvatski jezični portal (2014) *Kontrast*. [online]. Dostupno na: <http://hjp.noviliber.hr/index.php?show=search> (23.8.2014.)
- Hrvatski jezični portal (2014) *Tradicija*. [online]. Dostupno na: <http://hjp.noviliber.hr/index.php?show=search> (23.8.2014.)
- InfoNu.nl (2006-2015). *Waarom Pakjesavond op 5 en niet 6 december is*. [online]. Dostupno na: <http://kunst-en-cultuur.infoanu.nl/feestdagen/258-waarom-pakjesavond-op-5-en-niet-op-6-december-is.html> (8.1.2015.)
- James, C. (1980). *Što je kontrastivna analiza*. [online]. Dostupno na: file:///C:/Users/Dina/Downloads/17_sto_je_kontrastivna_analiza.pdf (23.8.2014.)

- Jans, E. (2010). Lente-, zomer- en herfstfeesten. Van Sunte-Peter tot Allerheiligen. U: *Land van Lochem* nr. 1. [online]. Dostupno na: http://www.hglochem.nl/editor_documents/land%20van%20lochem%202010-01%2021-26%20lente-,%20zomer-%20en%20herfstfeesten.pdf (7.10.2014.)
- Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (2014). *Hoe beïnvloedt migratie van personen, objecten en ideeën de ontwikkeling van culturele identiteit?* [online]. Dostupno na: <https://www.knaw.nl/nl/thematisch/de-nederlandse-wetenschapsagenda/cultuur-en-identiteit-in-heden-en-verleden/ho-bea-nvloedt-migratie-van-personen-objecten-en> (22.9.2014.)
- Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (2014). *Hoe veranderen nationale culturele identiteiten in de tijd?* [online]. Dostupno na: <https://www.knaw.nl/nl/thematisch/de-nederlandse-wetenschapsagenda/cultuur-en-identiteit-in-heden-en-verleden/ho-veranderen-nationale-culturele-identiteiten-in> (23.9.2014.)
- Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (2014). *Verloopt culturele integratie vandaag anders dan in het verleden?* [online]. Dostupno na: <https://www.knaw.nl/nl/thematisch/de-nederlandse-wetenschapsagenda/cultuur-en-identiteit-in-heden-en-verleden/verloopt-culturele-integratie-vandaag-anders-dan> (23.9.2014.)
- Leijgraaf, M. (2010). *De religieuze kaart van Noord-Holland. Een onderzoek naar religieuze en levensbeschouwelijke diversiteit binnen Noord-Holland en het Noord-Hollands confessioneel basisonderwijs*. Amsterdam: Hogeschool IPABO Amsterdam – Alkmaar. [online]. Dostupno na: www.hs-ipabo.edu/sf.mcgi?2620 (6.12.2014.)
- Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2014). Običaji, narodni. U: *Hrvatska enciklopedija*. [online]. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44552> (23.9.2014.)
- Munnik, A. (2012.). Traditie.nl. [online] *Uitgave van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed*. str. 5. Dostupno na: http://www.volkscultuur.nl/archief_37.html (22.8.2014.)

- Muskens, G. (2005). *Immaterieel cultureel erfgoed in Nederland. Rapportage op basis van het ministerie van OCW, directie Cultureel Erfgoed*. [online]. Dostupno na: <http://members.ziggo.nl/george.muskens/Rapportage%20Immaterieel%20Erfgoed.pdf> (26.9.2014.)
- Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed (2015). *Definities*. [online]. Dostupno na: http://www.volkscultuur.nl/definities_24.html (4.2.2015.)
- NOS (2008). *Koninginnendag hoog op lijst Nederlandse tradities*. [online]. Dostupno na: <http://nos.nl/koningshuis/artikel/123763-koninginnedag-hoog-op-lijst-nederlandse-tradities.html> (29.10.2014.)
- Odluka o proglašenju Zakona o potvrđivanju konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (2005). [online]. Dostupno na: <http://www.unesco.org/culture/ich/doc/src/00009-HR-PDF.pdf> (22.9.2014.)
- Reformatorisch Dagblad (2009). *Betekenis Pasen bevolking onbekend*. [online]. Dostupno na: <http://www.nawplus.nl/images/fck/File/pers%20artikelen%20Pasen.pdf> (6.12.2014.)
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2014). *Etniciteit. Heden, verleden en toekomst. Etniciteit. Wat is de huidige situatie?* [online]. Dostupno na: <http://www.nationaalkompas.nl/bevolking/etniciteit/huidig/> (23.9.2014.)
- Rijksoverheid. (2014). *Koninklijk huis*. [online]. Dostupno na: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/koninklijk-huis> (18.9.2014.)
- Rijksoverheid. (2014). *Nieuw bestuur voormalige Nederlandse Antillen*. [online]. Dostupno na: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/caribische-deel-van-het-koninkrijk/nieuw-bestuur-voormalige-nederlandse-antillen> (18.9.2014.)
- Rijksoverheid. (2014). *Troonwisseling*. [online]. Dostupno na: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/koninklijk-huis/troonwisseling> (18.9.2014.)
- RTV Magazine van de Evangelische Omroep (2014). *De Oorsprong van advent*. [online]. Dostupno na: <http://www.eo.nl/magazines/visie/artikel-detail/de-oorsprong-van-advent/> (16.11.2014.)

- Scheffer, P. (2000). Het multiculturele drama. U: *NRC Handelsblad*, 29. siječnja 2000. str. 6 [online]. Dostupno na: <http://retro.nrc.nl/W2/Lab/Multicultureel/scheffer.html> (6.12.2014.)
- Stengs, I. (2005). Dweilen en andere rituelen in Kneuterburcht en omstreken. Een etnografische verkenning van het carnaval in Amsterdam-West. U: Respons. [online]. Dostupno na: <http://depot.knaw.nl/8890/1/Respons7.2005.pdf> (25.9.2014.)
- Strouken, I. (2008). *Volkscultuur magazine*. 5-14. [online]. Dostupno na: http://www.volkscultuur.nl/archief_37.html (16.11.2014.)
- Strouken, I. (2011). Sinterklaasfeest. U: *Volkscultuur Magazine*. vol. 6, br. 2. str. 8-12. [online]. Dostupno na: http://www.volkscultuur.nl/file_handler/documents/original/view/15/vm-2-2011pdf.pdf (6.12.2014.)
- Strouken, I. (2011). Toekomst voor immaterieel erfgoed. U: *Volkscultuur Magazine*. vol. 6, br. 2. str. 3-6. [online]. Dostupno na: http://www.volkscultuur.nl/file_handler/documents/original/view/15/vm-2-2011pdf.pdf (6.12.2014.)
- Strouken, I. (2012). Het UNESCO verdrag in praktijk. U: *Immaterieel erfgoed*. vol. 1/br. 3. str. 6-10. [online]. Dostupno na: http://immaterieelerfgoed.nl/file_handler/documents/original/view/15/immaterieel-erfgoed-jaargang-1-nummer-3-2012pdf.pdf (22.9.2014.)
- Strouken, I. (2012). Traditie.nl. *Uitgave van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed*. str. 6-7. [online]. Dostupno na: http://www.volkscultuur.nl/file_handler/documents/original/view/52/traditienlpdf.pdf (4.2.2015.)
- De Tempeleers (2015). *Stiechting De Tempeleers*. [online]. Dostupno na: <http://www.tempeleers.nl/nl-ms/1/240/stiechting-de-tempeleers.aspx> (10.02.2015.)
- Tuttel, J. (2011). *Meer dan een fikkie. Paasvuren onderzocht*. [online]. Dostupno na: <http://tuttel.com/paasvuren/meer-dan-een-fikkie/> (7.10.2014.)

Univerzalna deklaracija UNESCO-a o kulturnoj raznolikosti. (2001) [online] Dostupno na: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/diversity/pdf/declaration_cultural_diversity_hr.pdf (17.9.2014.)

Urošević, N.: Kolegij *Kulturni identitet Hrvatske*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. [online]. Dostupno na: https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CBoQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.efpu.hr%2Ffileadmin%2Fnastavnici_files%2Fnurosev%2FKULTURNI_IDENTITET_HRVATSKE.ppt&ei=f3j8U_7yF4HXyQPp2IGIBQ&usq=AFQjCNGjktbsSYJ3vMPU90zmNEYxRhOKxg&bvm=bv.73612305.d.bGE&cad=rjt (26.8.2014.)

Van der Velden, J. (2012). De traditie van één van de oudste carnavalsverenigingen van Nederland. De Vastelaovend van Jocus. U: *Immaterieel erfgoed*. vol. 1. br.1. [online]. Dostupno na: http://www.volkscultuur.nl/file_handler/documents/original/view/31/immaterieel-erfgoed-2012-nummer-1pdf.pdf (26.9.2014.)

Van der Zeijden, A. (2011). *Het immateriële tastbaar maken. Immaterieel erfgoed en musea*. [online]. Dostupno na: http://www.volkscultuur.nl/file_handler/documents/original/view/14/immaterieel-erfgoed-en-museapdf.pdf (26.8.2014.)

Zakon o potvrđivanju konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (2005) [online]. Dostupno na: <http://www.unesco.org/culture/ich/doc/src/00009-HR-PDF.pdf> (22.8.2014.)

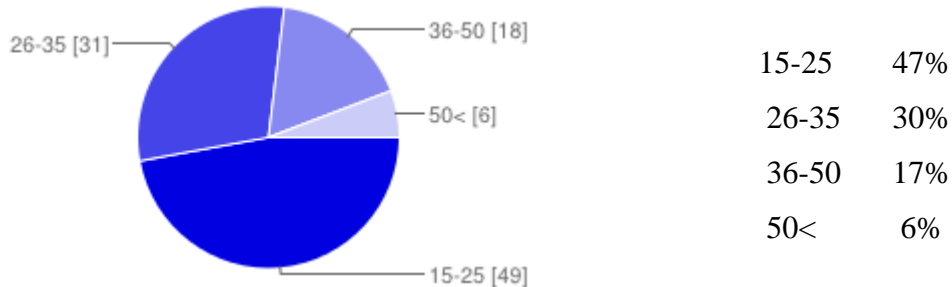
Zijlstra, H. (2012). Startschot immaterieel erfgoed. U: *Immaterieel erfgoed*. vol. 1/br. 3. str. 4-6. [online]. Dostupno na: http://immaterieelerfgoed.nl/file_handler/documents/original/view/15/immaterieel-erfgoed-jaargang-1-nummer-3-2012pdf.pdf (22.9.2014.)

Wanneer kerstboom optuigen? (2007). [online]. Dostupno na: <http://www.bokt.nl/forums/viewtopic.php?f=2&t=853818> (10.1.2015.)

Prilog br. 1: Dijagrami

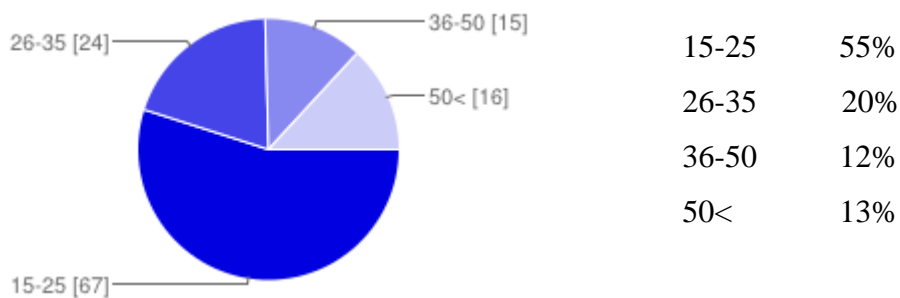
Dijagram br. 1.1.

Dob ispitanika iz Hrvatske

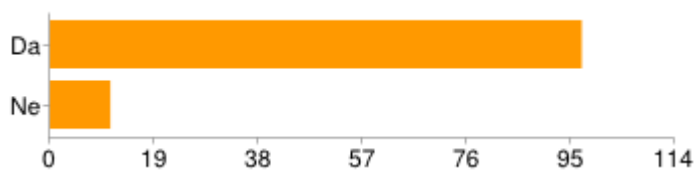
Dijagram br. 1.2.

Dob ispitanika iz Nizozemske

Dijagram br. 2.1.

Je li po Vašem mišljenju važno njegovati narodne običaje?

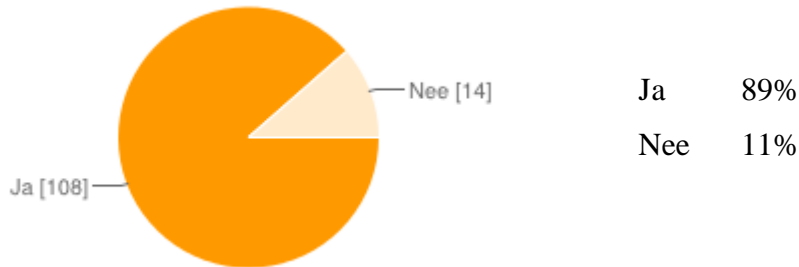

Da 93%

Ne 11%

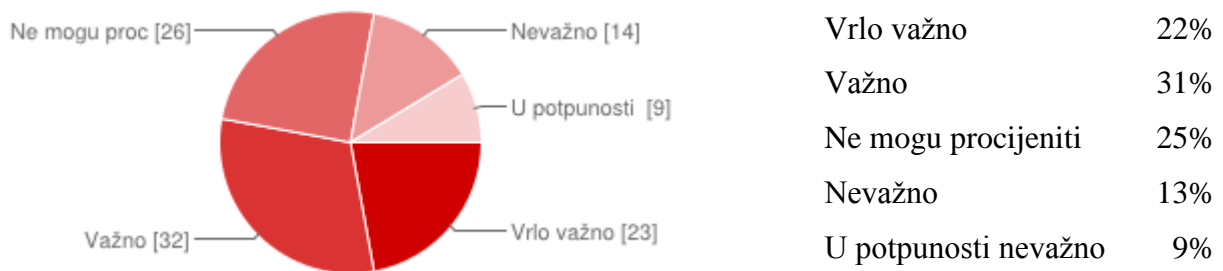
Dijagram br. 2.2.

Denkt u dat het belangrijk is om volksgewoontes en tradities te koesteren?

Dijagram br. 3.1.

Koliko Vam je važan religijski element u obilježavanju običaja?

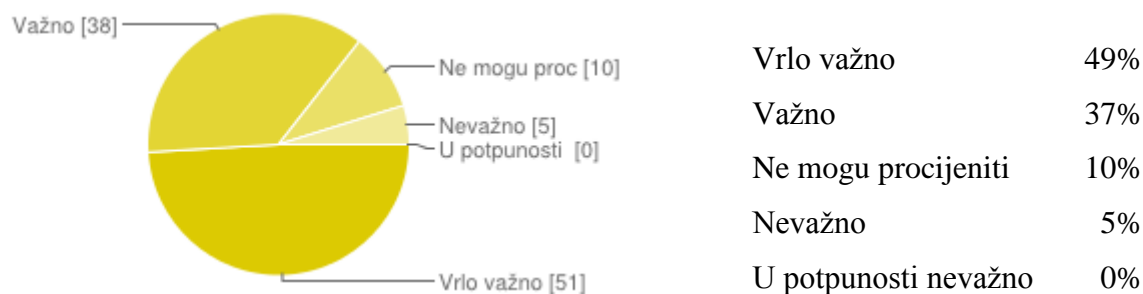
Dijagram br. 3.2.

Hoe belangrijk vindt u de religie bij het vieren van feestdagen?

Dijagram br. 4.1.

Smatrate li da je važno obilježavati vjerske blagdane poput Uskrsa i Božića?

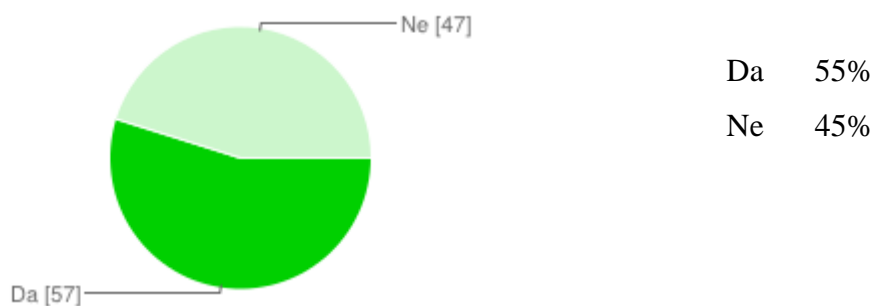
Dijagram br. 4.2.

Denkt u dat het belangrijk is om religieuze feestdagen zoals Pasen en Kerstmis te vieren?

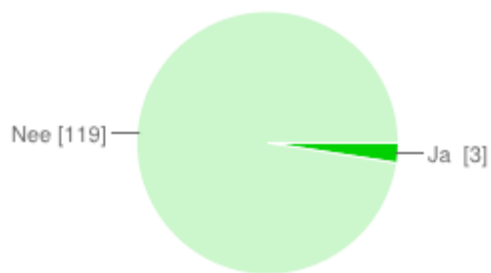
Dijagram br. 5.1.

Smatrate li da se u svim hrvatskim krajevima slavi karneval?

Dijagram br. 5.2.

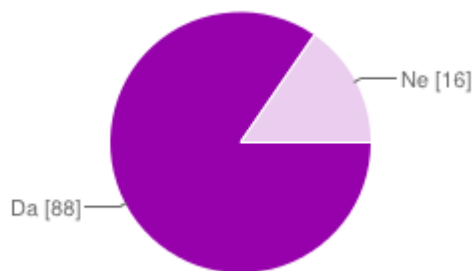
Viert men in iedere regio in Nederland carnaval?

Ja	2%
Nee	98%

Dijagram br. 6.1.

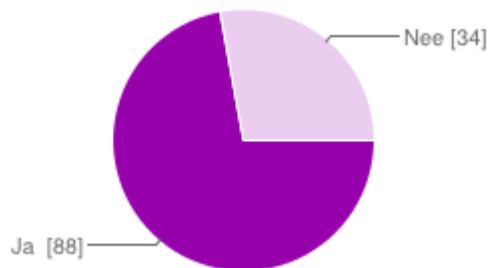
Poznajete li običaj spaljivanja/utapanja neke vrste karnevalske lutke?

Da	85%
Ne	15%

Dijagram br. 6.2.

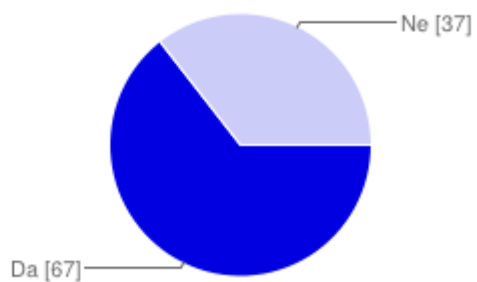
Is u de figuur van Prins Carnaval bekend in de Nederlandse cultuur?

Ja	72%
Nee	28%

Dijagram br. 7.1.

Pridržavate li se posta na Čistu srijedu/Pepelnicu i Veliki petak?

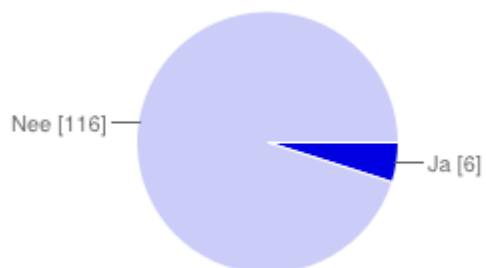

Da 64%

Ne 36%

Dijagram br. 7.2.

Vast u op Aswoensdag en Goede Vrijdag?

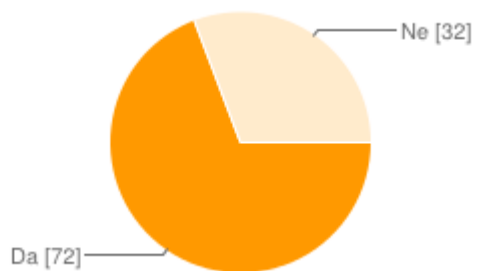

Ja 5%

Nee 95%

Dijagram br. 8.1.

Odlazite li za Uskrs na svetu misu?

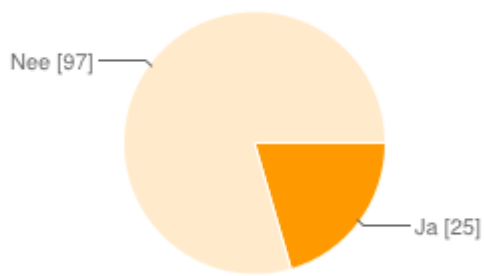

Da 69%

Ne 31%

Dijagram br. 8.2.

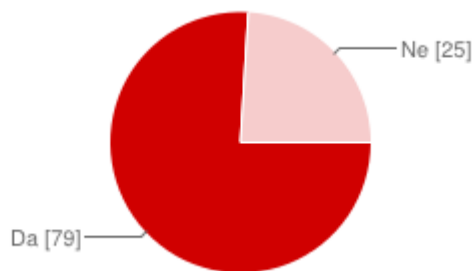
Gaat u met Pasen naar de mis?

Ja	20%
Nee	80%

Dijagram br. 9.1.

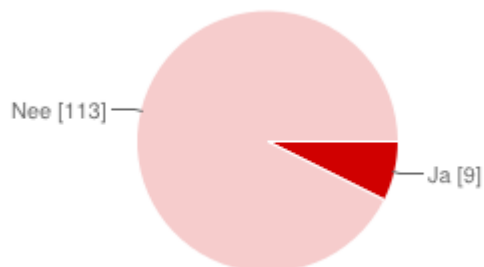
Jedete li za uskrсни doručak blagoslovljeno jelo?

Da	76%
Ne	24%

Dijagram br. 9.2.

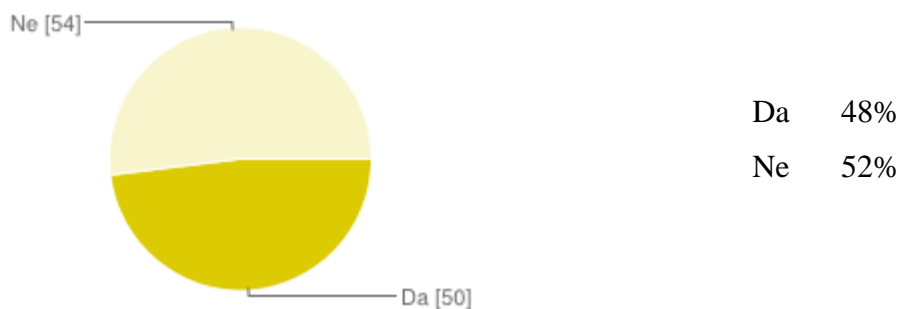
Eet u met Pasen gezegend eten?

Ja	7%
Nee	93%

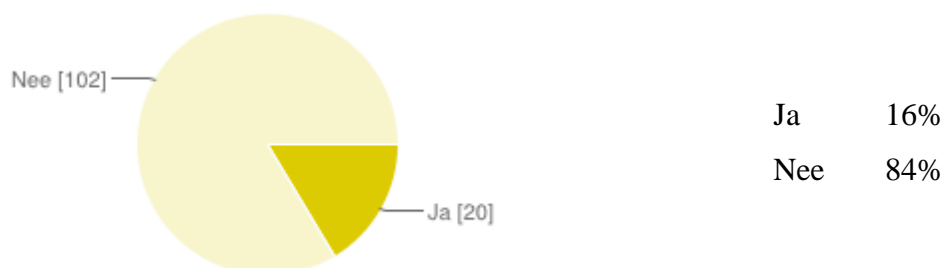
Dijagram br. 10.1.

Jesu li po Vašem mišljenju pokloni na dan svetog Nikole namijenjeni samo djeci?

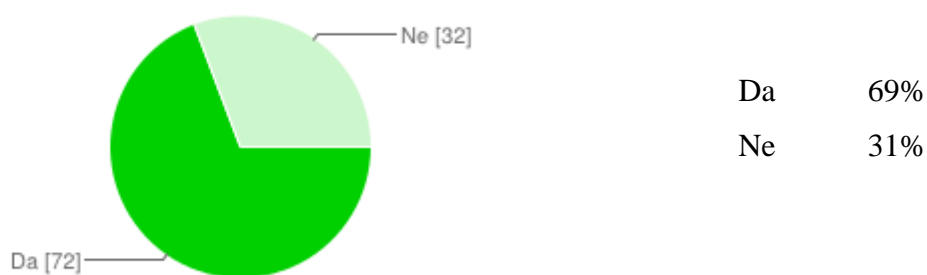
Dijagram br. 10.2.

Denkt u dat het geven van cadeautjes op Sinterklaas alleen iets voor kinderen is?

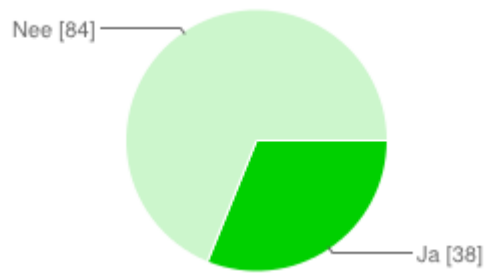
Dijagram br. 11.1.

Odlazite li za Božić na svetu misu ili misu polnoćku?

Dijagram br. 11.2.

Gaat u naar de Kerstnachtmiss of de Kerstdagmiss?

Ja	31%
Nee	69%

Prilog br. 2 – Ankete

1. Anketa provedena na ispitanicima iz Hrvatske

	Vremenska oznaka	Dob	a) 1. Je li po Vašem mišljenju važno njegovati narodne običaje	a) 2. Obrazložite	a) 3. Koliko Vam je važan religijski element u obilježavanju običaja?	a) 4. Smatrate li da je važno obilježavati vjerske blagdane poput Uskrsa i Božića?	a) 5. Poredajte ove blagdane i običaje vezane uz njih po važnosti prema Vašem mišljenju! BOŽIĆ, KARNEVAL, SVETI NIKOLA, USKRS	b) 1. Smatrate li da se u svim hrvatskim krajevima slavi karneval?	b) 2. Poznajete li običaj spaljivanja/utapanja neke vrste karnevalske lutke?	b) 3. Poznajete li još kakve običaje vezane uz karneval, a koji se ne odnose samo na maskiranje? (neko određeno jelo, odlazak na neko određeno mjesto...)
1.	17.9.2014. 14:44:36	15-25	Da	Zelim da se cijene običaji, jer danasnji mladi više nemaju nista čemu bi se veselili, što bi isčekivali, nešto što bi zajedno radili...	Važno	Vrlo važno	1. Božić 2. Uskrs 3. Sv. Nikola 4. Karneval	Ne	Da	Krafne za maskare... Odlazak maskara od kuće do kuće i darivanje maskar.,.
2.	17.9.2014. 14:51:43	15-25	Da	Običaji su dio tradicije i kulture nekog naroda, pa su samim time usađeni u određeno društvo i u pojedinca od malih nogu. Zato mislim da je većini "normalno" njegovati određene običaje bez da puno razmišljaju o istima, jednostavno	Ne mogu procijeniti	Važno	Božić Uskrs Karneval Sveti Nikola	Ne	Da	Uf, ima tih običaja, iako ih ja baš i ne znam sve ili sam s vremenom zaboravila. Kod nas u središnjoj Istri postoje određene maske koje su tradicionalne, ali zadnjih desetak godina recimo polako padaju u

				<p>se "to tako radi". Tako je i meni samoj, o većini takvih običaja ne razmišljam kao o nečem kulturno specifičnom, mislim da bolje opažamo druge kulture i tuđe običaje, dok svoje uzimamo zdravo za gotovo. Po mom mišljenju je takve običaje važno njegovati kako bi se oni prenosili sljedećim generacijama, kako bi ostali dio kulture nekog društva.</p>						<p>zaborav. Primjerice maska "pust" (ne znam kako bi to točno opisala, recimo da je ta maska donekle slična zvončarima), zatim "bijele maškare" (obučene u bijelo s cvjetnim šeširima), osoba koja po selima pokuplja jaja ili nove koje ljudi ostave kao darove karnevalskoj povorci... Ima toga, ali su karnevalski običaji dosta specifični s obzirom na dio Hrvatske i razlikuju se od kraja do kraja.</p>
3.	17.9.2014. 14:58:36	15- 25	Da	Dio su kulturološke baštine i doprinose osjećaju zajedništva.	Ne mogu procijeniti	Važno	1-Božić, 2-Uskrs, 3-Sveti Nikola, 4-Karneval	Da	Da	<p>Peku se krafne, djeca često zamaskirana idu od kuće do kuće te im se potom daju slatkiši ili novac, odlazi se na karnevale u Rijeku, Samobor...</p>
4.	17.9.2014. 14:58:51	15- 25	Da	Da, jer tako se prisjećamo na naše pretke i na to kako su nekada živjeli.	Ne mogu procijeniti	Važno	1-Božić 2-Uskrs 3-Karneval 4-Sveti Nikola	Da	Da	<p>djeca običu selo pjevajući određenu pjesmu po kućama, kako bi</p>

										zaradili ili sitniš ili slatkiš, slavimo karneval maskirajući se i odlaskom na zabave koje znaju biti svaki dan u tjednu karnevala
5.	17.9.2014. 15:03:55	<50	Da	To su temelji svakog naroda, kultura itd. Tko ne njeguje običaje, ne cijeni svoj narod i porijeklo.	Vrlo važno	Vrlo važno	1-Božić 2-Uskrs 3-Sveti Nikola 4-Karneval	Ne	Da	druženja i zabave
6.	17.9.2014. 15:19:57	15-25	Da	Jer su temelj svake kulture.	Vrlo važno	Vrlo važno	1-Božić 2-Uskrs 3-sveti Nikola 4-karneval	Ne	Da	Krafne
7.	17.9.2014. 15:23:07	<50	Da	Jer su temelji naroda i civilizacije.	Vrlo važno	Vrlo važno	1-Božić 2-Uskrs 3-Sveti Nikola 4-Karneval	Da	Ne	Zabave, krafne
8.	17.9.2014. 16:10:34	15-25	Da	Narodni običaji predstavljaju velik dio kulture određenog naroda. Da nema narodnih običaja, ne bi bilo ni kulture koja čini onu glavnu razliku među narodima. Bez narodnih običaja svi bismo bili samo ljudi, po ničemu različiti od drugih. Narodni običaji i kultura nas obilježavaju,	Važno	Vrlo važno	1 - Uskrs, 2 - Božić, 3 - Karneval, 4 - Sveti Nikola	Da	Da	Za vrijeme karnevala peku se krafne

				daju nam osjećaj pripadnosti zajednici u kojoj živimo te nas čine posebnima i drugačijima od drugih naroda. Narodne je običaje potrebno njegovati kako bi se odražala ta veza između zajednice i njegove jedinke.						
9.	17.9.2014. 16:29:38	15- 25	Da, Ne	Moj odgovor je i da i ne (jain): njeguje ih onaj tko želi, i to dolazi spontano, a ne njeguje onaj tko nema potrebu za time.	Važno	Ne mogu procijeniti	1. Božić, 2. Uskrs, 3. Sveti Nikola, 4. Uskrs	Da	Da	Ne poznajem baš neke karnevalske običaje jer nikad nisam posebno bila zainteresirana za njih. Znam da se u svakom selu u mom kraju organiziraju maskembali, natjecanja za najbolju masku u plesnoj sali, spaljuje se lutka na samom kraju karnevala...
10.	17.9.2014. 16:46:12	15- 25	Da	Njegovanjem narodnih običaja održavamo našu prošlost i sadašnjost koja nas održava na životu. Iz nekih narodnih običaja razvijena je današnja	Ne mogu procijeniti	Važno	Božić Karneval Uskrs Sveti Nikola	Da	Da	Da. Krafna je jelo koje se može pronaći na svakom karnevalu u Hrvatskoj. Postoje razne vrste plesova i povorki za vrijeme karnevala.

				svakodnevnica. Oni su početna točka kulturnog razvitka društva.						
11.	17.9.2014. 17:51:58	26-35	Da	Smatram da svaki narod treba njegovati svoje običaje kako bi bio po nečemu prepoznatljiv i jedinstven u svijetu.	Važno	Važno	1-Božić 2-Uskrs 3-Sveti Nikola 4-Karneval	Ne	Ne	Ne
12.	17.9.2014. 18:14:15	15-25	Da	svaki narod ima za sebe specifične običaje po kojima su karakteristični i prepoznatljivi pa smatram da je to važno iz kulturoloških razloga a i zbog toga da se tradicija prenosi s koljena na koljeno te da narodni običaji ne budu zaboravljeni.	Ne mogu procijeniti	Važno	1- Božić, 2- Uskrs, 3- sveti Nikola, 4- karneval	Ne	Da	Iskreno, baš i ne
13.	17.9.2014. 19:02:02	26-35	Da	narodni običaji dio su tradicijske kulture, simboli su kulturnog identiteta i samim tim važan segment (samo)identifikacije. Narodni običaji posreduju između prethodnih i budućih generacija i premda se s	Ne mogu procijeniti	Važno	1. božić 2. karneval 3. uskrs 4. sveti nikola	Da	Da	peku se krafne, u nekim selima održavaju se ophodi oko sela ili određenih mjesta koja se smatraju svetima

				vremenom modificiraju ipak ostavljaju dojam kontinuiteta i zajedničke kulture koja opstaje u vremenu.						
14.	17.9.2014. 20:26:17	15-25	Da	Narodni običaji su dio tradicije i povijesti jednog naroda i zato ih treba njegovati.	Važno	Vrlo važno	Božić, Uskrs, Sveti Nikola, karneval	Ne	Ne	krafne
15.	17.9.2014. 21:06:51	36-50	Da	Pa smatram da je potrebno njegovati običaje da ne zaboravimo tko smo.	Važno	Važno	1.-Božić, 2.-Uskrs, 3.-Sv. Nikola 4.-Karneval	Ne	Da	Zvončari (Rijeka), međunarodna povorka koja obilježava grad Rijeku. Kroštule, fritule.
16.	17.9.2014. 21:53:27	26-35	Da	važno je poznavati svoj kraj, tradiciju i običaje radi boljeg razumijevanja sebe, svoje obitelji, porijekla i okoline	Važno	Vrlo važno	1.Božić 2.Uskrs 3.Sv.Nikola 4.Karneval	Da	Da	krafne
17.	17.9.2014. 21:59:10	36-50	Da	Da, jer zblizavaju obitelj	Nevažno	Važno	1 - BOŽIĆ 2 - USKRS 3 - SVETI NIKOLA 4 - KARNEVAL	Ne	Ne	NE
18.	17.9.2014. 22:06:26	15-25	Ne	Ne pridonosim takvu paznju tome	U potpunosti nevažno	Ne mogu procijeniti	1-Bozic 2-Uskrs 3-sv.Nikola 4.-karneval	Da	Da	Ne
19.	17.9.2014. 22:08:31	26-35	Da	Narodni običaji su dio tradicije svakog naroda. Sastavi su dio povijesti i	Ne mogu procijeniti	Vrlo važno	1, 2, 4, 3.	Da	Da	Spaljivanje karnevalske lutke, Zvončari u Istri

				identiteta pojedinog naroda. Njegovanjem narodnih običaja tradicija i običija pojedinog naroda prenosi se na mlađe generacije, čime jezik, narodne piče i pjesme ostaju utkani u povijest jednog naroda.						
20.	17.9.2014. 22:22:00	15- 25	Da	Narodni običaji su odraz prošlog vremena, pokazatelji tradicije i povijesti nekog naroda i mjesta. Važno ih je njegovati jer moramo čuvati svoju tradiciju i povijest.	Vrlo važno	Vrlo važno	1. Božić, 2. Uskrs, 3. sveti Nikola, 4. karneval	Da	Ne	Uz karneval su vezane krafne te je nekad bio običaj da se djeca kada maskirani dođu do neke kuće daruju jajima.
21.	17.9.2014. 22:44:51	15- 25	Da	Važno je, zbog očuvanja narodne tradicije.	Ne mogu procijeniti	Važno	1-BOŽIĆ 2-USKRS 3-SVETI NIKOLA 4-KARNEVAL	Da	Da	Uz karneval su vezane krafne te je nekad bio običaj da se djeca kada maskirani dođu do neke kuće daruju jajima.
22.	17.9.2014. 22:50:47	15- 25	Ne	.	Nevažno	Ne mogu procijeniti	1,2,4,3	Da	Da	Krafne
23.	17.9.2014. 23:39:42	26- 35	Da	Treba održati tradiciju.	Nevažno	Nevažno	Uskrs, Božić, sveti Nikola.	Ne	Ne	Ne.
24.	18.9.2014. 00:30:13	26- 35	Da	Lijepo je to, podsjeća na neka	Ne mogu procijeniti	Važno	1. Božić 2. Uskrs	Da	Da	Obilazak kuća u susjedstvu

				stara vremena kada su dobre stvari bile više cijenjene.			3. Karneval 4. Sv.Nikola			
25.	18.9.2014. 09:06:09	36- 50	Da	Bitnije je bi bilo preneti vibru i osjećaje zajedništva, ili što već uz koji običaj ide. Najtužnije mi je vidjet kad se oživi neki stari običaj, ali njegovo izvođenje djeluje kao isprazno obavljanje radnji. No, s druge strane, stari običaji često baš u tim radnjama, skrivaju neke arhajske elemente koji su neprocjenjivi za istraživače. Uglavnom da, bitno ih je njegovat, jer su dio našeg identiteta.	Nevažno	Važno	1. Karneval - jel daje priliku da se " ispucaju" ljudi, budu ono što se ne usude biti, kažu što ne smiju reći 2. Božić - jačanje obiteljskog zajedništva 3. Uskrs - 4. Nikolinje -	Da	Da	-krafne -obilazak maškara po selu, po kućama -Skupljanje novaca, bombona, krafni -zafrkavanje ukućanja -rađenje buke, da se "poplaši" zima
26.	18.9.2014. 09:27:29	15- 25	Da	Smatram da je važno njegovat narodne običaje jer se na taj način u današnjem ubrzanom životu barem povremeno uspije okupit obitelj, rodbina, prijatelji,	Ne mogu procijeniti	Važno	1-Božić 2-Uskrs 3-Sveti Nikola 4-Karneval	Ne	Da	Pripremanje i pečenje tradicionalnih krafni Obilazak mjesta, skupljanje novaca po kućama, odlazak na zajedničku večeru, pečenje fritra

				organiziraju se zajednička druženja, a običaji se na taj način održavaju i prenose na mlađe naraštaje koji ih nastavljaju njegovat i prenose na svoju djecu.						
27.	18.9.2014. 10:37:28	15- 25	Da	To je dio našeg identiteta, nešto po čemu se razlikuje od drugih.	Važno	Vrlo važno	1-Božić, 2-Uskrs, 3-Sv. Nikola, 4-Karneval	Ne	Da	Obilazak mjesta, skupljanje novaca po kućama, odlazak na zajedničku večeru, pečenje fritra
28.	18.9.2014. 11:56:05	36- 50	Da	Narodni običaji prenose se s koljena na koljeno te je u tu svrhu jako bitno njegovati ih kako bi i opstali. Bez obzira na to koliko su ti običaji znali nekome biti besmisleni ili neobjašnjivi, ipak je za njih istarski čovjek imao objašnjenje ili smisao, kao što su bili razni postupci borbe protiv štriga kod trudnica ili kod rođenja djeteta. U suštini bili su to obrambeni ljudski mehanizmi, zbog	Vrlo važno	Vrlo važno	1. Božić 2. Uskrs 3. Sveti nikola 4. Karneval	Ne	Da	U Istri se primjerice na dan pusta sprema kupus (kapuz) sa svinjetinom i kokošja juha, fritule i "kušini" od kruha (kruh umočen u jaja pa ispečen na ulju u tavi). Capitacorno je barbanska pučka igra koje se svake godine održava na čistu srijedu, odnosno drugi dan za Pustom. Sastoji se od dvije igre, jedna je pinjata odnosno razbijanje glinenog lonca

				nemogućnosti razumijevanja bolesti kod ljudi ili životinja, jer je liječnik ili veterinar na selu u prošlosti bio prava rijetkost, tako da su zato ljudi na selu veliku moć pridavali nadnaravnim silama i bićima.						povezanih očiju, druga je rog. Najprije se baca rog, nakon toga svi igrači moraju prema rogu bacati drvene palice i pobjednik je onaj tko baci palicu najbliže rogu. Evidencija postoji još od 1966.g. a smatra se da igra svoje korijene vuče iz doba mletačke republike.
29.	18.9.2014. 12:32:37	15- 25	Da	Narodni običaji dio su identiteta nekog naroda te stoga mislim da ih se treba njegovati i očuvati. Narodni običaju su bogatstvo jednog naroda i osobito u dobu globalizacije potrebno je osvijestiti se njihove važnosti.	Vrlo važno	Vrlo važno	Božić Uskrs Sveti Nikola Karneval	Da	Da	Jelo - krafne. Djeca- obilazak kuća i skupljanje slatkiša. Posjet nekim manifestacijama. Predstave i priredbe (glazbene, za djecu...) Predaja ključa djeci /maškara koji u to vrijeme "vladaju" gradom.
30.	18.9.2014. 12:39:52	15- 25	Da	Važno ih je njegovati kako bi se očuvali.	Važno	Vrlo važno	Božić Sveti Nikola Uskrs Karneval	Da	Da	Krafne, bomboni, slatkiši, školske priredbe.
31.	18.9.2014. 12:39:59	15- 25	Da	Važni su kako bismo poznavali	Važno	Važno	Božić, Uskrs, Nova Godina, Svi	Da	Da	Krafne

				našu kulturu.			Sveti.			
32.	18.9.2014. 12:43:17	15- 25	Da	Zato da bi određeni kraj bio u budućnosti prepoznatljiv	U potpunosti nevažno	Ne mogu procijeniti	karneval bozic uskrs sveti nikola	Ne	Da	Jedu se krafne
33.	18.9.2014. 12:47:02	26- 35	Da	Bogatstvo naroda, između ostaloga, leži u njegovanju tradicije, običaja i jezika.	Važno	Važno	1 - Božić, 2 - Uskrs, 3 - sveti Nikola, 4- karneval	Da	Da	Ne
34.	18.9.2014. 13:11:55	36- 50	Da	Narodni obicaji i tradicija dio su indentiteta svakog od nas.	Ne mogu procijeniti	Važno	Bozic Uskrs Sveti Nikola karneval	Ne	Da	Kobasice,jaja,fritule
35.	18.9.2014. 13:41:23	26- 35	Da	Svaki narod mora imati nešto zajedničko što će prenijeti na sljedeću generaciju, nešto što taj narod možda čini posebnim i razlikuje ga od drugih. Narodni običaji spajaju i povezuju ljude, što ih čini bitnima!	Vrlo važno	Vrlo važno	1. Božić, 2. Uskrs, 3. Sv. Nikola, 4. Karneval	Ne	Ne	Krafne
36.	18.9.2014. 18:26:29	15- 25	Da	Smatram da je važno kako bi naši potomci znali kako smo živjeli mi, njihove bake i djedovi, prabake i pradjedovi.To je uvijek zanimljivo slušati, a ponekad i vrlo korisno jer se	Važno	Vrlo važno	1. Božić, 2. Uskrs, 3. Sv. Nikola, 4. karneval	Da	Da	Ne

				može puno naučit, a nešto sigurno i primijeniti u sadašnjosti. Isto tako, može se napraviti dobra turistička ponuda u nekim slučajevima.						
37.	18.9.2014. 18:55:03	15-25	Da	Važno je kako bismo prenijeli nešto od vlastite kulture i raznolikosti svojim potomcima.	Ne mogu procijeniti	Važno	1 Božić 2 Sveti Nikola 3 Uskrs 4 Karneval	Ne	Da	Sušenje bundevinih koštica i konzumacija istih :) A od bundeve se rade lampioni.
38.	18.9.2014. 21:25:31	15-25	Da	Važno je njegovati tradiciju koja je karakteristična za narod i njegov identitet.	U potpunosti nevažno	Nevažno	Božić, Uskrs, sveti Nikola, karneval.	Ne	Da	Krafne i fritule.
39.	18.9.2014. 22:05:23	36-50	Da	Zbog osjećaja pripadnosti nekom narodu	Vrlo važno	Vrlo važno	1 - Uskrs 2 - Božić 3- Sv. Nikola 4. Karneval	Da	Da	krafne, fritule, rezanje kravata u Kölnu
40.	19.9.2014. 11:04:51	15-25	Da	kultura je nešto što čini jedan narod	Ne mogu procijeniti	Vrlo važno	1-Božić 2-Uskrs 3-Karneval 4- sveti Nikola	Da	Da	krafne
41.	19.9.2014. 22:58:40	26-35	Da	jer bi inače nestala kultura naroda	Ne mogu procijeniti	Nevažno	1-Božić 2-Uskrs 3-Sveti Nikola 4-Karneval	Ne	Da	krafne, pjevanje po selu kako bi se "zaradila" hrana ili slatkiš, zabave
42.	20.9.2014. 13:24:25	15-25	Da	Važno je jer su dio povijesti u kulture nekog naroda, a i nacije. Nema ničega loše u tome da se proučavaju i	Nevažno	Vrlo važno	1. Uskrs 2. Božić 3. Sveti Nikola 4. Karneval	Da	Da	Poznajem kulinarske običaje, a to je spravljanje krafni, kroštula i fritula. Vrlo slične slastice, no u

				uči stari narodni običaji jer jer dosta njih vezano uz lijepe i korisne stvari, a meni osobno su najdraži običaji spravljanja raznih jela. Tako da takvi običaji mogu svima koristiti u kuhinji i sigurno predstavljaju fina jela.						raznim krajevima Hrvatske imaju drugačije nazive i pomalo izmijenjen oblik. Meni osobno su najdraže krafne jer su punjene s raznim okusima, mogu imati preljeve i meke su i podatne.
43.	20.9.2014. 13:37:46	15-25	Da	Da se nebi zaboravila tradicija.	Vrlo važno	Važno	2,1,4,3	Ne	Ne	Ne znam
44.	20.9.2014. 13:38:50	36-50	Da	važno je da ih prenesemo svojoj djeci, oni svojoj i tako dalje generacijama, da se ne zaboravi	Vrlo važno	Vrlo važno	božić uskrs sveti nikola karneval	Ne	Ne	ne poznajem
45.	20.9.2014. 14:19:20	26-35	Da	Mislim da su to vrijednosti koje polagano izumiru a predivne su! Ja osobno sam sretna jer me moja baka jako puno naucila i dana sutra cu to pokusati prenjeti svojoj djeci!	Vrlo važno	Vrlo važno	1-Božić 2-Uskrs 3-Sveti Nikola 4-karneval	Ne	Da	Krafne :)
46.	20.9.2014. 14:34:17	15-25	Ne	Stvari s vremenom odumru pa tako i obicaji. Treba stvarati nove	Nevažno	Važno	1-Božić, 2-Karneval, 3-Uskrs, 4-Sveti Nikola	Ne	Da	Krafne, te ono naporno zvonjenje od vrata do vrata i zicanje para

				obicaje u skladu s vremenom za koje smatram da bi isto trebali odumrjeti kasnije i tako ponavljati proces stvaranja novih.						
47.	20.9.2014. 14:57:24	15-25	Da	Oni su kulturna baština i bogatstvo jedne države.	Nevažno	Važno	1 - Božić, 2 - Uskrs, 3 - karneval, 4- sveti Nikola	Ne	Da	Odlazak u Samobor i jedenje kremšnita, karnevalska povorka u Rijeci
48.	20.9.2014. 15:18:47	26-35	Da	Cuvanje nasih korjena	Vrlo važno	Vrlo važno	1 -Bozic 2- Uakrs 3- Sv nikola 4 – Karneval	Ne	Da	Ne
49.	20.9.2014. 15:21:36	15-25	Ne	Narodni običaji su samo oblik nostalgije za idealiziranim prošlim vremenima koja vjerojatno nikad nisu postojala (u smislu da su bila bolja nego što su sada). Uživanje u običajima bih stavio u kontekst uživanja u biloakvom drugom obliku zabave. Jedine tradicije koje imaju veće značenje su ionako temelj moderne	U potpunosti nevažno	Vrlo važno	Uskrs Božić Sveti Nikola Karneval	Ne	Ne	Ne

				Hrvatske (doduše od relativno nedavno) i cijelog zapadnog svijeta, odnosno vrijednost, ideja i tradicija poštivanja individualne slobode kao temelja organizacije društva i političke zajednice.						
50.	20.9.2014. 17:41:58	<50	Da	Ne	Vrlo važno	Vrlo važno	1 - Božić 2 - Uskrs 3 - Sv. Nikola 4 - Karneval	Ne	Da	/
51.	20.9.2014. 17:56:40	26-35	Da	Narodni običaji važan su dio identiteta nekog naroda pa i pojedinca...	Važno	Važno	USKRS BOŽIĆ KARNEVAL SV.NIKOLA	Ne	Da	Ima mnogo raznih običaja vezanih uz pripreme maski i ukrasa, međusobni odabir nositelja pojedinih maski i uloga, pečenja kolača i slastica te pripreme posebnih jela... Npr. u sjevernoj Istri običaj je da nevjesta, ukoliko se udala nakon prošlogodišnjeg karnevala, svakoj maskiranoj skupini koja obiđe njezin novi dom ispeče poseban kolač od slatkog tijesta s

										jajima. Ovaj je kolač u stvari pletenica od tijesta, zamotana u obliku koluta ili vijenca promjera tridesetak centimetara. Obično je taj kolač i prikladno ukrašen kakvom trakom ili mašnom. Takav se kolač jednostavno naziva - kolač (kuluča) i mlada ga žena daje maškarama.
52.	21.9.2014. 08:48:46	15- 25	Da	U narodnim se običajima često skriva više no što se na prvi pogled čini, primjerice o slavenskoj se mitologiji dosta toga saznalo posredno, preko nekih običaja, važni su i zato što ponekad proširuju znanje o najstarijoj povijesti o kojoj nema zapisa, ali i o ljudskome društvu općenito. Danas su bitni u kulturnome, a i ekonomskome smislu (primjerice	U potpunosti nevažno	Važno	1 - BOŽIĆ, 2 - KARNEVAL, 3 - USKRS, 4 - SVETI NIKOLA	Ne	Da	Prave se krafne, kroštule, fritule. Prije su se djeci koja bi išla namaskirana po kućama poklanjale naranče (katkad ukrašene nekim miomirisnim biljem), jaja i sl. danas su to uglavnom slatkiši ili novac. U sjevernoj Hrvatskoj pjevaju se koledarske pjesme, u Dalmaciji to nisam primijetila.

				moreška ili alka donose svojim mjestima veliku dobit).						
53.	21.9.2014. 16:19:36	15-25	Da	Narodni običaji su identitet svake kulture i naroda te ih je kao takve potrebno njegovati, isticati i raditi na osvještavanju mlađih generacija, pošto su poprilično zaboravljeni te im se pridaje sve manja i manja važnost.	Ne mogu procijeniti	Važno	1 - Božić 2 - Uskrs 3 - sv. Nikola 4 – karneval	Da	Ne	Nemam dodirnih točaka sa karnevalima te nisam dovoljno upućen u njihovu tematiku i običaje.
54.	21.9.2014. 17:08:38	<50	Da	Mislim da je to veoma bitno kao dio očuvanja kulturne baštine i za bolje razumijevanje života naših predaka.	Nevažno	Važno	1 - Božić, 2- Uskrs, 3 - Sv. Nikola, 4 - karneval	Ne	Da	Da, u mom se kraju tradicionalno jedu krafne (krafljini) i tzv. perice, koje se rade od sličnog tijesta kao i krafne i fritule, ali se tijesto razvalja na tanko, reže na rombove i prži. Rezultat nije spužvasta slastica kao krafna i fritula, nego skroz tanko. Zanimljiv je i običaj čitanja "vrapca". Svi se zanimljivi, često neugodni ili

										pomalo sramotni događaji u mjestu bilježe tijekom godine i onda se te zgone preporučavaju šaljivim, satiričnim tonom pred svima okupljenima tako da se izostave imena glavnih aktera uz eventualnu indirektnu aluziju na njih.
55.	21.9.2014. 17:20:31	<50	Da	Zato što smo odnekud došli i nekamo idemo i naslijeđena povijest i kultura je to što ljude razlikuje od drugih. To su trajne neprocjenjive vrijednosti i čine bogatstvo svake regije, naroda, a u svojoj ukupnosti i čovječanstva, pogotovo u današnje doba sveopće globalizacije koja prijeto zatamljavanjem tih bogatstava.	Važno	Vrlo važno	Uskrs, Božić, sv. Nikola, karneval	Da	Da	Jelo: nekada se kuhala suha svinjska glava s grahom, a u novije doba suho meso s grahom, kao zadnje mesno jelo prije korizme. Krafne odnosno fanjki, perice, mjesna povorka maskiranih ljudi, i čitanje vrapca koji šaljivo i anonimno i ponekad kritički prikazuje sramotne i slikovite događaje iz mjesnog života tijekom protekle godine.
56.	21.9.2014. 17:44:30	36-50	Da	Svakako da je važno, treba	Važno	Vrlo važno	1. Božić, 2. Uskrs, 3. Sveti	Da	Da	Obično se uz karneval jela

				poštovati prošlost i tradiciju, time u određenoj mjeri upoznajemo način života te s čime se suočavao čovjek u prošlosti, upoznajemo svoje korijene te čuvamo svoj identitet.			Nikola, 4. Karneval			hladetina i pekle krafne.
57.	21.9.2014. 20:49:55	26-35	Da	Da se ne izgubi identitet naroda...	Važno	Vrlo važno	1-Božić, 2-Uskrs, 3-sveti Nikola, 4-karneval	Da	Da	Fritule, jaja, kobasice
58.	22.9.2014. 08:03:44	26-35	Da, Ne	I da i ne: - ne, u smislu da društvo ne smije dopustiti da ga stara vjerovanja koče i da se određena ponašanja nastavlja samo zbog tradicije i straha od novog; - no s druge strane, da, važno je održavati znanja o narodnim običajima jer su oni često jedina spona naroda s prošlošću (pogotovo kod Slavena čija su mitologija i povijest vrlo slabo dokumentirane). Ta saznanja mogu kriti	Nevažno	Važno	1. Božić, 2. Karneval, 3. Uskrs, 4. Sveti Nikola	Da	Da	Maškarani pohodi po okolnim selima uz skupljanje priloga (novca, jaja); predavanje ključeva grada "pusnom gradonačelniku" za vrijeme trajanja pusnog razdoblja; tzv. "fešta od maškara" koja slijedi cca mjesec dana nakon maškara, na kojoj se ponovno okupljaju sudionici uz hranu i piće.

				određene povijesne činjenice, ukazivati na prдавne životne okolnosti ili svjedočiti o mentalitetu naših predaka.						
59.	22.9.2014. 09:51:09	26-35	Da	Narodni običaji su dio tradicije.	Važno	Važno	1-uskrs 2-Božić 3-lokalni svetac-seoska fešta 4-sveta Lucija- u mom kraju se ne slavi posebno sveti Nikola 5-karneval	Ne	Da	U mom kraju nema određenog jela za karneval, ali znam da se u nekim krajevima obavezno spremaju pokladnice (krafne/uštipci).
60.	22.9.2014. 17:37:13	26-35	Ne	Ne zanima me	Ne mogu procijeniti	Važno	Božić Uskrs Karneval Sveti Nikola	Ne	Da	ne
61.	22.9.2014. 17:52:47	26-35	Da	Malo sam se dvoumila oko ovog odgovora. Ne držim previše do narodnih običaja, ali mislim da bi za puno njih bilo šteta da se izgube. Neki od njih mi možda nemaju smisla sami za sebe, ali zbližavaju ljude, a to je uvijek poželjno.	U potpunosti nevažno	Nevažno	1 - Božić, 2 - Uskrs, 3 - Sveti Nikola, 4 - Karneval	Da	Da	Ne
62.	23.9.2014. 14:15:37	26-35	Da	važno je čuvati kulturnu baštinu, njegovanje	Ne mogu procijeniti		Božić, Uskrs, karneval, Sveti Nikola	Da	Da	krafne, odlazak u Samobor ili Rijeku

				tradicije uči nas o našim korijenima, a time učimo i o nama samima						
63.	23.9.2014. 14:19:01	26-35	Da	Pa to je dio identiteta, lijepo se sjećati kako su naši strajji to radili i održavati narodne običaje, a ne samo slijep slijediti tuđe. Mnogi se bune oko noći vještica koji je zadnjih nekoliko godina uveden iz Amerike, Ja, osobno nemam ništa protiv toga... Običaji se mijenjaju, neke napuštamo, neke pratimo...	Važno	Vrlo važno	Božić, Uskrs, Sveti Nikola, karneval... Ja, recimo, nisam pekla krafne za karneval, a nisam se ni maskirala, odršli se ni ne maskiraju u mom selu... Prilično te stvari ovise o dobi, spolu, vjerskoj pripadnosti...	Da	Da	Da, peku se krafne, hoda se po obiteljskim kućama i tamo se pjeva, pleše, svira (ovisi o hrabrosti maskiranih). Kod nas maskiranima dijelimo jaja ili novac.
64.	23.9.2014. 14:26:26	26-35	Da	Oni su odraz kulture i tradicije naroda i lokalne zajednice.	Ne mogu procijeniti	Važno	Uskrs, Božić, Sveti Nikola, karneval	Da	Da	Peku se krafne
65.	23.9.2014. 14:27:39	26-35	Da	Narodni su običaji identitet zemlje i nacije kao takve, dio su kulture i povijesti koja je obilježila zemlju i njezine stanovnike. Nerijetko se i karakter osobe veže za narodne običaje njegove zemlje.	Važno	Važno	Božić, Uskrs, Karneval, Sveti Nikola	Da	Ne	Nisam sigurna.

66.	23.9.2014. 14:34:33	15- 25	Da	Ako ne njeđujemo narodne obiĉaje, svaka ĉe zemlja na kraju biti vesternizirana i "na isti kalup".	Vađno	Vrlo vađno	1. Bođiĉ 2. Uskrs 3. Sveti Nikola (blagdan, ne osoba, pa se piše velikim?) 4. Karneval	Ne	Da	Trick or treat?
67.	23.9.2014. 14:38:50	26- 35	Da	Narodni obiĉaji su dio kulture određenog naroda, odnosno grupacije ljudi koja dugi niz godina/stoljeća/tisu ĉljeća dijeli isti životni prostor. Oni su ujedno i lokalni i nacionalni tragovi kulturnog izriĉaja, tradicije i društvenih vrijedosti. Osim što nas, kao narod, mogu pribliđiti drugim narodima, daju nam i individualni zajedniĉki identitet koji je jednako vađan kao i drugi aspekti 'narodnosti', poput jezika i pisma. S obzirom na širenje globalizacije, pa i širenje Europske unije, upravo ĉe narodni obiĉaji postati ono po	Vađno	Vrlo vađno	Karneval Bođiĉ Uskrs Sv. Nikola	Da	Da	Odlazak na polja i spaljivanje razliĉitih vrsta 'fašnika', odnosno simboliĉnih prikaza svega lošega što se dogodilo tijekom godine koji uglavnog dolaze u antropomorfnom obliku. Osim toga, vidjela sam i paljenje 'smotuljaka' lišća vinove loze u koje se umotavaju pisane poruke, kako za iskazivanj onoga što je u protekloj godini bilo loše, tako i za zapisivanje pozitivnih želja za budućnost. nadalje, ĉula sam i za obiĉaj ostavljanja tanjura hrane na prozoru kako bi 'duhovi' imali gozbu kao i

				čemu se svaki narod ističe i nastoji 'svidjeti' drugima, odnosno ono što može povećati ulaganja i općenito zanimanje za našu zemlju.						živući.
68.	23.9.2014. 14:42:14	15- 25	Da	Važno je njegovati običaje, jer na taj način osjećamo pripadnost nekoj skupini i sjećamo se prošlih vremena,	Vrlo važno	Vrlo važno	1-Božić 2-Uskrs 3-Sveti Nikola 4-karneval	Da	Da	odlazak u veće gradove u kojima se slavi karneval, krafne
69.	23.9.2014. 14:47:51	15- 25	Da	Jedino se tako mogu sačuvati uspomene i ponovo ih na neki način proživjeti.	Vrlo važno	Vrlo važno	1 - Božić 2 - Uskrs 3 - sv.Nikola 4 – karneval	Ne	Ne	Ne.
70.	23.9.2014. 15:02:46	15- 25	Da, Ne	Ovisno o kakvim je običajima riječ. Neki su običaji pokazatelj tradicije, vesele ljude i olakšavaju društvene događaje zbog tog što su svima poznati, no nekih običaja se treba riješiti jer mogu na primjer biti diskriminirajući.	U potpunosti nevažno	Ne mogu procijeniti	1- Božić 2-Uskrs 3-Karneval 4-Sveti Nikola	Ne	Da	Povorke maškara kroz gradove (u nekim mjestima u Primorju, običaj je da povorke pozvone na sve kuće i odsviraju i kažu nešto ukućanima koji im otvore vrata i koji im kasnije daju nešto novca), plesovi zvončara kojima se tjeraju zli duhovi, te običaji vezani uz lutku - ona se u Primorju zove mesopust, i svake

										godine mu se da novo ime (koje je najčešće vrlo uvredljivo i ima veze s politikom), i on predstavlja sve loše i zlo u protekloj godini, te mu se sudi i kao kaznu ga se spaljuje u moru.
71.	23.9.2014. 15:17:19	15- 25	Da	Važno je da se ne izgubi kultura naroda.	Ne mogu procijeniti	Vrlo važno	1 - Božić 2 - Uskrs 3 - Sveti Nikola 4 – Karneval	Ne	Da	Ne.
72.	23.9.2014. 17:03:51	26- 35	Ne	Narodni se običaji prečesto (pogotovo u našim krajevima) temelje na (ili su na neki način isprepleteni sa) zadržim i zatucanim konzervativnim stavovima.	U potpunosti nevažno	Nevažno	1. Božić 2. karneval 3. Sv. Nikola 4. Uskrs	Ne	Da	Samo neke vezane za Švicarsku (Guuggenmusigen, Umzüge, Urknall, ručna izrada tradicionalnih maski itd.)
73.	23.9.2014. 18:18:39	26- 35	Ne	Ionako se mijenjaju i različiti su od mjesta do mjesta, tako da nije problem ako mlađe generacije stvaraju vlastite ili mijesaju svoje s tuđjima.	Ne mogu procijeniti	Važno	Božić, karneval, Sv. Nikola, Uskrs	Ne	Da	Ne
74.	23.9.2014. 22:53:08	<50	Da	očuvanje nacionalnog identite i očuvanje	Važno	Važno	uskrs božić sv.nikola karneval	Ne	Da	krafne

				kulturne baštine						
75.	28.9.2014. 17:58:22	36- 50	Da	važno je znati tko si što si i odakle potječeš i naravno nastavljati tradiciju svojih roditelja	Vrlo važno	Vrlo važno	1-Božić 2-Uskrs 3-Sveti Nikola 4-Karneval	Da	Da	ne
76.	1.10.2014. 17:54:24	15- 25	Da	Običaji su odraz iskustva a iskustvo nam daje sigurnost. Nadalje, uzmemo li u obzir da su običaji nastali mnogo prije nas i da se ponavljaju generacijama valja ih posmatrati s poštovanjem.	Ne mogu procijeniti	Vrlo važno	Božić, Uskrs, Sv.Nikola, Karneval	Ne	Da	Uz običaj karnevala veže se i gastronomska tradicija, glazba, ples, šaljivi diskurs..
77.	1.10.2014. 21:25:12	15- 25	Da	narodni običaji predstavljaju našu kulturu, identitet nekog naroda. svakako se trebaju njegovati i prenositi na buduće narastaje	Ne mogu procijeniti	Važno	1-božić, 2-uskrs, 3-karneval, 4-sv.nikola	Da	Da	fritule-tradicionalno istarsko jelo koje se poslužuje za božic, igra na ruh-istra
78.	2.10.2014. 10:49:51	15- 25	Da	Narodni običaji ističu tko smo mi, tko su naši preci. Ističu ljepotu naše prirode i kulture.	Važno	Vrlo važno	1 - Uskrs 2 - Božić 3 - sveti Nikola 4 – karneval	Da	Da	krafne, karnevalski pohodi
79.	2.10.2014. 11:09:23	15- 25	Da, Ne	S jedne strane je važno njegovati ih kako bi se očuvao osjećaj zajedništva i pripadnosti određenoj društvenoj skupini,	Nevažno	Ne mogu procijeniti	1 - Božić, 2 - Karneval, 4 - Uskrs, 3 - sveti Nikola	Da	Da	Krafne, obilazak maskirane djece po kućama gdje plešu i pjevaju "Metuzalem, metuzalem, debela repa, dugi len,

				jer upravo te vrijednosti u sebi nose narodni običaji. S druge strane mislim da je prirodno da se neki narodni običaji ne održe na životu jer ovaj sve moderniji način života mijenja naše stavove, znanja i ponašanje, a neki običaji postaju nam manje važni.						Fašjak se je oženil, Pepelnicu zaručnicu si je zel. Pepelnica zaručnica, Fašjak mladoženja"
80.	2.10.2014. 19:02:09	36- 50	Da	Jer to ljude čini sretnima i bliskima.	Ne mogu procijeniti	Važno	1 - Božić, 2 - Uskrs, 3 - karneval, 4 - Sveti Nikola	Da	Da	Krafne, maškarada odnosno maskenbal, obilazak malih maškara po kućama gdje plešu i pjevaju pjesmu "Metuzalem".
81.	2.10.2014. 19:17:16	36- 50	Da	Zbog očuvanja kulturne baštine kao i identiteta ljudi koji ovdje žive.	Nevažno	Ne mogu procijeniti	1 - Božić, 2 - Uskrs, 3 - Sveti Nikola, 4 – Karneval	Ne	Da	Krafne.
82.	3.10.2014. 21:19:27	15- 25	Da	Važno je njegovati običaje jer su do sada izgubili svoj značaj. Lijepo je slušati priče naših baka i djedova kako su oni živjeli i djelovali, pa zašto bi sve samo ostalo	Važno	Važno	1 - Uskrs 2 - Božić 3 - sveti Nikola 4 – karneval	Da	Da	Kuhano vino/čaj, krafne, obilježavanje na gradskom trgu, gradska povorka

				na pričama?						
83.	3.10.2014. 21:21:16	15- 25	Da	Zbog čuvanja tradicije naših predaka.	Važno	Vrlo važno	1 - Božić 2 - Uskrs 3 - Sveti Nikola 4 – Karneval	Da	Ne	Jelo - krafne.
84.	3.10.2014. 21:34:38	15- 25	Da	kulturna komponenta regije nebi smjela izumrijeti kroz naraštaje, već se očuvati, neovisno o tome tko nastanjuje regiju.	Nevažno	Važno	božic, uskrs, karneval, sveti nikola	Da	Da	kapuz i kobasice, i maneštra. praktički u svakom selu u istri kod takvih događaja.
85.	3.10.2014. 22:03:59	15- 25	Da	jer je to je dio identiteta jednog naroda, tj ono po čemu je taj narod specifičan u odnosu na druge narode	Ne mogu procijeniti	Ne mogu procijeniti	da starci ne forsiraju ne bi ih niti slavio, ali neka bude ovako otprilike: 1 - Uskrs 2 - Božić 3 - Sveti Nikola 4 - Karneval premda doduše, meni su to sasvim obični dani u godini i nisam nešto zagrižen da ih slavim	Ne	Da	nemam pojma, ne mogu se sjetit
86.	4.10.2014. 11:43:25	15- 25	Da	Kako bi se očuvala tradicija i posebnost svakog pojedinog naroda.	Vrlo važno	Vrlo važno	1.Uskrs 2.Božić 3.sveti Nikola 4.karneval	Ne	Da	Ne poznajem.
87.	5.10.2014. 19:42:12	36- 50	Da	Svaki narod mora njegovati svoj identitet, a dio	Važno	Vrlo važno	Uskrs, Božić, Sveti Nikola. Karneval mi nije	Ne	Da	Ne.

				identiteta naroda je ono po čemu se prepoznaje, dakle, narodni običaji.			važan.			
88.	5.10.2014. 22:23:43	15- 25	Da	Potrebno ih je njegovati kako nebi otišli u zaborav.	Vrlo važno	Vrlo važno	Uskrs, Božić, Sveti Nikola, Karneval	Da	Da	Kod nas u Medjimurju je običaj za karneval jesti krafne. Za karneval se spaljuje lutka, i bude povorka maskara.
89.	6.10.2014. 23:45:00	36- 50	Da	oni pokazuju povijest ljudi i svega što se događalo u neko vrijeme.	Važno	Vrlo važno	1.uskrs 2.božić 3.Sv.Nikola 4.karneval	Da	Da	pečenje krafni
90.	7.10.2014. 10:44:25	15- 25	Da	Njegovanjem narodnih običaja čuva se narodni identitet.	Vrlo važno	Vrlo važno	1- Uskrs, 2- Božić, 3- karneval, 4- sveti Nikola	Da	Da	Fritule, uštipci, hodanje po kućama, barjak ili kićenica
91.	7.10.2014. 13:06:13	26- 35	Da	Na taj način prenosimo narodne običaje na mlađe generacije kako bi oni činili isto kad odrastu. Uče nas o povijesti našeg naroda. Prožeti su lijepim oblicima ponašanja(darivanje, okupljanje obitelji, briga za siromašne i usamljene), te na taj način djeluju pozitivno na	Vrlo važno	Vrlo važno	1-Božić 2- Uskrs 3- Sveti Nikola 4- karneval	Da	Da	Spremaju se krafne, maskare dolaze u kuću, a ljudi ih daruju(npr.jaja, bomboni, kolači).

				pojedince i društvo.						
92.	7.10.2014. 13:09:35	36-50	Da	Obavezno jer je to dio opće kulture svakog naroda.	Važno	Vrlo važno	1-Božić 2-Uskrs 3-Sv. Nikola 4-karneval	Da	Da	krafne, maškare
93.	7.10.2014. 13:13:02	26-35	Da	Važno je jer tako običaje prenosimo na mlađe generacije.	Vrlo važno	Vrlo važno	1-Božić 2-Uskrs 3-Sveti Nikola 4-karneval	Da	Da	krafne
94.	7.10.2014. 13:51:32	26-35	Da	naravno da je važno. kako kaže ona stara 'bolje da nestane sela nego običaja'. važno je njegovati običaje da se zna kako je nekad bilo, kako se radilo i živilo. da se ne zaboravi.	Vrlo važno	Vrlo važno	1.uskrs, 2.božić, 3.sv.nikola 4.karneval	Da	Da	krafne,fritule, pjesme..... u nekim mjestima se ljudi skupljaju i imaju zajednicku masku, npr neki svatovi, zvoncari i sl. i tako idu po svom mjestu od kuće do kuće....
95.	7.10.2014. 18:05:57	36-50	Da	Narodni običaji su izraz kulture, povijesti jednog naroda.	Važno	Vrlo važno	Uskrs Božić Sveti Nikola Karneval	Ne	Da	ne
96.	7.10.2014. 21:55:34	26-35	Da	S time se prenasaa na mlade narastaje da se ne zaboravi kako se nekad živjelo.	Ne mogu procijeniti	Važno	Božić. Uskrs. Sveti Nikola. Karneval	Da	Da	Peku se krafne
97.	8.10.2014. 09:03:24	26-35	Da	Mislim da je vrijedno na sljedeće generacije prenijeti način na koji su naši stari živjeli i djelovali. I bez vode i bez	U potpunosti nevažno	Vrlo važno	1. Božić, 2. Uskrs, 3. Sveti Nikola, 4. Karneval	Da	Da	Znam da se za karneval prave krafne, da se peku na ulju jer je idući dan Pepelnica kad je post i nemrs pa se ne smije jesti

				struje su preživjeli i imali, čini mi se, više mira u srcu i životne radosti.						hrana pečena na masti :)
98.	8.10.2014. 10:28:01	36-50	Da	Treba ih njegovati da se ne zaborave, jer je to nešto što je najveće blago svakog naroda.	Nevažno	Vrlo važno	Božić, Uskrs, Sveti Nikola, Karneval	Da	Ne	Pečenje krafni.
99.	8.10.2014. 11:53:06	36-50	Da	Jer njegovati naše narodne običaje znači vrednovati i cijeliti ono što su radili i trudili se naši stari. Ti svi običaji pokazuju nama danas, našoj djeci, a i budućim generacijama o načinu njihova života, teškom radu, ali i druženju u kojima se zaboravljaju te svakidašnje brige i nevolje. Pjesmom i plesom izražavaju se snažne emocije ljubavi prema svemu što ih je okruživalo. Zajedništvo je ono što je jako važno, a što danas jako fali.	Važno	Važno	1.-BOŽIĆ, 2-USKRS, 3-SVETI NIKOLA, 4-KARNEVAL	Da	Ne	Peku se krafne, maskirani odlazimo prijateljima otpjeva se fašnička pjesmica 1
100	8.10.2014. 15:55:22	36-50	Da	Važno je da bi očuvali identitet naroda.	Važno	Vrlo važno	Nedjeljna misa, Uskrs, Božić, Čista srijeda,	Ne	Da	nemrs, jedenje krafni (poklade)

							Korizma,			
101 .	8.10.2014. 16:01:50	26- 35	Da	Jer je to tradicija koja održava međuljudske odnose i cijeni povijest naših predaka.	Vrlo važno	Vrlo važno	1. Uskrs 2. Božić 4. Sveti Nikola 5. Karneval	Ne	Da	ne
102 .	8.10.2014. 16:54:25	15- 25	Da	Jer je to tradicija koja održava međuljudske odnose i cijeni povijest naših predaka.	Važno	Vrlo važno	1.Božić 2.Uskrs 3.Sveti Nikola 4.Karneval	Da	Da	krafne, fritule, obilaženje kuća po susjedstvu...
103 .	8.10.2014. 21:41:02	26- 35	Da	.	Nevažno	Ne mogu procijeniti	.	Da	Da	ne
104 .	8.10.2014. 21:44:48	15- 25	Da	Zbog ocuvanja tradicije i prenosnja narodnih vrijednosti s generacije na generaciju	Ne mogu procijeniti	Važno	1- bozic, 2- uskrs, 3- sveti nikola, 4- karneval	Da	Da	-

	c) 1. Koji se događaj obilježava na Uskrs?	c) 2. Pridržavate li se posta na Čistu srijedu/Pepelnicu i Veliki petak?	c) 3. Odlazite li za Uskrs na svetu misu?	c) 3. Jedete li za uskrсни doručak blagoslovljeno jelo?	d) 1. Jesu li po Vašem mišljenju pokloni na dan svetog Nikole namijenjeni samo djeci?	d) 2. Poznajete li još kakav običaj za sv. Nikolu osim stavljanja poklona u čizmicu? (neko određeno jelo, odlazak na neko određeno mjesto...)	e) 1. Odlazite li za Božić na svetu misu ili misu polnoćku?	e) 2. Kako slavite Božić? (Odlazite li na misu, kitite li bor, palite li svijeće na adventskom vijencu, jedete li nešto posebno, imate li štalicu...?)
1.	Isusovo	Da	Da	Da	Ne	Vlakom djeca odlaze	Da	Sve gore navedeno... ;)

	uskrsnuce,,,) :					na voznju i dodje im sv. Nikola.		
2.	Ako me sjećanje ne vara, uskrsnuće Isusa Krista.	Ne	Ne	Da	Da	Baš i ne, uglavnom je kod nas veći doživljaj za djecu dolazak Djeda Mraza, dok se sv. Nikola manje slavi. Sjećam se da su u školu dok sam bila u osnovnoj, znali dolaziti Sveti Nikola i Krampus, nisam sigurna da toga još uvijek ima u školama.	Ne	Na misu ne odlazim zadnjih godina, bor svake godine kitimo kod kuće, ali to nije nikakav poseban spektakl ili obiteljska aktivnost, uglavnom kiti onaj kome se da, svijeće ne palimo, možda ponekad ako se mama sjeti pa upali, ali u principu ne baš. Štalicu smo imali nekad svake godine, ali zadnjih godina više ne, nikome se to ne da slagati, to je glavni razlog. :D Što se tiče hrane, ništa posebno, klasičan malo bogatiji ručak, nemamo neko posebno jelo koje jedemo samo na Božić. Jedino bi izdvojila "panettone", kao nekakav kupljeni kolač, koji uvijek povezujem s Božićem i Novom Godinom, mislim da toga u ostatku Hrvatske baš i nema, to je nekako više utjecaj Italije.
3.	Uskrsnuće Isusa Krista.	Da	Da	Da	Ne	Čišćenje te čizmce i pisanje pisma sv. Nikoli.	Da	Idem na polnočku s obitelji, kitimo bor, imamo jaslice, palimo svijeće na adventskom vijencu, sijemo pšenicu, često jedemo neko neuobičajeno fino jelo, koje inače ne bismo kuhali, i/ili ribu.

								Djed Božićnjak donosi poklone, tj. kupujemo jedni drugima neki poklon i stavljamo ga ispod bora. Također se slušaju božićne pjesme.
4.	Uskrsnuće Isusa Krista	Da	Ne	Da	Ne	poklon se sastoji od mandarina, pozlaćene ili obične šibe te čokolada	Ne	Kitim bor, palim svijeće na adventskom vijencu, pečemo i jedemo kolačiće, pjevamo i sviramo božićne pjesme, jedemo božićnu puricu ili patku s mlincima, odlazimo k rodbini čestitati, sijamo pšenicu, imamo ispod bora malu štalicu
5.	Uskrsnuće Isusa Krista	Ne	Ne	Da	Ne	ne	Da	sve navedeno.
6.	Isusovo uskrsnuće od mrtvih	Da	Da	Da	Ne	Ne znam	Da	Misa, bor, adventski vijenac, pokloni, večera
7.	Uskrsnuće Isusa Krista	Da	Da	Da	Da	priredbe	Da	Sve navedeno, sviramo i pjevamo božićne pjesme, sijemo pšenicu
8.	Uskrsnuće Isusa Krista, pobjeda čovjeka nad smrću	Ne	Da	Da	Ne	Ne	Da	U vrijeme došašća sve je podređeno pripremi za Božić. Iako to radimo nesusjesno u 4 tjedna adventa pečemo kolače, kuhamo vino i koristimo puno cimeta, iako nam je dostupan tijekom ostatka godine u predbožićno vrijeme ga se tek sjetitmo. Palimo žaruljice, kitimo kuću i okućnicu, kitimo jelku i radimo jaslice. Na

								badnju večer, nakon Polnočke jede se hladnetina. Na božićno jutro ide se na misu, a nakon mise, svake godine imamo obiteljski ručak. Poslijepodne odlazimo u čestitare, cijeli dan provodimo sa svojom obitelji.
9.	Kristovo uznesenje na nebo, uskrsnuće	Ne	Da	Ne	Ne	Prijetnje Krampusom, zlatna ili srebrna šiba s crvenom mašnicom, čišćenje čizmica, uvjeravanje djece svakodnevno da će ako budu dobri dobiti nešto od svetog Nikole. :)	Da	<p>Odlazimo na misu navečer, kraj crkve je kafić, tamo se okupljaju mladi, najprije smo u kafiću, pa pred polnoćku idemo na misu, kasnije mahom iz župe jeni drugima čestitaju Božić pred crkvom. :D</p> <p>Obavezno jedemo pečenicu, peče se s rođacima dan prije Badnjaka, ja ne znam kak ću ju ve godine zaobići jer sam prestala jesti meso. Jede se i francuska salata, spremamo ju zajedno,</p> <p>Bor se kiti, svake godine je isti, već 20 godina, s crvenim kuglicama iz Mađarske :D</p> <p>Nemamo štalicu</p> <p>Radimo adventski vjenčić doma od suhog cvijeća :)</p>
10.	Uskrsnuće	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Kitim bor. Svijeće na

	Isusa Krista.							adventskom vijencu ponekad palim. Kako koje godine. Jedem meso, sarmu, kolače, suhe ili kuhane kobasice. Nekih godina patku i mlince. :)
11.	Uskrsnuće Isusa Krista	Da	Da	Da	Ne	Ne	Da	Slavim ga s obitelji u blagdanskome raspoloženju.
12.	Uskrsnuće Isusa	Da	Da	Da	Ne	Zadnjih godina se baš to i ne prakticira ali nekad (dok sam bila mala :) u selu se uvijek netko zamaskirao u Svetog Nikolu i Krampusa. Krampus je lancima plasio djecu i uvijek smo kroz prozor gledali i čekali kad će proći pokraj naše kuće :)	Da	4 tjedna prije Božića palimo adventski vijenac i ukrašavamo ulazna vrata i dvorište svijetlećim lampicama. Na Badnjak se još uvijek spremaju kolači i kuha šunka. Na večer se kiti bor i slaže štalica te se ispod bora stavlja posijana pšenica koja se pripremila na blagdan sv. Lucije. Nakon toga odlazi se na misu ili na polnočku (većinom na polnočku). Ujutro je rano buđenje, djeljenje i otvaranje poklona, a nakon toga zajednički obiteljski doručak.
13.	uskrs se veže uz početak proljeća, buđenje prirode i početak poljoprivrednih radova, u njega su utkani rituali za	Ne	Ne	Ne	Ne	ne	Ne	pijem medicu za badnjak i jedem sarmu za božić

	plodnost koji su se stopili sa kasnijom kršćanskom verzijom uskrsa koja obilježava uskrsnuće isusa krista... isusovo uskrsnuće s lakoćom se spojilo s blagdanom koji označava buđenje prirode jer se u oba slučaja slavi početak novog života							
14.	Isusovo uskrsnuće od mrtvih	Ne	Da	Da	Ne	Ne	Ne	Svake nedjelje adventa pali se po jedna svijeća na adventskom vijencu. Na Badnjak se kiti bor i stavlja štalica, ukrašava se kuća, posti se, i prije večere (koja je obično neka riba i krumpir salata) domaćin kuće unosi slamu koja se stavlja ispod bora. Večera započinje zajedničkom molitvom dok gori svijeća trobojnica i svijeća se ne smije ugasiti dok svi za stolom ne stave nešto u usta. U ponoć se ide na misu polnoćku, kao i na

								Božićno jutro te na sv. Stjepana i sv. Ivana. Na Božić se obično jede pečenka i božićni kolači. Osobno mi je Božić najdraži blagdan, iako katolički nauk nalaže da je Uskrs najveći i najvažniji blagdan. Božić je za mene više nego samo jedan blagdan, za mene je Božić sve od prve nedjelje adventa do blagdana Sveta tri kraljai da se mene pita trajao bi i duže :)
15.	Isusovo Uskrsnuće	Da	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Večera sa dobrim prijateljima, te pokloni za ukucane.
16.	Kristovo uskrsnuće	Da	Ne	Da	Ne	čišćenje čizama	Da	na Badnjak kitimo bor, idemo na polnočku, imamo obiteljsku večeru...tijekom došašća palimo svijeće na adventskom vijencu..
17.	Uskrsnuće Isusa Krista	Ne	Ne	Da	Ne	Ne	Da	Kitim bor, odlazim na misu, palim svijeće na adventskom vijencu, odlazim na večeru kod roditelja
18.	Uskrsnuće Isusa	Da	Da	Da	Ne	NE	Ne	Jedemo posebno, palimo svijeće na adventskom vijencu..
19.	Uskrsnuće Isusa Krista.	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	S obitelji odlazim na Polnočku, na Badnjak kitimo bor i pjevamo božićne pjesme.Prije odlaska na polnočku

								razmjenjujemo darove. Cijela obitelj se okuplja za svečanim stolom. Od svečanih jela jedemo sarmu, pečenu puricu s mlincima, te obilje božićnih kolača.
20.	Uskrsnuće	Da	Da	Da	Ne	Ne poznajem nijedan drugi običaj.	Da	Kičenje bora, štalica velika obavezna, misa polnočka, nakon mise polnočke darivanje, na Božić misa. Što se tiče hrane, u našoj obitelji je tradicijska hrana purica s mlincima:))
21.	Uskrsnuće Isusa Krista	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne poznajem.	Ne	Odlazak na misu, ali ne obavezno svake godine, kitimo bor, palimo svijeće na adventskom vijencu i imamo štalicu ispod bora. Organiziramo obiteljski doručak, ručak i večeru svečanije nego ostale dane.
22.	Uskrsnuće isusa	Ne	Ne	Ne	Da	Ne	Ne	Bor
23.	Dan na koji se slavi blagdan Uskrsnuća.	Da	Da	Da	Ne	Ne	Da	Misa, bor.
24.	Uskrsnuće Isusa Krista	Da	Da	Ne	Ne	Ne	Ne	Moja ljubav mjesec dana prije okiti stan i bor, pa kupujemo darove za nase psice, na Božić rucamo same u miru.
25.	Uskrsnuće Isusa?	Ne	Ne	Da	Da	Pa, Sv. Nikola nosi slatkiše, Krampus šibu. Dijete očisti	Ne	Ne odlazim na misu. Krštena sam ali nisam vjernik. Moj muž je

						<p>čizmicu i stavi na vanjski dio prozorske daske.</p> <p>Ranih 50-tih, mom tati(3) i stricu(5) došli su "pravi" Sv. Nikola i Krampus. Susjedi su se preobukli i obilazili klince po kvartu. Navodno je bilo prestrašno. "Krampus" je lancima kucao po vratima, a kad je ušao imao je kralje rogove i iz usta mu je visio veliki crveni jezik. Imao je vreću u koju je krenuo trpati mog strica, dok mi se tata skrivao iza svoje mame. Moj tata uvijek tu priču ispriča smješno, ali kaže da tada to njima nije ni najmanje bilo.</p>		<p>vjernik ali ne ide u crkvu niti se moli. Kćer mi ne ide na vjeronauk. No, interesantno je da sve jedno kitimo bor i malo kupimo neki poklončić. Prije smo kupovali pravi bor s korijenom, no prije par godina smo kupili umjetni jer mi se nije dalo zezat s iglicama koje bi padale i brinut se za bor kroz godinu, pa nać mjesto gdje ga poslije posaditi. Ne palim svijeće. To nisu ni moji, ni moja baka. Uglavnom ne kuhamo ništa posebno. Imali smo jednom od legaća, i jednom napravljenu s Playmobil figuricama. No čak i nisu svi likovi zastupljeni a ima i nekih novih, tipa jednorog i sl.</p>
26.	Uskrsnuće Isusa Krista	Da	Da	Ne	Da	Čišćenje čizmica navečer prije samog blagdana	Da	<p>Ne odlazim na misu. Krštena sam ali nisam vjernik. Moj muž je vjernik ali ne ide u crkvu niti se moli. Kćer mi ne ide na vjeronauk. No, interesantno je da sve jedno kitimo bor i malo kupimo neki poklončić. Prije smo kupovali pravi bor s korijenom, no prije</p>

								<p>par godina smo kupili umjetni jer mi se nije dalo zezat s iglicama koje bi padale i brinut se za bor kroz godinu, pa nać mjesto gdje ga poslije posaditi. Ne palim svijeće. To nisu ni moji, ni moja baka. Uglavnom ne kuhamo ništa posebno. Imali smo jednom od legaća, i jednom napravljenu s Playmobil figuricama. No čak i nisu svi likovi zastupljeni a ima i nekih novih, tipa jednorog i sl.</p>
27.	uskrsnuće Isusa Krista	Ne	Ne	Da	Da	dijeljenje darova u crkvi	Da	<p>U mojoj obitelji zajednički se kiti bor, pale se svijećice na adventskom vijencu, okuplja se obitelj, zajedno se družimo, otvaramo poklone i svake godine se kod djeda i bake održava tradicionalni božićni ručak-pečena patka ili purica s mlincima.</p>
28.	Uskrs ili Vazan je svećani dan u kojem se slavi Isusovo uskrsnuće.	Da	Da	Da	Da	Spremanje grančica za zloćestu djecu.	Da	<p>Kitimo bor, radimo jasllice, spremamo razne vrste kolača, išćekujemo blagoslov kuće, svijeće na adventskom vijencu su upaljene, odlazimo na misu, prije mise ponoćke, dakle na Badnjak</p>

								imamo večeru kad jedemo uglavnom ribu-najčešće bakalar ili lignje, dok nakon jutarnje mise slijedi obiteljski ručak kad se jede pečenje i kolači. Članovi obitelji u tom razdoblju posvećuju se više jedni drugima, a poslije obilaze kuće svojih prijatelja i rodbine da bi im čestitali Božić.
29.	Uskrsnuće Isusa Krista.	Da	Da	Da	Ne	-	Da	Misa, kićenje bora, adventski vijenac, kićenje kuće (svjećice, unutrašnjost kuće), štalica, sijanje pšenice, kupovanje poklona, paljenje tri svijeće koje se nalazi unutar pšenice, nemrs na Badnjak, pečenica i sarma na dane Božića, zajednička molitva i zajedničko vrijeme s obitelji.
30.	Isusovo uskrsnuće.	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Kićenje bora, gledanje Sam u kući, polnočka, sv. misa na Božić, sarma, kolači, štalica, adventski vijenac, ukrasi, igranje u snijegu.
31.	Isusovo uskrsnuće	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Sve navedeno
32.	Uskrsnuće isusa	Ne	Ne	Ne	Da	Ne	Ne	Kitim bor isključivo zbog običaja. Ne vjerujem u boga
33.	Isusovo	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Bor, adventski vijenac,

	uskrsnuće.							štalica; domaća pogača, francuska salata, pečenka, sarma.
34.	Uskrsnuce Isusa Kriata	Da	Da	Ne	Ne	ne	Da	Kitimo bor i radimo stalicu, idemo ma misu, rucamo sa sirom obirelji (baka,djed,strine...)
35.	Razapinjanje Isusa na križu i njegovo uskrsnuće	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Božić slavim u krugu obitelji uz nakićeni bor, adventski vijenac, božićne kolače, odlazak na svetu misu, jasllice ispod bora, skromne poklone, mir i blagoslov, zajednički obiteljski ručak i božićne pjesme
36.	Uskrsnuće Isusa Krista	Da	Da	Da	Ne	Ne	Da	Kitimo bor, pečemo kolače, odlazimo na polnoćku..
37.	Uskrsnuće Isusa Krista.	Ne	Ne	Da	Ne	Kupovanje šiba za zločeste. Pedesetih i šezdesetih godina su po selima u Međimurju znali ljudi hodati po kućama preobučeni u sv. Nikolu i krampusu.	Da	Palimo svijeće svaku nedjelju adventa, kitimo bor, odemo na polnoćku, složimo štalicu (ručno rađena, gipsana špilja, pokrijemo sve mahovinom i grančicama od bora i čempresa umjesto drveća, složimo figurice...), Na Božić se jedu purica i mlinci.
38.	Uskrsnuće Isusa Krista.	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Kitim bor, pjevam božićne pjesme (bez vjerske tematike), pečem kolače, zamatam poklone...
39.	uskrsnuće Isusa nakon muke i smrti	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Na Badnjak s obitelji kitimo bor, slažemo štalicu, kod bake i djeda

								idemo na večeru (jedemo makviće, grah s hrenom, kompot od suhog voća), idemo na Polnočku, a poslije pola noći jedemo kuhane kobasice.
40.	uskrснуće	Da	Da	Da	Ne	ne	Da	palimo svijećice na vijencu, pečemo kolače, kitimo bor, polnočka, misa, ručak
41.	Uskrснуće Isusa Krista	Da	Da	Da	Da	grančica-šiba, slatkiši	Ne	kitimo bor, palimo svijeće na adventskom vijencu, jedemo puru s mlincima, dizani perez/kuglof, jaslice, donosimo slamu u plahti u kuću, uz to se moli te se slama stavlja pod stol
42.	Obilježava se Isusovo uskrснуće od mrtvih. Isus se izdignuo od mrtvih i vratio među žive. Najvažniji događaje u kršćanskoj crkvi i po meni najbitniji blagdan. Govorio koliko je naša vjera jaka, kada vjerujemo, a ni vidimo i ne znamo. To je i bit crkve, vjerovati u ono	Da	Da	Ne	Ne	Ne.	Da	Odlazim na misu, a mjesec dana prije svake nedjelje palim svijeće na adventskom vijencu. Kitim bor sa štalicom ispod kao i kuglicama te odlazim na misu i na Badnjak. Imamo bogati jelovnik na Božić i drugi dan na svetog Stjepana. Raznolika su jela, no najčešće nepa perad s krumpirima na razne načine. Slastica ima mnogo također.

	nevidljivo.							
43.	Isusovo uskrsnuce	Da	Da	Da	Ne	Ne znam	Da	Palimo svijece na adventskom vijencu,kitimo bor,odlazimo na misu
44.	uskrsnuće Isusa Krista	Da	Da	Da	Da	ne poznajem	Da	odlazimo na misu, kitimo bor, postavljamo jaslice, obiteljski ručak...
45.	Uskrsnuce Krista ako sam dobro pitanje skuzila!	Da	Da	Da	Ne	Ne	Da	Kitimo bor, pecemo kolace, postimo do veceri onda se unosi slamica u kucu pa se vecera i krece na ponocku!
46.	Isusovo uskrsnuce	Da	Da	Da	Ne	Ne nazalost. Znam da se naranca poklanjala prije i da je i danas ta tradicija/obicaj prisutana	Da	sve navedeno u zagradi s naglaskom na jelo, JELO JELO I JELO!!!
47.	Uskrsnuće Isusa Krista i vjera u zagrobni život	Ne	Ne	Da	Ne	Ne	Da	Odlazak na misu, kićenje bora, darivanje, obiteljski ručak.
48.	Uskrsnuce Krista	Ne	Ne	Da	Ne	Ne	Da	Da
49.	Uskrsnuće Isusa Krista nakon razapnuća na križu i polaganja u grob.	Da	Da	Ne	Da	Ne	Da	Misa, kićenje bora, paljenje svijeća, štalica.
50.	Uskrsnuće Isusa Krista.	Da	Da	Da	Da	/	Da	Za vrijeme adventa palimo adventske svijeće, na badnjak kitimo bor i postavljamo jaslice, pjevamo Božićne pjesme, idemo na sv. misu

								polnoćku ili preko dana. Sam Božić provedemo u ugodnoj obiteljskoj atmosferi pjevajući pjesme, darivajući se i sl. Dakako, tu je i bogati zajednički obiteljski ručak u toplom domu :)
51.	Uskrs se u prvom redu obilježava kroz crkvene obrede kroz nekoliko dana, a običaji kojih se ljudi drže u našem kraju drže oko Uskrsa potpuno su podređeni tome. Prije Uskrsa se, pored ostalog, priprema hrana koja se odnosi na blagoslov. To je u pravilu mladi luk, jaja, sol, pršut i slatki kruh od tijesta s jajima - pinca.	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Sve pomalo od navedenog...veća pažnja se posvećuje boru, štalici i ukrasima kada u porodici ima male djece, dok stariji uglavnom odlaze samo na misu. Na badnjak jede se nemrsna hrana, kod nas uglavnom kuhani sušeni bakalar, pripremljen kao vrsta paštete... uz to ide tjestenina ili krumpir. Nekada su siromašnije obitelji kuhale zelje s krumpirom.
52.	Uskrsnuće Isusa Krista :).	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Kitimo bor, ispod bora stavljamo poklone, a ponekad stavimo i jaslice (doduše sve je to na Badnjak). Na Božić ujutro,

								nakon čestitanja i svečanoga doručka, otvaraju se darovi. Za doručak ili ručak pravi se pogača česnica (tanka pogača u koju se stavi jedan novčić (kuna, lipa, 20lipa), a tijesto se tanko razmijesi). Ta se pogača trga rukama, a onome koji pronađe novčić on će donositi sreću. (Za to s pogačom nisam sigurna je li zapravo srpski običaj.)
53.	Uskrsnuće Isusa Krista.	Ne	Ne	Da	Ne	Nemam neku drugu informaciju.	Ne	Kićenje bora, paljenje svijeća, hrana karakteristična za božićno vrijeme (francuska salata, mlinci, purica; uglavnom tradicionalna hrana), štalica postoji, slavljenje u krugu obitelji, ukrašavanje eksterijera kuće, itd.
54.	Isusovo uskrsnuće.	Ne	Ne	Da	Da	Da, uvijek postoji netko tko se obuče u Sv. Nikolu i Krampusa pa onda obilaze znance i djeci daju sitne poklone. Krampusova uloga je da ih plaši.	Da	Na svetu Luciju sijemo pšenicu u malu posudicu. Tijekom adventa palimo svijećice na vijencu svake nedjelje. Nekoliko dana prije Badnjaka ukrašavamo kuću lampicama, pečemo kolače, uglavnom sitne suhe i obavezno "zdigane kolače" (orehnjača, makovnjača). Na sam Badnjak kitimo božićno drvce i ispod štalicu, jedemo ribu (po

								<p> mogućnosti neku riječnu ili kakvu već nabavimo) i krumpir-salatu s bučnim uljem, kuhamo kompot od raznog voća, jedemo "makviće" (komadići bijelog kruha popareni vrelom vodom i posuti makom i šećerom, može i mljevenim orasima). Zatim se šira obitelj okuplja i razmjenjuje sitne poklone uz običaj "slamice". Glava obitelji (npr. djed) donosi u vreći ili košari slamu u kojoj su pokloni u kuću i "baja": Na to mlado ljetu, zdravi veselji, tusti deblji, kak jeni jeni. Dej vam bog puriče, račiće, konjiče, voljiče, teljiče, prasiče, zlato i srebro, dušno zveljičanje, grehov oprošćenje. Amen. Zatim se svi pomole (Očenaš, Zdravo Marijo, Slava Ocu) i otvaraju poklone. Na sam Božić posjećuje se obitelj i djeca idu po kućama i također bajaju. </p>
55.	Isusovo uskrsnuće.	Da	Da	Da	Da	Nekada su Krampusi i sv. Nikola išli po selu i nosili kockice repe, bombone i orahe, ulazili u kuću gdje ima djece i ispitivali ih o njihovu	Da	<p> Kitimo bor, na Badnjak se postimo uz tradicionalna jela, pečemo kolače i na Božić imamo svečani ručak, dajemo poklone ispod bora ili u slamici, čestitamo rodbini i </p>

						ponašanju pa davali adekvatne poklone ili zlatnu šibu ako su djeca bila zločesta. Nešto od tog običaja se očuvalo i do danas.		prijateljima..
56.	Uskrsnuće Isusa.	Da	Da	Da	Ne	Uz Svetog Nikolu selo obilazi i Krampus.	Ne	Obično idem na misu, no ne uvijek, bor kitimo redovito, a ispod njega je mala štalica, advent obilježavamo paljenjem svijeća te postavljanjem božićne rasvjete, jede se bogatije i svečanije te se obavezno peku tzv. zdigani kolači (orehnjača, makovnjača,...).
57.	Uskrsnuće Isusa Krista	Da	Da	Da	Ne	Jedenje slatkiša iz čizmice...	Da	Ukratko, za sve spomenuto pozitivan odgovor.
58.	Uskrsnuće Isusa Krista.	Ne	Ne	Da	Da	Ne	Ne	Na Badnjak se obično jede bakalar na bijelo s paštom/fužima. Na sam Božić često se jede sarma i francuska salata. Kiti se bor, ovisno o tome tko je od obitelji kod kuće, između 13. i 24.12. 13.12. se obavezno sadi pšenica. Kad smo bili manji, pravili smo i jasllice s figuricama Isusa i obitelji, 3 mudraca i raznoraznih životinja koje nisu nužno prisutne na Bliskom istoku :), te sa specijalnim efektima poput slamnatog krova, snijega (u spreju), trave

								(mahovine), itd.
59.	Uskrsnuće Kristovo.	Da	Da	Da	Da	Već sam napisao, kod mene se slavi sveta Lucija, a pokloni se stavljaju u čarapu (unaprijed pripremljenu, što veća to bolja)	Da	Za Badnjak se odlazi na Polnočku, a jede se obavezno bakalar, a i lignje ako ih ima. Navečer se peku fritule (uštipci). Bor se kiti ranije, obično dan prije blagoslova kuća. Pale se svijeće zabodene u zdjelu sa žitom/pšenicom, svaki ukućanin ima svoju svijeću. Za Božić nema nekog određenog jela, obično bude pečena janjetina, puretina i slično.
60.	uskruće	Ne	Ne	Ne	Ne	ne	Da	nista posebno
61.	Isusovo uskrsnuće	Ne	Ne	Ne	Da	Ne	Ne	Kiti se bor. Jede se svečanije i obilnije nego inače. Na ručak ili samo čestitati dolaze članovi malo šire rodbine.. Djeca dobivaju poklone.
62.	uskrsnuće Isusa Krista	Ne	Ne	Ne	Da	osobe maskirane u sv. Nikolu i Krampusa posjećuju djecu u vrtićima i školama	Ne	kitimo bor i ukrašavamo dom, jedemo puricu s mlincima i kolače, družimo se s obitelji i prijateljima, darujemo se ne idemo na misu, ne palimo svijeće na vijencu, nemamo štalicu
63.	Isusovo uskruće	Da	Da	Da	Ne	Ne, ali htjela bih reći da ja ne smatram kako je poklon na taj dan namijenjen samo djeci, lijepo je pokloniti nešto i	Da	Kitim bor i odlazim na misu; kojiput palim svijeće na adventskom vijencu; nemam štalicu i ne jedem nešto posebno... Nije bitno je li pile ili svinja, ali

						mužu/prijateljici/majci, ali uglavnom samo djeca dobivaju poklone		ručak je svečan
64.	Kristovo uskrsnuće	Da	Da	Da	Ne	Ne	Da	Odlazim na misu, kitimo bor, palimo svijeće, pripremamo Božićne kolače, imamo štalicu
65.	Isusovo uskrsnuće.	Ne	Ne	Da	Da	Luk i krumpiri i šibe za zločestu djecu.	Ne	Kičenje bora s jasicama, paljenje svijeća, tradicionalni božićni ruča (purica s mlincima, francuska salata)
66.	Kristovo uskrsnuće.	Da	Da	Da	Ne	Darivanje šibama.	Da	Odlazim na misu s obitelji, kitimo bor i stavimo štalicu pod njega, palimo svijeće na adventskom vijencu, postimo i jedemo ribu navečer na Badnjak, slušamo božićne pjesme.
67.	Uskrsnuće Isusa Krista, odnosno njegov povratak u Raj i iskupljenje grijeha vjernika (rimokatolika).	Ne	Ne	Ne	Da	Stavljanje vrzbinih šiba 'zločestoj' djeci.	Ne	Moja obitelj zbog tradicije kiti bor, jede tradicijska božićna jela i pali svijeće na adventskom vijencu iako nismo praktični vjernici. A i ta obiteljska tradicija polako gubi svoje čari kako djeca u obitelji odrastaju, jer se oni jedii tomu iskreno raduju. Ja sam jedina u široj obtelji koja ima formalno obrazovanje u smislu vjeronauka, pa tu i tamo ispričam neku zgodu iz Biblije, ali ne bih naše obilježavanje spomenutog

								blagdana nazvala vjerskim, čak i tradicijskim u smislu narodnog, već eventualno obiteljskog običaja.
68.	Uskrsnuće Isusa Krista	Da	Da	Da	Da	darivanje u školama i na trgovima gdje dolazi Sv. Nikola	Da	Odlazim na misu, kitimo bor, peku se kolači.
69.	Uskrsnuće Isusa.	Da	Da	Da	Da	Ne.	Da	Odlazim na misu, kitim bor sa obitelji, palim svijeće na adventskom vijencu, jedemo pršut, sir, odojak, francusku salatu, kolače, dočekujemo goste.
70.	Kristovo uskrsnuće.	Ne	Ne	Da	Da	Običaj je da se uz poklon daje i "šiba", tj. suha grančica koja je obojana u srebrno ili zlatno i simbolizira Krampusovu šibu. Krampus je neka vrsta vraga koji šibom kažnjava zločestu djecu i često se pojavljuje uz sv. Nikolu.	Ne	Imamo adventski vjenac, kitimo bor, stavljamo jaslvice i poklone ispod bora. Nema nekog posebnog jela, no običaj je da se rade razne vrste kolača. Mi ne idemo u crkvu.
71.	Uskrsnuće Isusa Krista.	Da	Da	Da	Ne	Ne.	Da	Kitimo bor i jaslvice, odlazimo na misu, okupljamo se za ručkom.
72.	Uskrsnuće Isusa Krista.	Ne	Ne	Ne	Da	Pretpostavljam da vjernici idu na misu.	Ne	S obitelji kitim bor, jaslvice isto imam, mama (mislim) ima adventski vjenac pa valjda onda i pali svijeće, jedemo svi skupa i uvijek ima francuske salate.
73.	Isusovo uskrsnuće.	Ne	Ne	Ne	Da	Ne	Ne	Kitim bor, palimo sve svijeće na adventskom

								vijencu, imamo mnogo ranih kolaca, za rucak je u pravilu purica, nemamo stalicu, ne odlazimo na misu, razmjenjujemo poklone.
74.	kristovo uskrsnuće	Da	Da	Ne	Ne	posjet socijalnim slučajevima djece	Da	sve navedeno
75.	Isusov odlazak ocu nebeskom odnosno njegovo uskrsnuće	Da	Da	Da	Da	ne	Da	kitimo bor palimo svijeće idemo na polnočku imamo štalicu ,pšenicu a za ručak imamo pečenu (pečeno prase na ražnju) na badnju večer jedemo kuhan pa zgniječen grah
76.	Uskrsnuće Isusa Krista na križu	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Kitimo bor, odlazimo na misu, družimo se s obitelji, darujemo jedni druge i spremamo posebni ručak no obično
77.	uskrsnuće isusa krista	Da	Da	Da	Da	ne	Da	kitimo bor, palimo svijeće, imamo jaslice, obilan ručak i večera, posjećujemo ili ugošćujemo užu rodbinu, na misu ide uvijek netko iz obitelji, ne idemo nužno svi.
78.	Postojanje kršćanske vjere, Isusovo uskrsnuće	Da	Da	Da	Ne	Obilasci po kućama krampusa i svetog Nikole	Da	Kitim bor, palimo svijeće na adventskom vijencu, odlazim na misu, jedemo božićne kolačiće, palimo lampice ispred kuće / na kući.
79.	Isusovo uskrsnuće.	Ne	Ne	Da	Da	Maskiranje odraslih u svetog Nikolu i zločeste, ružne	Da	Odlazim na misu, više iz običaja nego vjere, kitimo bor, palimo svijeće na

						krampuse pa onda ta skupina odlazi po kućama. Krampusi preplaše djecu da će ih odvesti sa sobom ako su bili zločesti, ali onda djeca moraju izmoliti Očenaš, Nikola vidi da su dobri i podijeli im darove (obično bombone).		vijencu. Štalicu nemamo, imali smo ju nekad.
80.	Isus je uskrsnuo.	Ne	Ne	Da	Da	Sveti Nikola s krampusima obilazi kuće, dobru djecu daruje slatkišima, a zločesti dobiju šibe od krampusa. U našoj općini u Međimurju se posljednjih godina održava povorka "Krampuslauf".	Da	Kitimo bor, imamo štalicu, imamo pšenicu pod borom koju smo posijali na blagdan svete Lucije, pjevamo božićne pjesme, palimo svijeće na adventskom vijencu, idemo na božićnu misu, imamo svečani ručak i božićni kolač, na dan Božića odlazimo kao obitelj čestitati baki i djedu, a ujutro na Božić odlazimo pod bor po darove koje je "donio Isusek".
81.	Posvećenje hrane.	Ne	Ne	Da	Da	Čišćenje čizmica. Krampusi stavljaju šibe u čizmicu i plaše djecu.	Ne	Kitimo bor i jedemo više nego inače.
82.	Uskrsnuće Isusa Krista	Da	Da	Da	Da	sv. Nikola dobru djecu daruje poklonima, a Krampus zločestu sa šibama. Čizmica se čistila i stavljala sa	Da	Na Badnjak se posprema kuća, prave kolači, obavezno se ruča riba. Nakon ručka se kiti bor i odmor. Navečer se ide na polnočku i čeka se Isusovo

						vanjske strane prozora i s nestrpljivošću se čekalo jutro da se vidi koga je što čekalo u čizmici		rođenje. Na sam Božić otvaraju se pokloni, ručak sa obitelji i popodnevno obiteljsko druženje uz prigodan televizijski program ili nešto drugo, važno da je obitelj na okupu
83.	Slavi se Kristovo uskrsnuće.	Da	Da	Ne	Da	Iskreno ne znam ništa drugo.	Da	Kićenje bora na Badnjak. Na Božić se otvaraju pokloni i jede se pečeni odojak za ručak i večeru uz brdo kolača. Naravno i sarma je neizostavna.
84.	nešto vezano za isusa.	Ne	Ne	Ne	Da	ne	Ne	kitim bor, čisto iz tradicije.
85.	valjda isusovo uskrsnuće, ono kad je razapet na križ	Ne	Ne	Ne	Ne	običaj nalaže da možeš dobiti i šibu ako nisi bio dobar tijekom godine	Ne	ma jok, ožderavam se samo kolačima, jedem sarmu obavezno.. to je nešto u stilu kao prvi maj samo traje par dana zaredom
86.	Uskrsnuće Isusa Krista.	Da	Da	Da	Ne	Ne poznajem.	Da	Palimo svijeće na adventskom vijencu za vrijeme došašća, kitimo bor na Badnjak i uređujemo štalicu ispod bora, odlazimo na polnoćku, ujutro na Božić otvaramo poklone ispod bora i odlazimo na svetu misu. Poslije mise imamo Božićni ručak sa uzom obitelji.
87.	Isusovo uskrsnuće.	Da	Da	Da	Da	Ne poznajem dovoljno.	Da	Sve što je u vašim zagradama navedeno, uz prethodnu ispovijed i

								čišćenje kuće kroz čitav prosinac.
88.	Slavi se muka smrt i uskrsnuće Isusa Krista.	Da	Da	Da	Ne	Ne	Da	Kroz prosinac se odlazi na mise zornice kije su priprava za Božić. Imamo adventski vijenac, štalicu, kitimo bor, i idemo na Polnočku.
89.	uskrsnuće Isusovo	Da	Da	Da	Da	odlazak na zornice, pjevanje pjesama..	Da	sve što je navedeno u zagradi prakticiramo,s time da nam je najvažnije da nema nastave i da smo svi zajedno,cijela obitelj :))
90.	Uskršenje gospodina našeg Isusa Krista	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Jede se neka perad, obično purica. Za vrijeme ručka gore adventske svijeće. Štalica je obavezna. Dan provodimo u čestitanju prijateljima i rodbini.
91.	Uskrsnuće Isusa Krista nakon što je Da mučen umro i tri dana bio pokopan.	Da	Da	Da	Ne	Darivanje siromašnih. Uz Sv. Nikolu spominje se i krampus koji plaši zločeste.	Ne	Palimo svijeće na adventskom vijencu, na Badnjak kitimo bor, odlazimo na polnočku, okupljanje obitelji, pripremanje kolača.
92.	Uskrsnuće Isusovo	Da	Da	Da	Ne	Počasim prijatelje i obitelj jer mi je imendan.	Ne	Na Badnjak kitimo bor sa obitelji i pakiramo poklone za djecu, svi smo na okupu.
93.	Uskrsnuće Isusovo.	Ne	Ne	Da	Da	Uz Sv. Nikolu hoda krampus.	Da	Odlazak na misu, kićenje bora.
94.	Isusovo uskrsnuće od mrtvih	Da	Da	Da	Ne	odlazak na misu	Da	kićenje bora, paljenje badnjaka te molitva za vrijeme gorenja badnjaka, taj se badnjak ugasi kad malo izgori i onda se opet stavlja u vatru i od te se

								vatre pale svijece za rucak na bozic i novu godinu, nema nikakvog specijalnog jela, postoje zima uglavnom bude sarma, kiseli kupus,suho meso, te razni kolaci
95.	Uskrsnuce Isusa Krista	Da	Da	Da	Ne	Obiteljsko druženje i darivanje	Da	Kičenje bora, pripremanje ukrasa, pripremanje štalica uz jelku, molitva uz okićenu jelku, otvaranje darova, odlazak na polnoćku,
96.	Uskrsnuce isusa krista	Da	Da	Da	Da	Nisam siguran	Da	Sve pomalo ako stignem
97.	Muka, smrt i uskrnuće našeg Gospodina Isusa Krista	Da	Da	Da	Ne	Ne znam	Da	Odlazimo na sv.Misu, imamo štalicu, kroz došašće palimo svijeće i naravno da kitimo bor - ali meni osobno je nekako najbitnije sudjelovati na sv.Misi i potruditi se oko štalice (to je ono što je istinski kršćansko jer je prve jasllice uredio sv.Franjo Asiški), sve ostalo su običaji iz skandinavskih zemalja
98.	Isusovo uskrnuće.	Da	Da	Da	Ne	Ne.	Da	Odlazimo na sv.Misu, imamo štalicu, kroz došašće palimo svijeće i naravno da kitimo bor - ali meni osobno je nekako najbitnije sudjelovati na sv.Misi i potruditi se oko štalice (to je ono što je istinski kršćansko jer je

								prve jasllice uredio sv.Franjo Asiški), sve ostalo su običaji iz skandinavskih zemalja
99.	Dan kada je Isus uskrsnuo od mrtvih	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Očistimo kuću, ispečemo kolače od oraha, maka, kitimo bor, odlazimo na polnočku. Po povratku kući od mise jedemo krvavice. Stavimo poklone pod bor, za svakog ukućana nešto od onog što mu je potrebno. Ujutro se otvaraju pokloni koje je Isusek donio. Imamo i štalicu napravljenu od slamice.
100.	Uskrsnuće tijela na vječni život.	Da	Da	Da	Da	ne	Da	uglavnom paljenje svijeća na adventskom vijencu. Odlazak na misu, Ostalo uglavnom ne ili ne redovito.
101.	Isusovo uskrsnuće	Da	Da	Da	Da	stariji se presvlače u krampusa i sv. Nikolu i plaše djecu (svoju i u susjedstvu)	Da	sve od navedenog, uz to mama čuva stari običaj bajanja i unošenja slame u kuću, kao i zajednička molitva na Badnjak
102.	Uskrsnuće Isusa Krista.	Da	Da	Da	Ne	poklanjanje šibe	Da	sve gore navedeno, provodim vrijeme u krugu obitelji i zaželim dobre želje svim prijateljima.
103.	Uskrsnuće isusa	Da	Ne	Da	Ne	ne	Da	-
104.	Uskrsnuće isusa krista	Ne	Da	Da	Da	-	Ne	kicenje bora s obitelji, božićne pjesme, stalica, paljenje svijeća na

										adventskom vijencu
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--------------------

2. Anketa provedena na ispitanicima iz Nizozemske

	Vremenska oznaka	1.a) Leeftijd	1.b) Denkt u dat het belangrijk is om volksgewoontes en tradities te koesteren?	1.c) Legt u dit alstublieft uit.	1.d) Hoe belangrijk vindt u de religie bij het vieren van feestdagen?	1.e) Denkt u dat het belangrijk is om religieuze feestdagen zoals Pasen en Kerstmis te vieren?	1.f) Rangschikt u alstublieft deze feestdagen op belangrijkheid naar uw mening, beginnend met de belangrijkste. PASEN, KERSTMIS, CARNAVAL, SINTERKLAAS	2.a) Viert men in iedere regio in Nederland carnaval?	2.b) Is u de figuur van Prins Carnaval bekend in de Nederlandse cultuur?	2.c) Kent u misschien, afgezien van het verkleeden, nog wat tradities rond carnaval? (eten, speciale plekken om naartoe te gaan...)
1.	17.9.2014. 16:53:07	36-50	Ja	Tradities vormen de basis van je cultuur. En je cultuur bepaald een deel van je identiteit. En iedereen heeft van huis uit de behoefte om ergens bij te	Belangrijk	Belangrijk	1 kerstmis 2 sinterklaas 3 pasen 4 carnaval	Nee	Ja	Wil je echt carnaval vieren moet je naar brabant of limburg hier in het westen vieren ze het bijna niet

				willen horen. Cultuur nationaliteit en tradities vormen een mooie basis.						
2.	17.9.2014. 17:15:55	26-35	Ja	Het is een onderdeel van je identiteit	Helemaal onbelangrijk	Heel belangrijk	1 Kerstmis 2 Sinterklaas 3 Halloween 4 Pasen	Nee	Ja	Toen ik klein was gingen wij altijd verkleed schaatsen :)
3.	18.9.2014. 08:57:02	<50	Ja	Traditie geeft richting	Belangrijk	Heel belangrijk	1 Pasen, 2 Kerstmis, 3 sinterklaas, 4 carnaval	Nee	Ja	Aswoensdag, vasten, vastenavond
4.	18.9.2014. 12:03:49	36-50	Ja	Tradities zijn belangrijk om te zien waar we vandaan komen.	Belangrijk	Belangrijk	Kerstmis, Pasen, Sinterklaas, Carnaval.	Nee	Nee	Nee
5.	18.9.2014. 15:44:13	36-50	Ja	geeft ieder volk zijn eigen identiteit	Belangrijk	Belangrijk	kerstmis Sinterklaas Pasen Carnaval	Ja	Ja	x
6.	21.9.2014. 09:57:41	36-50	Ja	Tradities maken deel uit van de cultuur en de identiteit van een volk en behoren om die reden gekoesterd te worden. Dit betekent niet dat ze onveranderlijk moeten zijn trouwens.	Ik kan het niet inschatten	Belangrijk	Pasen kerstmis sinterklaas carnaval	Nee	Ja	Nee, ik ben protestant en vier dus geen carnaval.
7.	21.9.2014. 10:05:39	15-25	Ja	Iedere cultuur heeft unieke gebruiken, volksgewoontes	Onbelangrijk	Ik kan het niet inschatten	1-Carnaval 2-Sinterklaas 3-Kerstmis 4-Pasen	Nee	Ja	Van oudsher was er vóór carnaval een mis in de kerk en daarna de

				<p>en tradities, en vooral in deze moderne tijd van globalisering en massamedia is het fijn om iets gemeenschappelijks in je cultuur te hebben waar je je thuis bij voelt.</p> <p>Dit neemt echter niet weg dat er niet te krampachtig aan deze tradities vastgehouden moet worden. Alles moet met zijn tijd mee, en als een traditie uit de tijd is, kan deze beter losgelaten of aangepast worden.</p>						<p>vastentijd.</p> <p>Tegenwoordig wordt er vooral rijkelijk gedronken tijdens carnaval en is het de traditie dat er ieder jaar een aantal carnavalsnummers worden uitgebracht door voornamelijk Brabantse muzikanten.</p>
8.	21.9.2014. 10:44:44	26-35	Ja	Zo houden we de relatie met onze voorouders en het verleden intact. En het verbreedt ons als Nederlanders.	Belangrijk	Belangrijk	1 Pasen, 2 Kerstmis, 3 Sinterklaas, 4 Carnaval	Nee	Nee	Nee
9.	21.9.2014. 11:28:54	26-35	Ja	Het is op een bepaalde manier wel leuk en belangrijk, omdat het	Onbelangrijk	Onbelangrijk	Kerstmis, Sinterklaas, Pasen, Carnaval Twijfel over de		Ja	Versierde wagens De jongeren drinken heeeeeeel veel bier :)

				<p>mensen kan verbinden. Toch heb ik ook twijfel, omdat ik het woord 'volksgewoontes' voor Nederland associeer met de christelijke traditie. Ik denk dat die geen recht doen aan de multiculturele samenleving en bepaalde groepen binnen de samenleving uitsluiten. Tradities die echt voor iedereen zijn, zoals Koningsdag, kunnen wel belangrijk zijn: iedereen viert met zijn allen feest.</p>			<p>volgorde van Sinterklaas en Kerst. Ik kom uit het noorden van Nederland, dus heb nog nooit Carnaval gevierd.</p>			
10.	21.9.2014. 12:15:18	26-35	Ja	Het is een deel van onze cultuur maar het is bovenal een tijd om familie te zien.	Helemaal onbelangrijk	Belangrijk	<p>1 Sinterklaas 2 Pasen 3 Kerstmis 4 Carnaval</p>	Nee	Ja	Bier drinken, de optocht, de elfde van de elfde.
11.	21.9.2014. 14:20:35	15-25	Ja	Is een stukje Nederlandse cultuur, dat maakt Nederland Nederlands, dus	Belangrijk	Belangrijk	<p>1- kerstmis 2- sinterklaas 3- pasen 4-carnaval</p>	Nee	Ja	Heel veel bier drinken en naar Brabant/Limburg gaan.

				ik denk dat het wel belangrijk is dat te behouden.						
12.	21.9.2014. 14:40:38	15-25	Ja	Omdat het iets is dat wij altijd zo gedaan hebben, dat hoort bij ons, het is wie wij zijn.	Onbelangrijk	Belangrijk	1-Kerstmis, 2-Sinterklaas, Pasen, Carnaval	Nee	Ja	Optochten
13.	21.9.2014. 16:01:00	36-50	Ja	Tradities vormen de gemeenschappelijke identiteit van een groep mensen. Ik vind het belangrijk om tradities te koesteren maar niet om ze koste wat kost vast te houden. Er kunnen wat mij betreft ook nieuwe tradities ontstaan.	Onbelangrijk	Belangrijk	Sinterklaas Pasen Kerstmis Carnaval	Nee	Ja	Nee, ik heb zelf nooit in een regio gewoond waar carnaval werd gevierd.
14.	22.9.2014. 13:31:20	36-50	Nee	Nee wil in dezen zeggen: niet perse. Het (te veel) vasthouden aan gewoontes en tradities associeer ik met negatieve zaken als conservatisme en nationalisme. Samenlevingen en culturen	Helemaal onbelangrijk	Onbelangrijk	1- Kerstmis, 2-Pasen, 3-Sinterklaas, 4-Carnaval	Nee	Nee	Ik ken ze in beperkte mate van anderen, maar heb zelf nooit iets met carnaval gedaan (protestantse opvoeding en in het midden van het land opgegroeid).

				veranderen nu eenmaal. Dat moet je niet willen tegenhouden.						
15.	22.9.2014. 13:31:20	26-35	Ja	Ik denk dat dit vooral in de familiale context belangrijk is.	Ik kan het niet inschatten	Belangrijk	1 Kerstmis 2 Sinterklaas 3 Pasen 4 Carnaval	Nee	Nee	Nee
16.	22.9.2014. 13:49:54	15-25	Ja	Het wordt al jaren gekoesterd in vele landen, ik vind niet dat we daar verandering in zouden moeten brengen. Ook is het speciaal om het te hebben, denk aan toerisme enzo. Mensen zoeken andere volksgewoontes ook op.	Belangrijk	Belangrijk	1. Kerstmis 2. Sinterklaas 3. Carnaval 4. pasen	Nee	Ja	Na carnaval het vasten. Boerenbruiloft op dinsdag
17.	22.9.2014. 13:54:17	36-50	Ja	het geeft je een gevoel van verbondenheid.	Belangrijk	Belangrijk	1- Sinterklaas 2- Kerstmis 3- Pasen 4- Carnaval	Nee	Ja	vasten
18.	22.9.2014. 14:05:53	26-35	Ja	Dankzij en door de volksgewoontes en tradities blijft een volk "bestaan". Naar mijn mening zullen enkele	Belangrijk	Belangrijk	Sinterklaas, Kerstmis/Pasen, Carnaval	Nee	Ja	de elfde van de elfde, de raad van elf, vasten, verkleeden

				gewoontes aangepast worden aan de hedendaagse samenleving om nog interessant te zijn voor de nieuwe(re) generaties. Zolang de kern van een volksgewoonte/traditie kan blijven voortbestaan, zal ook de kern van een samenleving blijven bestaan.						
19.	22.9.2014. 14:24:42	<50	Ja	De wereld veranderd al zo veel, oude gewoontes en tradities bieden rust en veiligheid.	Belangrijk	Belangrijk	Kerstmis, Sinterklaas ,Pasen, Carnaval	Nee	Ja	grote optochten in het zuiden van het land
20.	22.9.2014. 14:29:26	26-35	Ja	Het is een manier om verbondenheid te behouden. Daarnaast is het goed voor het historisch besef (maar wel met ruimte voor aanpassing aan de eisen en verwachtingen van de moderne tijd).	Onbelangrijk	Belangrijk	1 Kerstmis 2 Sinterklaas 3 Pasen 4 Carnaval	Nee	Ja	Verwant aan deze thematiek en misschien interessant voor u: in mijn geboortestreek Salland wordt er door kinderen op de dag voor de vasten gefoekepot. Kinderen gaan verkleed langs de deuren (traditioneel met

										een foekepot: een varkensblaas gespannen over een bloempot, waar een rietje in gestoken wordt) zingen een liedje en krijgen snoep. Volgens mijn moeder oorspronkelijk bedoeld dat de kinderen tijdens elke vastendag nog een snoepje kunnen nemen, om ze erdoor te helpen.
21.	22.9.2014. 14:47:27	26-35	Ja	Voor het behoud van karakteristieke cultuurverschillen van verschillende landen en binnen die landen.	Belangrijk	Belangrijk	1 Kerstmis 2 Pasen 3 sinterklaas 4 Carnaval	Nee	Ja	Veranderen van de namen van steden en dorpen
22.	22.9.2014. 14:55:38	26-35	Nee	De zinnige gewoonten en tradities blijven zonder ze te koesteren ook wel bestaan. Het koesteren van gewoontes en tradities leidt mijns inziens eerder tot een opgedrongen	Helemaal onbelangrijk	Helemaal onbelangrijk	Kerstmis, Pasen, Carnaval, Sinterklaas	Nee	Ja	Traditioneel is het de vastenperiode in het christelijke geloof. De naam verwijst naar het stoppen met vlees eten.

				rigide, uniforme cultuur die niet meer van deze tijd is, omdat er tegenwoordig in Nederland meerdere culturen bestaan.						
23.	22.9.2014. 14:59:38	15-25	Ja	Het hoort bij de identiteit van een land en het volk. Zelf ben ik talendocent en voor mij opent een taal een venster naar een andere wereld: een land, taal en mensen met eigen gewoontes en tradities.	Ik kan het niet inschatten	Belangrijk	1 - kerstmis 2 - pasen 3 - sinterklaas 4 - carnaval	Nee	Ja	Nee.
24.	22.9.2014. 15:49:08	<50	Ja	oude waarden, stabiliteit, saamhorigheid	Ik kan het niet inschatten	Belangrijk	kerstmis, pasen , sinterklaas, carnaval	Nee	Ja	nee
25.	22.9.2014. 17:58:02	26-35	Ja	Het koesteren van volksgewoontes en tradities definieert ons als Nederlanders.	Onbelangrijk	Belangrijk	1- Sinterklaas, 2- Pasen, 3- Kerst, 4- Carnaval	Nee	Ja	Op elf november wordt het startsein gegeven, men begint met voorbereiden (van o.a. de optocht met pralwagens). Namen van steden veranderen (Den Bosch wordt Oeteldonk volgens mij). Sleutel van de stad wordt aan Prins Caraval

										gegeven voor de periode van het carnaval. De woensdag voor carnaval gaan de katholieken naar de kerk om een askruisje te halen.
26.	22.9.2014. 18:15:51	26-35	Ja	Het geeft een gevoel van saamhorigheid in de samenleving.	Belangrijk	Belangrijk	1- Sinterklaas, 2- Kerstmis, 3- Pasen, 4- carnaval	Nee	Ja	Nee
27.	22.9.2014. 18:25:19	26-35	Ja	Het geeft de historie van een volk weer. Het is echter niet meer dan dat, naarmate meer mensen uit andere landen zich vestigen in Nederland dient men zich ook open te stellen voor andere culturen.	Helemaal onbelangrijk	Ik kan het niet inschatten	Kerstmis, Sinterklaas, Pasen, Carnaval	Nee	Ja	veel drankgebruik, optochten van praalwagens
28.	22.9.2014. 19:04:04	15-25	Ja	Het is het laatste beetje gemeenschapszin dat rest in onze individualistische maatschappij. Niet de traditie, maar het hogere doel van verbinding, daar verlangen we stiekem naar,	Onbelangrijk	Belangrijk	1 Sinterklaas 2 Kerstmis 3 Pasen 4 Carnaval (voor mij is Carnaval totaal onbelangrijk, nooit gevierd in Groningen)	Nee	Ja	bier, bier, optocht/parade/corso, plaatsnamen veranderen tijdens carnaval in grappige streeknamen, Zuid-Nederland

				ook al zie je dat niet veel in het dagelijks leven.						
29.	22.9.2014. 19:20:17	15-25	Ja	Ik denk dat het belangrijk is dat we, vooral in het steeds meer één wordende Europa, ook waarde blijven hechten aan onze eigen tradities en volksgewoontes, zodat de verschillende landen binnen Europa ook specifiek blijven en eigenheid en identiteit uitstralen.	Belangrijk	Belangrijk	1-Kerstmis, 2-Sinterklaas, 3-Pasen, 4-Carnaval	Nee	Ja	Ik weet dat bepaalde Nederlandse steden, vooral in het zuiden, tijdens Carnaval andere namen hebben, maar verder dan dat gaat het niet voor mij.
30.	22.9.2014. 20:20:01	26-35	Nee	In deze tijd, met alle verschillende culturen in Nederland, moet je buiten de gebaande paden denken :)	Helemaal onbelangrijk	Belangrijk	1- Sinterklaas 2- Kerstmis 3- Pasen 4- Carnaval	Nee	Ja	Nee
31.	22.9.2014. 21:21:34	<50	Ja	Ik zou het saai vinden als het overal, hetzelfde zou zijn. Variatie is leuk. Variatie in taal, gebruiken, kleding, eten, huizen, natuur, etc.	Onbelangrijk	Ik kan het niet inschatten	1. Sinterklaas 2. Kerstmis 3. Carnaval 4. Pasen	Nee	Ja	Nee

32.	22.9.2014. 21:29:30	<50	Ja	Voor het nageslacht	Belangrijk	Belangrijk	Kerstmis, Sinterklaas, Pasen, Carnaval	Nee	Ja	Overmatig alcohol drinken
33.	22.9.2014. 22:00:47	36-50	Ja	Geeft herkenning, trots en gevoel van samenhang.	Onbelangrijk	Belangrijk	1 kerst. 2 sinterklaas 3. Pasen 4. Carnaval	Nee	Ja	Iedere stad heeft eigen carnaval vereniging en iedere stad in het zuiden heet anders gedurende carnaval.
34.	22.9.2014. 22:06:20	26-35	Ja	nee	Onbelangrijk	Onbelangrijk	1 kerstmis 2 sinterklaas 3 pasen 4 carnaval	Nee	Ja	Nee, want ik vier geen carnaval.
35.	23.9.2014. 01:13:39	36-50	Nee	Tradities hebben geen betekenis voor mij.	Helemaal onbelangrijk	Onbelangrijk	1 sinterklaas 2 kerstmis 3 Pasen 4 carnaval	Nee	Ja	Er is een carnavalsoptocht met praalwagens (leuk voor kinderen) op de eerste dag. Voor de meeste mensen betekent carnaval 4 dagen feesten en heel veel alcohol drinken in een café. Een heel klein percentage zal daarna naar de kerk gaan(en begint een periode van vasten).
36.	23.9.2014. 11:53:14	26-35	Ja	Als ze een familieverbinden de functie hebben, dan vind ik het belangrijk om tradities te koesteren.	Onbelangrijk	Belangrijk	1 Kerstmis 2 Carnaval 3 Pasen 4 Sinterklaas	Nee	Ja	Optochten lopen (carnavalsvereniging) en/of kijken, gebak eten dat gerelateerd is aan carnaval (bv. "nonnevotten" of

										"poefels" http://nl.wikipedia.org/wiki/Nonnevot voornamelijk in Zuid-Limburg), Duitse en Limburgse muziek luisteren, versiering in de kleuren van carnaval (rood, geel, groen), optredens in het dialect, 's avonds en 's nachts verkleed door de stad banjeren, ...
37.	23.9.2014. 15:47:01	15-25	Ja	Gewoonten en tradities zijn een gedeelde identiteit van een volk. En een identiteit van een land is erg belangrijk.	Belangrijk	Heel belangrijk	1-Kerstmis,2-Pasen, 3-Sinterklaas, 4-Carnaval	Nee	Ja	Bier drinken
38.	23.9.2014. 19:32:57	15-25	Ja	Tradities en volksgewoontes zijn deel van je identiteit, als persoon en als land. Dit neemt niet weg dat je ze van mij best mag veranderen, maar denk er eerst goed over na.	Onbelangrijk	Onbelangrijk	1 Sinterklaas 2 Kerstmis 3 Pasen 4 Carnaval	Nee	Nee	Heel veel zuipen in belachelijke kleding. En er als narren bijlopen.
39.	23.9.2014. 21:02:59	<50	Nee	Het koesteren van de eigen	Ik kan het niet inschatten	Ik kan het niet	1. Sinterklaas (heidens	Nee	Nee	Bier drinken.

				soms discutabele nationale of regionale gewoonten staat vaak op gespannen voet met het openstaan voor andere dan de eigen opvattingen.		inschatten	consumentenfees tje!), 2. Kerstmis,3. Pasen, Carnaval (vooral in het zuiden van het land).			
40.	23.9.2014. 21:53:43	15-25	Ja	Ik denk dat een hoop mensen waarde hechten aan tradities en gewoonten, omdat dit een gevoel van samenhang creëert. Persoonlijk neig ik eerder naar 'nee', aangezien ik me niet met een plaats verbonden voel, maar met mensen.	Helemaal onbelangrijk	Helemaal onbelangrijk	1- Carnaval, 2- Sinterklaas, 3- Paaseieren, 4- Kerstmis	Nee	Ja	Bier drinken, polonaise dansen.
41.	23.9.2014. 22:01:13	26-35	Ja	Ook al vind ik de meeste tradities infantiel. Het is helaas zo dat een land met een hoog immigratiecijfer te maken krijgt met verdringing van rechten en	Belangrijk	Ik kan het niet inschatten	Sinterklaas, Carnaval, Pasen, Kerstmis	Nee	Ja	Een stoet van versierde praalwagens en het tijdelijk veranderen van plaatsnamen.

				het bestaande normen en waardebeeld. Het behouden van tradities help een volk bij het behouden van eenheid en dus van de daarbij horende rechten, normen en waarden. Ik zie het dus als een noodzakelijk kwaad voor een volk om niet te verdwijnen of verdrongen te worden.						
42.	24.9.2014. 18:07:38	15-25	Ja	Ze zijn een deel van het cultureel erfgoed en de geschiedenis van een gebied, dat is belangrijk om te bewaren.	Helemaal onbelangrijk	Belangrijk	1-Kerstmis 2-Sinterklaas 3-Pasen 4-Carnaval	Nee	Nee	De carnavalsoptocht? Verder geen idee
43.	24.9.2014. 21:54:33	15-25	Ja	Het creëert een gevoel van identiteit.	Helemaal onbelangrijk	Belangrijk	Kerstmis - Sinterklaas - Pasen – Carnaval	Ja	Nee	Nee
44.	24.9.2014. 22:03:01	<50	Ja	Goede vraag, maar antwoord is niet zo simpel. Echt belangrijk is het natuurlijk niet. Misschien is het gewoon leuk. Een steeds terugkerend	Onbelangrijk	Belangrijk	Kerstmis, Sinterklaas, Pasen, Carnaval	Nee	Ja	In het oosten van Nederland wordt nauwelijks of niet carnaval gevierd. Boven de grote rivieren is carnaval onbelangrijk. Dit komt omdat het zuiden

				ritueel.						voornamelijk katholiek is en boven de grote rivieren met name protestant.
45.	25.9.2014. 01:49:54	26-35	Ja	Cultuur is een zeer belangrijk onderdeel van elke samenleving, tradities zijn onderdeel van cultuur.	Helemaal onbelangrijk	Onbelangrijk	1. Kerstmis 2. Sinterklaas 3. Pasen 4. Carnaval	Nee	Ja	Heel veel bier drinken
46.	25.9.2014. 10:15:13	36-50	Ja	Het zorgt voor saamhorigheid, het brengt mensen bij elkaar: familie, vrienden. Een traditie gaat vaak samen met feestelijkheden, en daar kan je je op verheugen.	Helemaal onbelangrijk	Belangrijk	Sinterklaas Kerstmis Pasen Carnaval	Nee	Ja	bier drinken, flirten, hossen (dansen), polonaise lopen.
47.	26.9.2014. 13:03:52	26-35	Ja	Ik wist eigenlijk niet of ik ja of nee moest antwoorden. Ik denk dat een traditie een bindmiddel kan zijn in een samenleving. Een feestdag bijvoorbeeld kan familie, burens, buurten bij elkaar brengen	Onbelangrijk	Onbelangrijk	1. Kerstmis 2. Sinterklaas 3. Pasen 4. Carnaval	Nee	Ja	Oorspronkelijk hoort bij het carnaval ook een periode van vasten, maar ik weet daar maar weinig van. Naar mijn ervaring is het carnaval in Nederland verworden tot een volksfeest met praalwagens, muziek en veel

				en een eenheidsgevoel geven. Anderzijds is de keerzijde volgens mij dat er exclusivisme en xenofobie kan ontstaan. Het rigide beschermen van tradities tegen veranderingen (zoals nu in de discussies over Zwarte Piet) werkt segregierend.						drank.
48.	26.9.2014. 13:38:34	15-25	Nee	Ik denk dat volksgewoontes en tradities uit zichzelf wel blijven bestaan. Of dat zouden ze 'zelf' moeten kunnen. Een traditie die krampachtig in leven gehouden moet worden, is blijkbaar niet een echte traditie.	Onbelangrijk	Belangrijk	Sinterklaas Kerstmis Pasen Carnaval	Nee	Ja	Nee, waar ik vandaan kom (Rotterdam, nu in Amsterdam) wordt het niet zo actief gevierd.
49.	26.9.2014. 14:08:48	15-25	Ja	Het is een goede reden om samen te zijn met mensen die je anders misschien niet zo vaak ziet	Onbelangrijk	Ik kan het niet inschatten	Voor mij persoonlijk: 1/2 Sinterklaas/Kerstmis 3 Pasen 4 Carnaval	Nee	Ja	Zingen van carnavalsliederen, veel alcohol, optochten met fanfares en dansgroepen,

				(familie), juist omdat het een vast punt is in het jaar. Maar welke verhalen er achter een bepaalde traditie zitten maakt dan niet zoveel uit.			Sinterklaas en Kerstmis overlappen omdat ik dat vier met ongeveer dezelfde personen (familie), ik kan moeilijk aangeven wat er belangrijker is omdat de achterliggende traditie niet zo op de voorgrond staat; het gaat mij meer om het samenzijn met deze mensen.			snoep strooien
50.	26.9.2014. 16:21:47	15-25	Ja	Ook al zijn Nederlandse volksgewoontes vaak impliciet, ze zijn nodig om een gevoel van saamhorigheid te creëren. Dat gevoel is m.i. essentieel om een grote groep mensen (de maatschappij) te laten functioneren.	Onbelangrijk	Belangrijk	kerstmis, sinterklaas, pasen, carnaval	Nee	Ja	
51.	26.9.2014. 16:22:38	15-25	Nee	tradities veranderen en zijn flexibel, ze	Onbelangrijk	Ik kan het niet inschatten	1: Kerstmis 2: Carnaval 3: Pasen	Nee	Nee	Waar ik vandaan kom (regio groningen) wordt

				verschillen per context, en hoewel ze voor sommigen een betekenis hebben, hebben ze dit voor mij persoonlijk niet.			4: Sinterklaas			geen carnaval gevierd.
52.	26.9.2014. 16:29:10	15-25	Ja	Dat maakt de cultuur wat het is, en de cultuur is uitermate belangrijk voor het identificeren met je nationaliteit.	Onbelangrijk	Belangrijk	1-kerstmis 2-Sinterklaas 3-Pasen 4-carnaval	Nee	Ja	prins carnaval onthullen, naar de kroeg gaan, askruisje halen op aswoensdag, beginnen om 11:11
53.	26.9.2014. 16:39:32	15-25	Ja	Tradities zorgen voor saamhorigheid	Helemaal onbelangrijk	Belangrijk	1- Sinterklaas 2- Pasen 3- Kerstmis 4- Carnaval	Nee	Ja	Brabants feest. Er zijn parades met grote praalwagens waar snoep wordt gestrooid.
54.	26.9.2014. 16:48:47	15-25	Nee	Nederland is een samensmelting van culturen en tradities. Daar ben ik trotser op dan tradities opzich.	Helemaal onbelangrijk	Helemaal onbelangrijk		Nee	Nee	Veel drinken en feesten.
55.	26.9.2014. 16:55:17	26-35	Nee	ze zijn niet altijd belangrijk of goed van aard.	Helemaal onbelangrijk	Helemaal onbelangrijk	1-kerstmis 2-sinterklaas 3-pasen 4-carnaval	Nee	Ja	nee, het word hier niet gevierd
56.	26.9.2014. 16:57:07	15-25	Ja	Het is onderdeel van onze geschiedenis en (ook dus) van mijn jeugd. Het	Helemaal onbelangrijk	Onbelangrijk	1- Sinterklaas, 2-Kerstmis, 3-Pasen, 4-carnaval	Nee	Ja	nee

				zou zonde zijn als dat vergaat.						
57.	26.9.2014. 17:23:46	26-35	Ja	Volksgewoontes maken deel uit van de lokale cultuur. Het in stand houden van deze tradities laten de traditie leven en houden de cultuur in stand. In tijden van toenemende globalisering in internationalisering vind ik het mooi dat we door onze tradities contact blijven houden met het leven van onze voorouders.	Onbelangrijk	Belangrijk	1 Kerstmis 2 Pasen 3 Sinterklaas 4 Carnaval	Nee	Nee	Vasten
58.	26.9.2014. 17:35:41	15-25	Nee	Tradities veranderen, heb ik geen moeite mee	Helemaal onbelangrijk	Helemaal onbelangrijk	1 - Kerstmis, 2 - sinterklaas ----- -	Nee	Nee	nee
59.	26.9.2014. 18:07:37	26-35	Ja	Speelt een belangrijke rol in de cultuur van een land.	Onbelangrijk	Belangrijk	1 Sinterklaas 2 Kerstmis 3 Pasen 4 Carneval	Nee	Ja	Veel alcohol drinken, onder de rivieren
60.	26.9.2014. 19:06:51	15-25	Ja	Ja, ik vind het mooi dat tradities behouden worden.	Belangrijk	Belangrijk	1 Kerstmis, 2 Sinterklaas, 3 Pasen, 4 carnaval	Nee	Nee	Volgens feesten en veel bier drinken het belangrijkste voor carnavalvierders.
61.	26.9.2014. 19:55:03	15-25	Ja	.	Helemaal onbelangrijk	Onbelangrijk	1- Sinterklaas, 2- Kerstmis, 3-	Nee	Ja	Nee

							Pasen, 4-carnaval			
62.	27.9.2014. 07:43:57	15-25	Ja	We zijn al zo verengelst, laten we alsjeblieft een klein beetje eigen cultuur houden!	Onbelangrijk	Belangrijk	1 sinterklaas 2 carnaval 3 kerst is 4 pasen	Nee	Ja	De optochten
63.	27.9.2014. 12:02:49	15-25	Nee	Sommige volksgewoontes en tradities passen niet meer in deze tijd, en moeten daarom worden aangepast. Het sentiment moet daarbij achterwege worden gelaten.	Helemaal onbelangrijk	Onbelangrijk	1-Kerstmis 2-Pasen 3-Sinterklaas 4-Carnaval	Nee	Nee	Carnavalsoptocht.
64.	27.9.2014. 12:44:19	15-25	Ja	Ik denk dat het belangrijk is om vast te houden aan feestdagen zoals Koningsdag, prinsjesdag en het herdenken van de doden en het vieren van de vrijheid op 4 en 5 mei. Nu is dat niet typisch Nederlands maar het is wel waar Nederlanders van houden.	Heel belangrijk	Belangrijk	1 - Pasen 2 - Kerstmis 3 - Sinterklaas 4 - Carnaval	Nee	Ja	Hier weet ik helaas vrij weinig vanaf omdat ik uit Groningen kom.

			<p>Volgens mij is er een aardig breed scala aan tradities in Nederland, welke verspreid zijn door het land. Carnaval wordt bijvoorbeeld alleen in het zuiden gevierd en in het noorden van Nederland vieren we bijvoorbeeld Bommen Berend.</p> <p>Hier aan vast houden is belangrijk omdat het houvast geeft voor ons Nederlanders. Nederlanders mogen dan wel tolerant zijn, maar we houden niet van teveel verandering en hebben alles graag op een rijtje en dat willen we ons niet afgenomen hebben.</p>						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

				Anders krijg je discussies over bijvoorbeeld wel of geen zwarte piet... Wat een eindeloze discussie lijkt te worden.						
65.	27.9.2014. 14:40:01	36-50	Ja	Het geeft je een identiteit, geeft ontspanning en een band tussen mensen.	Heel belangrijk	Heel belangrijk	1-pasen, 2kerstmis, 3-sinterklaas,4-carnaval	Nee	Nee	Drinken, alaf, optocht
66.	27.9.2014. 16:15:54	15-25	Ja	Hoewel ik vind dat we tradities moeten koesteren, moet ook gekeken worden of ze niet gemoderniseerd kunnen worden, om voor de latere generaties ook nog van toepassing te zijn.	Helemaal onbelangrijk	Helemaal onbelangrijk	1- Kerstmis, 2-Sinterklaas, 3-Pasen. 4- Pasen	Nee	Nee	De kans om uitbundig en wild te kunnen doen.
67.	27.9.2014. 18:27:31	<50	Ja	Ik vind het leuk dat ieder volk zijn eigen tradities en gewoontes heeft. Daar herken je een volk ook aan vind ik.	Onbelangrijk	Heel belangrijk	kerst, pasen, sinterklaas, carnaval	Nee	Ja	nee
68.	27.9.2014. 19:29:18	15-25	Ja	Gewoontes en traditie zorgen voor een	Belangrijk	Heel belangrijk	1 Kerstmis, 2 Pasen, 3 Carnaval 4	Nee	Ja	Carnaval is het feest voor de vasten periode.

				eenheidsgevoel voor landgenoten. Vooral in Europa is het belangrijk om kenmerkende gewoontes binnen Nederland te bewaren. We moeten ons niet allemaal overgeven aan globalisatie.			Sinterklaas			Tijdens carnaval (1 week) wordt veel alcohol genuttigd. Dit is de laatste periode dat je je helemaal te buiten kunt gaan aan eten, voordat je een maand zonder heel veel dingen moet doen (vlees, suiker e.d.)
69.	28.9.2014. 01:00:52	36-50	Ja	Gewoontes en tradities geven en volk cultuur en maken het voor mensen relevant ergens bij te willen horen. Ik denk dat als deze vervagen mensen minder respectvol met elkaar om zullen gaan want er is minder te verliezen.	Onbelangrijk	Helemaal onbelangrijk	1 Kerstmis 2 sinterklaas 3 Pasen 4 carnaval	Nee	Nee	nee
70.	28.9.2014. 09:27:35	26-35	Ja	Ik denk dat het iets is dat Nederlanders bindt en daarom leuk om in stand te houden. Zodra het echter wordt gebruikt om wij	Onbelangrijk	Belangrijk	1 - Kerstmis 2 - Sinterklaas 3 - Pasen 4 - Carnaval (PS Ik kom uit Friesland en heb nog nooit Carnaval	Nee	Ja	polonaise, heel veel drinken, optocht, vasten

				"Nederlanders" te onderscheiden van zij "buitenlanders" vind ik het niet positief. Het moet juist iets zijn dat mensen bij elkaar brengt.			gevierd)			
71.	28.9.2014. 16:33:25	<50	Ja	<p>Tradities brengen saamhorigheid. Mensen die zich herkennen in een bepaalde traditie beleven iets gemeenschappelijk, waardoor "het bij elkaar horen" wordt versterkt.</p> <p>Vooruitlopend op vraag 2: Er zijn tradities die niet(s) met religie te maken hebben, maar voor de betreffende (streek-)gemeenschap heel belangrijk zijn. Zo'n traditie komt dan meestal voort uit een historisch feit of een ingrijpende gebeurtenis.</p>	Ik kan het niet inschatten	Belangrijk	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kerstmis 2. Pasen 3. Sinterklaas 4. Carnaval 	Nee	Ja	<p>- 11 november - start van het carnavalseizoen - de voorbereidingen beginnen (de elfde van de elfde, omdat 11 het gekkengetal is)</p> <p>- dweilorkest - een blaasband gaat van café naar café om in elk café enkele carnavalsnummers te spelen</p> <p>- officieel komt prins carnaval aan op zondag om 11.11 uur, hij neemt dan de sleutel van de stad over van de burgemeester en is drie dagen lang de baas</p> <p>- dinsdag om 12 uur 's nachts is carnaval afgelopen. in Den</p>

										Bosch wordt dan Knillis (die drie dagen lang op de markt staat) weer weggehaald - woensdag is het haringhappen, dan kun je naar café's gaan om haring te eten - er is een optocht door de stad op een van de dagen, waarbij de wagens altijd een thema hebben
72.	28.9.2014. 19:16:46	36-50	Ja	het is vooral belangrijk voor de familie	Onbelangrijk	Belangrijk	1 - kerstmis 2 - pasen 3 - sinterklaas 4 – carnaval	Nee	Ja	Dronken worden
73.	28.9.2014. 19:52:49	<50	Ja	Tradities verbinden generaties, ze herinneren ons aan waar we vandaan komen. Tradities zijn ongeschreven rechtsregels, die bewaard zijn gebleven omdat mensen er waarde aan hechten. Maar tradities die nu geen waarde meer hebben moet men wel	Onbelangrijk	Onbelangrijk	Sinterklaas Kerstmis Pasen Carnaval	Nee	Ja	Vooral Limburg. De carnavalsoptochten

74.	28.9.2014. 20:10:04	15-25	Ja	durven loslaten Zo kun je je eigen identiteit behouden	Belangrijk	Heel belangrijk	1 Kerstmis 2 Pasen 3 Sinterklaas 4 Carnaval	Nee	Ja	3 dagen dronken zijn is hier en daar wel traditie geloof ik haha en weken of maanden bouwen aan de praalwagens voor de optocht.
75.	28.9.2014. 20:32:27	36-50	Ja	Ze geven je een basis, iets herkenbaars, van waar je vandaan komt, thuis hoort zeg maar. En maken het verschil voor de verschillende volkeren en plaatsen op de wereld, waardoor het interessant is om te reizen en andere volken te ontmoeten. Het verrijkt op die manier je eigen ervaringen en in de loop der jaren je persoonlijkheid... . hopenlijk op een positieve manier!	Onbelangrijk	Ik kan het niet inschatten	1. carnaval 2. kerstmis 3. sinterklaas 4. pasen	Nee	Ja	Volgens mij wordt er enorm veel bier gedronken en gedragen mensen zich alsof ze niet goed bij hun hoofd zijn. Van oudsher wordt Carnaval natuurlijk gevolgd door een periode van vasten, maar volgens mij houdt in Nederland niemand zich daaraan en is het alleen nog maar een zuipfestijn.
76.	29.9.2014. 10:39:34	<50	Ja	Ze vormen de verbinding	Helemaal onbelangrijk	Belangrijk	1-Sinterklaas, 2-kerstmis, 3-	Nee	Nee	nee

				tussen vele generaties. (Wat mij betreft hoeft religie daarbij geen rol te spelen.)			pasen, 4-carnaval			
77.	29.9.2014. 10:58:25	15-25	Ja	Juist in een tijd dat de wereld globaliseert is het ook belangrijk om te koesteren wat nabij is. Tradities bieden over het algemeen bieden over het algemeen een zekere vorm van rust, want het is altijd zo. Dat kan net dat beetje vastigheid zijn dat een mens nodig heeft in de steeds maar veranderende wereld om hem of haar heen.	Onbelangrijk	Belangrijk	1. Sinterklaas; 2. Carnaval; 3. Kerstmis; 4. Pasen.	Nee	Ja	De dag na de dagen van feest moet men een askruisje halen. Verder heb je vaak een carnavalsoptocht en wordt er veel alcohol gedronken.
78.	29.9.2014. 11:13:11	15-25	Ja	Ik vind tradities een belangrijk onderdeel van de cultuur.	Onbelangrijk	Onbelangrijk	kerstmis, sinterklaas, pasen, carnaval	Nee	Nee	Nee
79.	29.9.2014. 11:16:43	15-25	Ja	Koesteren in de zin van het waarderen van de tradities. Maar het is niet nodig om krampachtig	Onbelangrijk	Onbelangrijk	Sinterklaas, Kerstmis, Pasen, Carnaval	Nee	Ja	-

				vast te houden aan iets wat eigenlijk bijna niemand meer doet/viert, alleen maar omdat het een traditie is.						
80.	29.9.2014. 11:59:29	15-25	Ja	Ik denk dat het belangrijk is, omdat men dan een gevoel van saamhorigheid heeft.	Onbelangrijk	Ik kan het niet inschatten	1: Sinterklaas 2: Kerstmis 3: Pasen 4: Carnaval	Nee	Nee	Nee
81.	29.9.2014. 12:03:22	15-25	Ja	Blenagrijk om je Nederlander blijven te voelen	Onbelangrijk	Ik kan het niet inschatten	1- Kerstmis, 2-Sinterklaas, 3-Pasen, 4-carnaval	Nee	Ja	Niet echt
82.	29.9.2014. 13:21:43	15-25	Ja	Hoort bij NL, brengt gezelligheid	Onbelangrijk	Belangrijk	Kerstmis, pasen, sinterklaas, carnaval	Ja	Ja	Vasten vanaf aswoensdag (vooral voor kinderen die sparen dan hun snoep op) in kleine dorpen gaat vaak het hele dorp naar een tent om hetbdaar te vieren
83.	29.9.2014. 13:30:40	15-25	Ja	Ik denk dat het belangrijk is dicht bij jezelf te blijven. Natuurlijk is verandering ook een goed iets, maar het volgen van een traditie is zeker ook	Onbelangrijk	Belangrijk	1-Kerstmis, 2-Sinterklaas, 3-Pasen, 4-Carnaval	Nee	Ja	Naast verkleden, het samenzijn, het maken van praalwagens, feesten.

				belangrijk om je zo te kunnen identificeren met een ander binnen eigen land, geloof bijvoorbeeld.						
84.	29.9.2014. 13:32:40	15-25	Ja	ik denk dat het belangrijk is voor het eenheidsgevoel van een land of volk	Helemaal onbelangrijk	Belangrijk	1 - kerstmis 2 - sinterklaas 3 - pasen 4 – carnaval	Nee	Ja	optochten, feesten, het duurt op sommige plekken 1 dag en op andere wel een week. ALAAF is de carnavalskreet
85.	29.9.2014. 14:06:48	15-25	Ja	Tradities horen bij een land en zijn belangrijk voor de cultuur van een land.	Belangrijk	Belangrijk	Kerstmis Pasen Sinterklaas Carnaval	Nee	Nee	Nee ik vier geen carnaval.
86.	29.9.2014. 14:32:23	15-25	Ja	Omdat gezamenlijke gewoontes en tradities een gevoel van saamhorigheid geven. Het onderstreept jouw identiteit als Nederlander, hoe verschillend je ook bent.	Heel belangrijk	Heel belangrijk	1-Kerstmis 2-Pasen 3-Sinterklaas 4-Carnaval	Nee	Ja	Officieel hoort men te vasten voor Carnaval dacht ik, maar ik denk dat dat niet zoveel gebeurt...
87.	29.9.2014. 14:32:23	15-25	Ja	De volksgewoontes zijn denk ik leuk en belangrijk, ze zorgen voor saamhorigheid.	Helemaal onbelangrijk	Belangrijk	1- Sinterklaas, 2-Kerstmis, 3-Pasen, 4-carnaval	Nee	Ja	Mensen gaan met carnaval altijd naar de kroeg en heel veel drinken. Verder zijn er optochten met

				Ik vind het bijvoorbeeld belangrijk en gezellig om met kerst met de hele familie samen te gaan eten. Vroeger gingen ze ook naar de kerk, maar dat doet mijn familie niet meer. Ik vind het prima als tradities met de tijd mee veranderen.						praalwagens.
88.	29.9.2014. 15:02:29	15-25	Ja	Ik denk dat tradities belangrijk zijn voor je eigen ontwikkeling. Het is belangrijk dat een land zijn/haar eigen tradities behoudt, omdat deze een land karakteriseren.	Onbelangrijk	Belangrijk	1 - Kerstmis, 2 - Sinterklaas, 3 - Pasen, 4 - Carnaval	Nee	Nee	n.v.t.
89.	29.9.2014. 15:30:58	15-25	Ja	Het zorgt voor samenhang in een samenleving. Daarbij is het natuurlijk belangrijk om ook ruimte te maken voor nieuwe	Onbelangrijk	Belangrijk	Kerstmis, Carnaval, Sinterklaas, Pasen	Nee	Ja	Praalwagen optocht, de Carnavals mis in de kerk.

				gewoontes en tradities. Vooral in Nederland, aangezien we een multiculturele samenleving zijn, is het belangrijk om niet onze eigen cultuur te vergeten.						
90.	29.9.2014. 15:32:03	15-25	Ja	Imago behoud	Onbelangrijk	Belangrijk	1. Kerstmis 2. Sinterklaas 3. Pasen 4. Carnaval	Nee	Nee	Bier drinken (stereotype) Verder niet echt bekend met carnaval
91.	29.9.2014. 15:40:30	15-25	Nee	Ik denk dat Nederland, omdat het zo'n klein land is, er meer bij gebaat is om zich te richten op de internationale gemeenschap. Het kan natuurlijk geen kwaad om bepaalde gebruiken en tradities in stand te houden, maar heel belangrijk is het niet, volgens mij.	Belangrijk	Heel belangrijk	1- Pasen, 2- Kerst, 3- Sinterklaas, 4- Carnaval	Nee	Ja	Nee, ik vier geen Carnaval.
92.	29.9.2014. 15:51:07	15-25	Ja	Hierbij behoudt je het gevoel van	Onbelangrijk	Heel belangrijk	Kerstmis, Sinterklaas,	Nee	Nee	Nee

				je nationaliteit. En hierdoor heb je feestdagen, waardoor je altijd weer gezellig met mensen samen kan komen. Ook kijk kan je uitkijken naar deze dagen. Ik denk dat een mens dit ook wel nodig heeft tussen de dagelijkse drukte.			Pasen, Carnaval			
93.	29.9.2014. 15:52:04	15-25	Ja	Het maakt deel uit van wie je bent als Nederlander, ik denk niet dat dit vergeten moet worden.	Ik kan het niet inschatten	Belangrijk	Kerstmis, Sinterklaas, Pasen, Carnaval	Nee	Nee	Nog nooit Carnaval gevierd, sorry ik kan deze vraag niet beantwoorden.
94.	29.9.2014. 16:09:26	15-25	Ja	Het is belangrijk om de gewoontes en tradities van je cultuur te koesteren, omdat het een deel van je identiteit is.	Belangrijk	Heel belangrijk	1 Kerstmis 2 Pasen 3 Sinterklaas 4 Carnaval	Nee	Ja	Carnavalsoptochten, feest met prins carnaval, etc.
95.	29.9.2014. 17:48:16	15-25	Ja	Het is gezellig, leuk en vooral sinterklaas is een fijne familietraditie. Verder hecht ik niet per se veel	Onbelangrijk	Belangrijk	1-Sinterklaas , 2-kerstmis, 3-pasen-4carnaval (maar konings/koningin nedag is ook belangrijk! Dat	Nee	Ja	Nee, ik ben geen brabander.

				waarde aan het in stand houden van tradities ten behoeve van nationaal eenheidsgevoel.			zou anders op nummer 2 of drie staan)			
96.	29.9.2014. 17:52:54	15-25	Ja	Een volk heeft een regering, die het land bestuurt waar ze in wonen. Maar een land heeft geen inhoud, en het volk heeft geen ziel, als het geen eigen identiteit heeft. Deze identiteit bestaat uit volksgewoontes en tradities.	Ik kan het niet inschatten	Heel belangrijk	1-Kerstmis, 2-Sinterklaas, 3-Pasen, 4-Carnaval	Nee	Ja	Ik weet dat het gebruikelijke is om een paar dagen lang te feesten, veel alcohol te nuttigen.
97.	29.9.2014. 18:16:16	15-25	Ja	Ja, als je de volsgewoontes en tradities van een land niet meer hebt, heeft het land geen eigen identiteit.	Heel belangrijk	Heel belangrijk	1 - kerstmis, 2 - pasen, 3 - sinterklaas, 4 – carnaval	Nee	Nee	Nee, ik heb nooit carnaval gevierd.
98.	29.9.2014. 18:22:21	15-25	Ja	Zo blijf je bewust van de tradities die van generatie op generatie zijn overgebracht, het is leuk en het geeft een saamhorigheidsgevoel.	Belangrijk	Belangrijk	1-Sinterklaas, 2-Kerstmis, 3-Pasen, 4-Carnaval	Nee	Nee	nee.

99.	29.9.2014. 18:57:44	15-25	Ja	Volksgewoontes en tradities hebben een bevorderende werking op het groepsgevoel/ de sociale cohesie. Dit wil overigens niet zeggen dat iedereen zich moet of kan vinden in bepaalde tradities of volksgewoontes. Desalniettemin zorgen ze ervoor dat grote groepen mensen zich op enigerlei niveau verbonden voelen met elkaar of dat grote groepen mensen het gevoel hebben tot een groep te behoren. In een tijd waarin iedereen uniek wil zijn, kunnen tradities en volksgewoontes tegenwicht bieden aan het toenemende individualisme.	Belangrijk	Belangrijk	1-Pasen, 2-Kerstmis, 3-Sinterklaas, 4-Carnaval	Nee	Ja	Nee. Carnaval maakt doorgaans deel uit van de regionale Zuid-Nederlandse cultuur (beneden de grote rivieren). Op enkele plaatsen na (bijvoorbeeld Kloosterburen) wordt in het noorden van Nederland geen carnaval gevierd.
100.	29.9.2014.	15-25	Ja	Anders gaat er	Belangrijk	Belangrijk	1-3-2-4	Nee	Nee	Veel bier drinken,

	19:58:27			een stuk cultuur verloren en zal de wereld hetzelfde worden en dat is saai en zou jammer zijn.						kermis in Tilburg, Lampegat.
101.	29.9.2014. 20:31:45	15-25	Ja	Volksgewoontes en tradities zijn een belangrijk onderdeel van de cultuur van een land of regio, het is goed voor saamhorigheid en solidariteit. Het is een onderdeel van de identiteit van een land, regio of godsdienst.	Ik kan het niet inschatten	Belangrijk	1- Kerstmis, 2- Sinterklaas, 3- Pasen, 4- carnaval	Nee	Nee	Er worden veel polonaises gelopen, voornamelijk in Brabant is carnaval een speciale gebeurtenis omdat het hier uitgebreid gevierd wordt.
102.	29.9.2014. 21:19:08	15-25	Ja	Vaak komt de familie bij zulke tradities bij elkaar, dat is belangrijk. Verder vind ik het leuk dat elk land zijn eigen gewoontes heeft en het is zonde om zoiets weg te doen, wat niet betekent dat de traditie zich niet kan /mag aanpassen.	Belangrijk	Heel belangrijk	1- Kerstmis 2- Pasen 3- Sinterklaas 4- Carnaval	Nee	Ja	nee
103.	29.9.2014. 22:50:16	<50	Nee	Het is wel leuk maar je moet er	Onbelangrijk	Belangrijk	Kerstmis- Pasen- Sinterklaas-	Nee	Ja	nee

				niet te angstvallig aan vast willen houden, ze mogen ook veranderen onder invloed van verbeterde inzichten.			Carnaval			
104.	29.9.2014. 23:02:14	15-25	Ja	Ik vind dit voornamelijk belangrijk op een persoonlijk vlak (voor mij dan, in ieder geval). Gewoontes en tradities vormen je als mens, en kun je daarom met je eigen identiteit gaan associëren. Het verloren gaan van die gewoontes en tradities kun je dus met de tijd gaan zien als het verloren gaan van de eigen, individuele identiteit. Dit klinkt misschien overdreven en het is ook niet bedoeld als argument om aan alle tradities	Helemaal onbelangrijk	Ik kan het niet inschatten	Kerstmis, Carnaval, Sinterklaas, Pasen	Nee	Ja	Ik ben zelf van de totaal andere kant van Nederland, waar geen carnaval gevierd wordt, dus ik kan hier niet een goed antwoord op geven.

				100% te blijven kleven, maar ik heb het idee dat het voor een groot aantal mensen in grote of kleine mate zo kan voelen. Denk bijvoorbeeld aan hoe het zou voelen als je thuisland/stad/regio zou worden ingelijfd door een ander land. Daar zul je je doorgaans tegen willen verzetten omdat het als 'thuis' voelt, een deel van jezelf dus. Zo'n soort gevoel bedoel ik.						
105.	30.9.2014. 12:11:23	<50	Ja	Tradities hebben te maken met culturele identiteit, met gewoonten en gebruiken die je van huis uit hebt meegekregen.	Belangrijk	Belangrijk	1. Pasen, 2. Kerstmis, 3. Sinterklaas, 4. Carnaval	Nee	Ja	verkleed en carnavalsoptochten zijn de belangrijkste onderdelen van de Nederlandse carnavalstraditie, die vooral in het katholieke zuiden van Nederland gekoesterd worden
106.	30.9.2014. 12:26:20	15-25	Ja	Het is belangrijk, omdat iedereen zijn eigen identiteit en	Onbelangrijk	Belangrijk	1 - Sinterklaas 2 - Kerstmis 3 - Pasen 4 - Carnaval	Nee	Ja	Uitgaan, enkele dagen achter elkaar, veel drinken, ALAAF

				tradities en gewoontes heeft, en deze moeten behouden worden, zodat we niet allemaal hetzelfde zijn. Dat zou saai worden.						
107.	30.9.2014. 16:03:10	15-25	Ja	De cultuur waarin we geboren worden is belangrijk voor wie we opgroeien om te zijn. Hoewel cultuur, en culturele identiteit constant veranderd en fluctueert, is het belangrijk enigszins vast te houden aan de de eigen culturele uitingen, al is het maar een relatief oppervlakkig fenomeen als een traditie. Bovendien, als we allemaal dezelfde feestdagen zouden vieren op dezelfde manier, zou de wereld	Helemaal onbelangrijk	Onbelangrijk	1-Sinterklaas 2-Kerstmis 3-Carnaval 4-Pasen	Nee	Ja	Ik kom van noord van de rivieren, dus bij verkleeden en drinken bleef het bij ons. In het zuiden van het land wordt het uiteraard meer uitbundig gevierd, met parades en het zeggen van 'alaaf'.

				een stuk minder interessante plek zijn.						
108.	30.9.2014. 17:31:31	26-35	Ja	Geeft binding met je familie en woonomgeving.	Belangrijk	Belangrijk	1. Kerstmis 2. Sinterklaas 3. Pasen 4. Carnaval	Nee	Ja	nee
109.	30.9.2014. 18:02:26	<50	Ja	Het zijn je roots. Het geeft kleur aan het dagelijks leven. Het geeft houvast. Het is goed voor de verbondenheid met elkaar.	Heel belangrijk	Heel belangrijk	Sinterklaas Kerstmis Pasen Sint Maarten Valentijnsdag Moederdag Carnaval	Nee	Ja	boeren bruiloft Verbranden van carnaval zuur vlees en worstenboordjes overdragen van de sleutel van de stad
110.	1.10.2014. 00:43:42	15-25	Ja	Tradities zijn een belangrijk onderdeel van een cultuur, en cultuur is belangrijk voor de vorming van de identiteit van een persoon. Cultuur en tradities geven samenhang en een gevoel van verbondenheid, ze zijn essentieel voor het bestaan van een volk. Onze tradities geven ons onze indentiteit als Nederlanders.	Belangrijk	Heel belangrijk	1-Pasen, 2-Kerstmis, 3-Sinterklaas, 4.Carnaval	Nee	Nee	Carnavalsliederen
111.	1.10.2014.	15-25	Ja	Belangrijk voor	Helemaal	Onbelangrijk	Carnaval	Nee	Nee	Ja

	12:10:57			het behouden van de cultuur	onbelangrijk		Kerstmis Sinterklaas Pasen			
112.	1.10.2014. 12:13:00	15-25	Ja	We leven in een plurale samenleving en juist door bepaalde gewoontes en tradities te behouden en hier meer mensen bij te betrekken kan een saamenhorig gevoel ontstaan. Echter, het koesteren van volksgewoontes en tradities staat niet in de weg van andere nieuwere tradities.	Onbelangrijk	Ik kan het niet inschatten	1- Kerstmis 2- Sinterklaas 3- Carnaval 4 – Pasen	Nee	Nee	Deze tradities verschillen sterk tussen verschillende steden en regio's in Nederland. Wel is de parade met carnaval wagens een algemene traditie. Grote carnavalsteden zijn Den Bosch, Maastricht en Eindhoven.
113.	1.10.2014. 21:14:35	<50	Ja	Zijn belangrijk voor mensen, hiermee laten ze zien wat belangrijk voor ze is, geven een saamenhorigheidsgevoel, horen tot de cultuur en historie van een gemeenschap.	Belangrijk	Belangrijk	1.Kerstmis, 2. Sinterklaas, 3. Carnaval, 4. Pasen	Nee	Ja	Naar het cafe, optocht versierde wagens.
114.	1.10.2014. 22:58:30	15-25	Ja	Naar mijn mening is het belangrijk om volksgewoontes	Ik kan het niet inschatten	Ik kan het niet inschatten	1 - Sinterklaas 2 - Kerstmis 3 - Pasen 4 - Carnaval	Nee	Ja	Carnaval vindt van oudsher plaats voorafgaande aan de vier weken

			<p>en tradities te koesteren, omdat ze zorgen voor saamhorigheid onder de mensen. De samenleving verbrokkelt als je geen gezamenlijke gewoontes en feesten hebt, dan leeft iedereen langs elkaar heen.</p> <p>Natuurlijk moet je geen tradities aanhouden die niemand meer ziet zitten of die vandaag de dag als ouderwets of niet meer oké worden gezien. Bijvoorbeeld Zwarte Piet met Sinterklaas. Dat vinden veel mensen racistisch. En het geeft inderdaad een vertekend beeld. Hoewel het een traditie is, en moeilijk af te schaffen vanwege de vele jonge kinderen die erin geloven,</p>			<p>Dit vind ik erg moeilijk om in te delen, omdat Kerstmis en Pasen religieuze feesten zijn. Veel mensen in Nederland zijn agnost of atheïst, zij hebben aan het Kerst- of Paasverhaal dus geen boodschap. Daarom kan ik niet inschatten of dit nationaal belangrijke feestdagen zijn. Ik kan ze persoonlijk wel belangrijk en leuk vinden, maar je leeft natuurlijk niet alleen in een land.</p>			<p>durende vastentijd voor Pasen. De bedoeling is om nog even de bloemetjes buiten te zetten (te feesten) voordat de vastentijd ingaat, waarin men moet bezinnen en zuinig moet zijn tot aan Pasen.</p> <p>Het woord Carnaval stamt van het Latijnse Carne Vale, al weet ik niet wat dit betekent. Men verkleedt zich, er zijn optochten. Deze optochten bestaan uit grote wagens waarop een tafereel wordt uitgebeeld. Vaak is men hier maanden van tevoren aan bezig om er echt iets moois van te maken. Ook zoekt men lang van tevoren uit welk kostuum men draagt tijdens Carnaval. Volgens mij wordt er ook veel alcohol</p>
--	--	--	---	--	--	---	--	--	---

				<p>is het wel nodig hier iets aan te doen omdat zulk soort representaties niet meer van deze tijd is.</p>						<p>gedronken. Er zijn zogenaamde "dansmariekes", dat zijn meisjes die dansen en ervoor zorgen dat de gasten zich minder ongemakkelijk voelen om ook te gaan dansen en vrolijk te zijn.</p> <p>Op 11 november, dus al maanden voor Pasen, wordt er een Prins Carnaval gekozen, dit is degene die het Carnavalsfeest opent en tijdens Carnaval een soort "prins" of leidend figuur is.</p> <p>Elf is een belangrijk getal tijdens Carnaval, omdat het gezien wordt als het "gekkengetal".</p> <p>Tijdens Carnaval hebben steden waarin Carnaval gevierd wordt, vaak andere, gekke namen. Carnaval staat in het teken</p>
--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

										<p>van gek doen, lekker gek zijn. Anders mag dat namelijk nooit. Den Bosch, voor Carnaval een belangrijke stad (volgens mij wordt hier ook Prins Carnaval gekozen), heet Oeteldonk. Rotterdam heet Rotjeknor.</p> <p>In Den Bosch staat een standbeeld van een draak, dat met Carnaval weggehaald wordt. Niemand weet wie het doet en niemand weet waar het heen gaat of hoe het versleept kan worden. Na Carnaval wordt het weer teruggezet. Dit is een mysterie, maar wel grappig.</p>
115.	1.10.2014. 23:02:25	15-25	Ja	Een land heeft altijd gewoontes en tradities nodig om te overleven en om zich te kunnen	Onbelangrijk	Ik kan het niet inschatten	1 - kerstmis, 2 - pasen, 3 - sinterklaar, 4 - carnaval	Nee	Ja	De optocht in Helmond

				identificeren. Dit wil niet zeggen dat ze niet aan verandering kunnen ondergaan.						
116.	2.10.2014. 09:39:30	26-35	Ja	Ja ik denk dat dat belangrijk is omdat volksgewoontes en tradities voor een deel identiteitsbepalend zijn.	Belangrijk	Heel belangrijk	1. Kerstmis 2. Pasen 3. Sinterklaas 4. Carnaval	Nee	Ja	feesten, carnavalsoptocht
117.	4.10.2014. 19:21:42	15-25	Ja	Volksgewoontes horen bij een bepaalde een cultuur, zodra mensen niets meer geven om de volksgewoontes, gaat er ook een deel van de cultuur van dat volk verloren en dat is jammer. Juist die volksgewoontes zijn interessant, het zegt ook wat over de ontwikkeling van een volk.	Onbelangrijk	Onbelangrijk	1-Sinterklaas, 2-Kerstmis, 3-Pasen, 4-Carnaval	Nee	Nee	Namen van de steden en dorpen waar carnaval gevierd wordt krijgen tijdelijk een andere naam (ieder jaar hetzelfde, is de carnavalsnaam)
118.	8.10.2014. 14:57:13	15-25	Ja	Verscheidenheid aan gewoontes en tradities is leuk, dus niet	Ik kan het niet inschatten	Belangrijk	1 Kerstmis, 2 Sinterklaas, 3 Pasen en 4 Carnaval	Nee	Nee	Heel veel alcohol drinken

				alleen je eigen tradities en gewoontes, maar ook van andere volken.						
119.	8.10.2014. 18:22:54	15-25	Nee	Ik ben niet tegen het koesteren van volkstradities. Ik vind het echter een slecht idee om tradities in stand te houden "omdat het nu eenmaal tradities zijn". Tijden veranderen en sommige tradities passen niet meer bij de tijd waarin we leven.	Onbelangrijk	Belangrijk	1- Kerstmis, 2- Sinterklaas, 3- Pasen, 4- Carnaval	Nee	Ja	Carnaval is de afsluiting van de vastenmaand. Ik geloof dat de mensen die hieraan deelnemen niet echt stoppen met eten, maar vooral met snoepen en het drinken van alcohol. Ik neem aan dat hiervoor speciale kerkdiensten zijn, maar dit weet ik niet zeker. Verder wordt Prins Carnaval verkozen, die optreedt als een soort ambassadeur van zijn stad. De steden hebben een andere naam met carnaval. Ook zijn er optochten met pralwagens.

	3.a) Welke gebeurtenis viert	3.b) Vast u op	3.c) Gaat u	3.d) Eet u met Pasen	3.e) Kent u misschien nog wat	4.a) Denkt u dat het	4.b) Hoe viert u Sinterklaas? (Geeft u	5.a) Gaat u naar de	5.b) Hoe viert u Kerstmis? (Versiert u de kerstboom,
--	-------------------------------------	-----------------------	--------------------	-----------------------------	--------------------------------------	-----------------------------	---	----------------------------	---

	men met Pasen?	Aswoensdag en Goede Vrijdag?	met Pasen naar de mis?	gezegend eten?	tradities rond Pasen die niet alleen over het kleuren van eieren gaan? (eten, speciale plekken om naartoe te gaan...)	geven van cadeautjes op Sinterklaas alleen iets voor kinderen is?	cadeautjes, krijgen alleen kinderen cadeautjes, zingt u liederen, eet u iets speciaals, gaat u ergens naartoe...?)	Kerstnachtmis of de Kerstdagmis?	heeft u een kerststal, zingt u liederen, gaat u naar de mis, steekt u de kaarsen op de adventkrans aan...?)
1.	Laatste avondmaal	Nee	Ja	Ja	Verstoppen van eieren eten van paasbrood. Gezellig doorbrengen met familie	Ja	Zingen van liedjes schoenzetten (met wortel suikerklontje of hooi voor het paard en tekeningen voor de sint of verlanglijstje) Cadeautjes in jute zak voor de deur Pepernoten speculaas eten op het raam kloppen	Ja	Versier kerstboom zingen kerstliederen gourmetten of andere "luxe" eten.
2.	Ben niet gelovig opgevoed, het was iets met Jezus. Zelf heb ik daar ook geen interesse in.	Nee	Nee	Nee	Voor ons is het een familie aangelegenheid, we gaan gezellig brunchen. We vieren de lente tijd	Nee	Weer een familiegelegenheid. Wij trekken lootjes, en we kopen voor alle kinderen iets. Het is vrij aan het gezin of ze nog een extra kadi kopen voor alle gezinnen. En eigenlijk doet iedereen dat wel. Vaak iets kleins, wat staat voor gezelligheid	Nee	Familieaangelegenheid wat we vieren met een kado voor iedereen. Ik maak het kado samen met mijn kinderen. Gaat vooral om gezellig samen zijn, en lekker eten! We versieren het huis, hebben een kerstboom en knutselen.
3.	De dood van Jezus	Ja	Ja	Nee	Paasvuur	Nee	Cadeautjes, rijm en gedichten samen met familie	Ja	Kerstboom, kaarsen, kerstavond naar de kerk
4.	Opstanding van Jezus	Nee	Ja	Nee	Nee	Ja	Kadootjes voor de kids met familie of vrienden	Ja	Samenzijn met degene van wie je houdt, kerstboom, lekkere hapjes

5.	x	Nee	Nee	Nee	matzes	Ja	de kinderen krijgen cadeautjes, zingen liedjes is een echt kinder feest	Nee	kerstboom, familie komt bijelkaar
6.	Opstanding van christus	Nee	Ja	Nee	Misschien is het goed onderscheid te maken tussen protestantse tradities en katholieke. Protestanten hebben geen mis en ook geen gezegend eten. De tradities zijn echt heel verschillend!!!!	Nee	Kado's aan kinderen, gedichten voor iedereen ouder dan 11-12 en surprises.	Nee	Naar eredienst in kerk, kerstboom en eten met familie.
7.	Het opstaan van Jezus uit de dood volgens de Bijbel.	Nee	Nee	Nee	Van oudsher was er een Paasmis en in sommige delen van Nederland is er een Paasvuur.	Nee	We vieren Sinterklaas met de hele familie van moederskant en vaderskant: we trekken vooraf lootjes en kopen dan een cadeautje en schrijven een Sinterklaasgedicht voor degene die we hebben. Rond 5 december is er dan een avond waarop iedereen eten en drinken meeneemt. We eten, lezen de gedichtjes voor en maken de cadeautjes open.	Ja	We versieren de kerstboom en eten op kerstavond worstenbroodjes (als overblijfsel van de traditie om na de Kerstnacht mis worstenbroodjes te eten).
8.	Het opstaan van Jezus uit de dood na kruisiging.	Nee	Ja	Nee	Mattheüs Passion, naar de kerkdienst 's ochtends, paasontbijt met eieren en paasstol, Palmpaasstok op	Nee	We trekken lootjes met de familie en kopen voor elkaar een cadeau van 25 euro. We schrijven een gedicht voor elkaar.	Nee	Ik versier de kerstboom, ga naar de kerk en familie, elke week een kaarsje aan voor advent (op de school waar ik werk)

					school versieren voor mensen in nood.		Op scholen gebeurt dit ook, kinderen maken surprises met cadeautjes erin en een gedicht erbij. Er worden liedjes gezongen en Sinterklaas komt op bezoek met Pieten.		
9.	Dat Jezus is opgestaan uit de dood.	Nee	Nee	Nee	<p>Chocolade-eieren verstoppen voor de kinderen. Die moeten ze vervolgens zoeken (en uiteindelijk lekker opeten).</p> <p>Op zulke feestdagen (ook Kerst) is het bij ons in de familie ook de gewoonte om bij opa en oma op bezoek te gaan.</p>	Nee	<p>Wij vieren Sinterklaas met een kind en verder volwassenen. Het kind gelooft nog dat Sinterklaas bestaat, dus als we alle cadeautjes verzamelt hebben, zorgt iemand dat er aangebeld wordt, en dat de zak cadeautjes voor de deur staat. Alleen het kind zingt liedjes, soms met zijn oma.</p> <p>De volwassenen kopen allemaal een cadeautje voor iedereen. Die pakken ze van te voren in, soms op heel kunstzinnige wijze, alsof het iets anders is (bijvoorbeeld een plant, Sinterklaas zelf etc = surprise, uitspraak niet op zijn Engels maar op zijn Nederlands). Wie zin</p>	Ja	<p>Vaker kaarsen dan op andere dagen, ik zie mijn familie, we maken een boswandeling. Vaak eten we lekkerder/uitgebreider dan op andere dagen en ook is er vaak een dag waarop we gourmetten.</p> <p>Veel succes met je scriptie!</p>

							heeft, schrijft er ook nog een Sinterklaasgedicht bij (zogenaamd uit naam van Sinterklaas voor die persoon). Dat gaat meestal over de belangrijke dingen die de persoon voor wie het cadeautje is, heeft meegemaakt dat jaar. Bijvoorbeeld een diploma dat behaald is of andere dingen. Ook komen soms wat minder positieve eigenschappen met een grapje voor in het gedicht, bijvoorbeeld als iemand niet zulke goede studieresultaten heeft, dan geeft Sinterklaas in het gedicht het advies wat vaker of wat langer te studeren,		
10.	Ik weet het niet.	Nee	Nee	Nee	Chocolade.	Nee	Lootjes trekken met familie, surprises en gedichten.	Nee	Een versierd boom en eten met familie.
11.	De opstanding van Jezus Christus	Nee	Ja	Nee	Pasen vind ik niet zoveel typisch nederlandse dingen hebben qua tradities.	Nee	Met de familie, cadeautjes geven zowel aan ouderen als kinderen. Pepernoten, chocolade letters, schuimpjes, verder eten we meestal iets als soep met brood, maar meer omdat dat	Ja	Kerstboom. Naar een kerkdienst gaan en evt. kerstnachtdienst. Met de familie uitgebreid eten.

							gewoon handig is te maken voor veel mensen.		
12.	Dat Jezus opstond uit de dood	Nee	Nee	Nee	Matsers eten	Nee	Wij geven cadeautjes	Nee	Met cadeautjes onder kerstboom en kerstdiner
13.	De wederopstanding van Christus	Nee	Nee	Nee	Brunchen met vrienden	Nee	Gezellige avond met speciaal ingepakte cadeautjes (surprises) en gedichten voor iedereen	Nee	In mijn buurt wordt op kerstavond het kerstverhaal nagespeeld door kinderen uit de buurt, daarna drinken we gluhwein en warme chocomel. Verder hebben we een kerstboom en op eerste kerstdag een diner met familie
14.	Opstanding van Christus.	Nee	Nee	Nee	Eten van matzes (ook onder christenen dus), chocolade paashazen eten, familie bezoeken.	Nee	Ik vier Sinterklaas niet meer.	Nee	Kerstboom thuis versieren en familie bezoeken.
15.	De wederopstanding van Jezus.	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Wij trekken lootjes en kopen dan cadeautjes voor degene die we hebben getrokken. Daarnaast maken we een surprise en een gedicht.	Nee	We komen samen met de hele familie en eten speciaal.
16.	geen idee	Nee	Nee	Nee	paasmis	Nee	we krijgen cadeautjes van elkaar, eten lekker en schrijven gedichten over elkaar	Nee	Kerstboom kerststal lekker eten met de familie zijn
17.	de opstanding van Jezus	Nee	Nee	Nee	Eieren Paaseitjes van chocolade	Nee	wij geven cadeautjes en maken er een gedicht en/of surprise bij. Wij vieren het meestal met de	Nee	Ik ga naar de kerk. Steek kaarsen aan. Lees het kerstevangelie en zing kerstliederen.

							familie.		
18.	wederopstanding van Christus, drie dagen na zijn kruisiging (Goede Vrijdag)	Nee	Nee	Nee	eieren zoeken, palmpaastak/brood, matzes met boter en suiker eten, paastakken versieren, paasontbijt/brunch	Nee	Wij zingen liedjes, zetten de schoen op: op woensdag en zaterdagavond mogen de schoenen bij de kachel staan, zingen we liedjes en de volgende ochtend mogen de kinderen zodra ze wakker zijn (soms al heel vroeg) kijken of sint of piet iets in de schoen heeft gestopt. Soms zit er een klein cadeautje in of wat lekkers, soms allebei. Dan worden sint en piet bedankt en mogen de kinderen uitpakken. We vertellen verhalen, maken verlanglijstjes, hebben pakjesavond, maken surprises en gedichten, eten chocolade en pepernoten. Vroeger ook veel taaitaai. We vieren sinterklaas thuis en met de hele familie. We gaan naar de intocht, zwaaien naar sinterklaas, krijgen pepernootjes van de pieten, de kinderen verkleeden en schminken zich.	Nee	kerststal wordt op de boekenplank gezet, enkele dagen na sinterklaas. Elke dag komen de koningen dichterbij (letterlijk, die "lopen" door de kamer, worden elke dag een beetje dichterbij de stal gezet). Op 6 januari (drie koningen) staan ze bij de stal. De dagen voor de kerst worden afgeteld dmv een adventskalender, we zetten de kerstboom op tegelijk met de stal, we hebben kaarsjes staan. We bezoeken een levende kerststal, gaan naar familie, de kinderen krijgen van opa en oma en beppe cadeautjes.

19.	wederopstanding van Christus	Nee	Nee	Nee	nee	Nee	wij vieren het met cadeautjes ,gedichten en surprises.Met alle kinderen en kleinkinderen.	Ja	Ik heb een stalletje, de kaarsjes branden en ook de kerstboom komt in de kamer.
20.	Wederopstanding Jezus Christus.	Nee	Nee	Nee	Paastak versieren en in huis zetten. Mattheus Passion beluisteren.	Nee	Binnen de familie krijgen de kinderen cadeautjes. Met vrienden trekken we lootjes. Iedereen schrijft in ieder geval een gedicht met humoristisch-kritische inslag, wie dat wil maakt er ook nog een surprise bij. Sinterklaas wordt dan bij een van de vriendenclub (5 personen) thuis gevierd, waarna we blijven slapen. Dit gaat gepaard met films (bijvoorbeeld Alles is Liefde) bordspellen, traditioneel Sinterklaassnoep, chocolademelk, andere snacks en een aantal flessen wijn.	Nee	We bezoeken mijn familie en die van mijn partner. Partner is half Duits, dus die vieren geen Sinterklaas, maar doen aan cadeaus met kerst. Bij hem thuis is de kerstavond ook belangrijker (bij mijn familie is dat een 'gewone' avond). Beide families hebben een gezamenlijke maaltijd met alle (klein)kinderen. Schoonvader kookt zelf, eigen familie zal eerder eten buiten de deur halen. Soms komt het niet zo uit om elkaar te zien met kerst zelf, dan kan het ook een dag eerder of later. Bij ons zelf thuis staat een enorme kerstboom en we versturen kerstkaarten. Vorig jaar waren we toevallig twee dagen met zijn tweeën tijdens de kerstdagen en zagen we de families op een ander moment. We hebben lekker maar eenvoudig gegeten en onder een dekentje op de bank films gekeken. We vonden het heerlijk.
21.	De opstandig van Jezus uit het Christendom.	Nee	Nee	Nee	Het avondmaal	Nee	Met familie en vrienden. Lootjes trekken. Spelletjes	Nee	Kerststal en kerstboom versieren. Eten met familie. Gezelligheid. Warmte. Mis op

							spelen als b.v. 30 seconds		tv kijken.
22.	De wederopstanding uit de dood van Jesus Christus.	Nee	Nee	Nee	Nee.	Ja	Ik vier het doorgaans niet.	Nee	Ik vier nooit kerst. Vaak zijn de vrije dagen wel aanleiding om familie te bezoeken.
23.	Nee.	Nee	Nee	Nee	Suikerbrood en Matzes Notenschieten Paashaas Eieren verstoppen en zoeken	Ja	Lootjes trekken Kleine kinderen - doen alsof zwarte piet heeft aangeklopt en cadeautjes heeft gebracht met sinterklaas.	Nee	Heilig Abend (duitse traditie) = pakjesavond Met de hele familie eten Kerstboom optuigen en versieren (met echte kaarjes) Buiten bij de vuurkorf gluhwein drinken.
24.	nee	Nee	Nee	Nee	voorkinderen: eieren zoeken die in de tuin verstopt zijn	Nee	met groep, iedereen cadeautjes, speculaas, pepernoten	Nee	kerstboom, concert (eventueel), diner, bezoek ouders/kinderen
25.	De wederopstanding van Jezus Christus.	Nee	Nee	Nee	Het zoeken van verstopte chocolade-eieren door kinderen. De paasbrunch die tegenwoordig inkomt.	Nee	Volwassenen trekken lootjes en kopen voor elkaar cadeautjes, maar geven het uit naam van Sinterklaas en zwarte Piet. Dit doe ik zelf niet ieder jaar, maar koop van de Sinterklaasavond wel snoepgoed als pepernoten, marsepein e.d. om het te vieren, eventueel met het uitnodigen van vrienden.	Nee	Persoonlijk heb ik niets met Kerst, ik vier het zo min mogelijk. Veelal word ik uitgenodigd bij mensen te komen eten, waar ik wel op inga. Ik heb geen kerstboom, draai geen kerstmuziek en stuur geen kerstkaarten.
26.	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Met mijn ouders en zusjes (jongste zusje is 21jr) trekken we	Nee	De dag na sinterklaas versier ik de kerstboom en plaats ik ander kerst versieringen in

							lootjes ver van tevoren. We maken dan gedichten en surprises. Verder kopen mn zusjes en ik cadeaus voor mijn ouders en zij kopen cadeaus voor ons, zodat we een grote zak vol cadeaus hebben. Bij veel cadeaus maken we ook gedichten. Sinterklaasavond start met gourmetten, daarna de surprises en cadeaus over het genot van gluhwein, pepernoten en ander sintsnoepgoed.		huis. Kerstavond doe ik niks. We zijn dan wel allemaal in ons ouderlijk huis. Kerstochtend hebben we kerstontbijt. De hele dag spelen we spelletjes en s avonds eten we de ene avond met familie en de andere avond met goede vrienden.
27.	De aankomst van de 3 Wijzen uit het Oosten (?)	Nee	Nee	Nee	nee	Nee	Met kado's, ook voor volwassenen. Het wordt gebruikt om grappen over elkaar te maken.	Nee	Met familie, uitgebreid eten, kerstversiering in huis (boom etc).
28.	de wederopstanding van Jezus, en eigenlijk ook zijn kruisiging	Nee	Nee	Nee	de kerkdienst, palmpasen met een paasstok en broodje, 2e Paasdag: Winkelen in IKEA.	Nee	toen ik kind was: iedereen krijgt cadeautjes met gedicht, zingen voor de schoorsteen, geen speciaal eten maar veel snoep en pepernoten, de intocht van Sinterklaas is traditie nu: surprises, plus een paar cadeautjes voor iedereen, met	Ja	kerstboom, 2x kerstdiner (met mijn moeder thuis, met mijn vader in een restaurant), plus uitnodigen van vrienden en familie, kaarsen, slingers en kerstlampjes, geen liederen. We gaan naar een oecomenische kerstdienst de avond voor kerst.

							gedichten, veel snoep. Soms ga ik naar de intocht om al die blij kindertjes te zien (zooo schattig)		
29.	Men viert de opstanding van Christus, drie dagen nadat hij gekruisigd is.	Ja	Ja	Nee	Paastak neerzetten en versieren, paaskaars ontsteken in de kerk.	Ja	Wij doen met de familie spelletjes op die avond. We hebben geen jonge kinderen in de familie. We geven niet echt cadeautjes aan elkaar.	Ja	Wij gaan naar de nachtmis, we hebben een kerstboom en een kerststal en we gaan met familie dineren.
30.	Kruisiging van Jezus.....?	Nee	Nee	Nee	Nee	Ja	Cadeautjes voor de kinderen (schoen zetten en pakjesavond) Liederen zingen. Pakjesavond vieren we bij opa en oma.	Nee	We versieren een kerstboom, luisteren kerstliedjes, hebben voor de kinderen een kerststal.
31.	Weet ik eigenlijk niet, iets met Jesus	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Ik geef en krijg cadeautjes en daar maak ik vaak een gedicht bij. Ik eet een chocoladeletter in de vorm van een R, de eerste letter van mijn naam, rn soms eet ik iets van marzepein	Nee	Soms met een versierde boom, en ik heb twee kerststallen. Een heb ik zelf gemaakt van klei en de andere heb ik gekregen.
32.	Opstanding uit de dood	Nee	Nee	Nee	Het eten van (chocolade) eieren, Paasontbijt, Paaswake en het vernieuwen van doop	Nee	Familiefeest met veel cadeaus gedichten en surprises	Ja	Met familie, kerstboom / stal, kerstmuziek, kaarsen, diner en veel gezelligheid.
33.	Opstaan van Jezus	Nee	Nee	Nee	Verstoppen van eieren voor de kinderen.	Nee	Met kinderen cadeautjes uitpakken. Veel snoep eten.	Nee	Eten met familie thuis en 2e kerstdag bij mijn moeder. Altijd met kerstboom en huis

									gezellig ingericht.
34.	De kruisiging van Jezus	Nee	Nee	Nee	chocoladepaaseieren eten	Nee	Ik vier Sinterklaas met vriendinnen, we geven elkaar een klein cadeautje met een gedicht. Soms doen we ook een spel met heel veel kleine cadeautjes, het hebzuchtspel.	Nee	Op eerste kerstdag ga ik met mijn hele familie wandelen en daarna borrelen en heel lekker eten. Op tweede kerstdag doe ik meestal niks, maar ben ik wel bij mijn ouders.
35.	Lijden van Jezus, kruisiging en dood	Nee	Nee	Nee	Matteüs passion van Bach opvoering	Ja	Alleen de kinderen krijgen cadeautjes op pakjesavond. Vroeger in mijn studententijd vonden mijn vrienden en ik het wel leuk om onze schoen te zetten. Dwz je schoen voor de verwarming zetten, bij gebrek aan open haard, met een wortel voor het paard erin. We gaven elkaar dan kleine cadeautjes/snoep.	Nee	Ik vier geen kerstmis. Ook geen uitgebreid diner. Eerder het tegenovergestelde omdat ik kerstmis associeer met overdreven overdaad aan eten en commercie.
36.	Verrijzenis van Christus	Nee	Nee	Nee	- Kinderen die eieren zoeken in de tuin of de speeltuin. - Paastakken zoeken en versieren. - Bij grootouders een wafel gaan eten.	Ja	De kinderen zetten de schoen, zingen liedjes, schrijven versjes, en krijgen cadeautjes.	Nee	Kerstboom versieren en kerststal opzetten, met familie eten en tijd hebben voor elkaar (geen nadruk op cadeaus geven, wel nadruk op samen tijd doorbrengen).
37.	De opstanding van Jezus Christus	Nee	Ja	Ja	Ik ga niet naar de mis maar naar de kerk (10). Je staat stil bij het leven wat God je gegeven	Nee	Cadeaus geven, liedjes zingen, surprises, gedichten, gezelligheid samen met gezin	Ja	Ik ga naar de kerk met familie, we eten heel uitgebreid en tafelen lang na. tweede kerstdag uitbrakken en ergens wandelen.

					heeft en dat Jezus voor je is gestorven en opgestaan. Daar mag je ontzettend gezegend om zijn en daar gaat het vooral om voor mij. De Mattheus Passion bezoek ik graag.				
38.	De zombie-modus van Jezus (hij ging dood 'voor onze zonden' en stond weer op uit de dood om het geloof verder te verkondigen)	Nee	Nee	Nee	Luisteren naar de Matthäus Passion van Bach. Het verstoppen en dan zoeken van (gekleurde) eieren.	Nee	Voor de hele familie cadeaus en surprises maken met gedichten (waarin ze op de hak worden genomen), en die met z'n allen uitpakken en gedichten voorlezen. Chocoladeletters, kruidnoten en borstplaat eten. Elke week schoenzetten met snoep.	Nee	Kerstboom versieren, liederen zingen, lekker eten, cadeaus uitwisselen (ditmaal zonder gedichten), verhaal over de bijbel, nog meer eten, op bezoek bij familie.
39.	De verrijzenis van J. Christus (heb ik moeten verifiëren bij mijn vrouw, die uit een Christelijk nest voortkomt).	Nee	Nee	Nee	Het verstoppen van chocolade-eitjes, waarna de kinderen ze moeten zoeken; het tegen elkaar tikken van de eieren: wie het hardste ei heeft is winnaar.	Nee	Nu vieren we het niet meer, vroeger met de kinderen wel (cadeautjes, surprises maken, toepasselijk gedichtje erbij)	Nee	Nu geen kerstboom meer, vroeger met de kinderen wel, heel vroeger las mijn vader min of meer stichtelijke - in ons geval (rood/socialistisch/pacifistisch enz.) niet godsdienstige - verhalen voor bij de kerstboom.
40.	De wederopstanding van Jezus Christus.	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Liedjes zingen, cadeautjes geven, twee weken van tevoren de schoen zetten, vooral chocoladeletters zijn	Nee	We versieren een boom, luisteren lp's van Engelse jongenskoren die kerstliederen zingen. Er wordt een uitbundig diner gekookt, gezelligheid en warmte staan

							belangrijk. We gaan meestal naar het familielid met de jongste kinderen om daar pakjesavond te vieren.		centraal.
41.	Wederopstanding van Jezus maar ook een voor-Christelijk lentefeest.	Nee	Nee	Nee	Het paasvuur.	Nee	Ik vier zelf niets. Ik ben niet religieus (atheïst).	Nee	Ik vier het zelf niet.
42.	Het verhaal waarin Jezus opstond uit de NeeNeedood	Nee	Nee	Nee	Paaseieren zoeken, familie bezoeken, eten als paasbrood	Nee	Iedereen in de familie koopt een cadeau voor een aantal anderen, dit wordt uitpak op Sinterklaasavond, met pepernoten en bisschopswijn erbij.	Nee	Kerstboom en algemene niet-religieuze kerstversieringen, kaarsen maar niet op een adventkrans, familiebezoek, kerstdiner. Geen cadeautjes.
43.	Het heeft iets met Jezus te maken, maar wat het nou wat weet ik even niet meer.	Nee	Nee	Nee	Gourmetten, paasontbijt, bezoeken van woonboulevards.	Nee	Ik doe surprises met vrienden, maar dit valt vrijwel nooit op Sinterklaas avond.	Nee	Ik eet een dag bij mijn ouders, een dag bij mijn schoonouders, en een dag met mijn vriend. Het eten is dan heel uitgebreid (vaak gourmetten we of hebben we een meergangendiner).
44.	De opstanding van Jezus.	Nee	Nee	Nee	In het oosten worden er grote Paasvuren gemaakt, in de open lucht.	Nee	Wij vieren geen Sinterklaas.	Ja	Kerstboom versieren, extra kaarsen, verlichte kerstster voor het raam. En extra aandacht voor eten. Na de nachtmis, kerstontbijt bijv. Maar ook uitgebreide diners op 1e en 2e Kerstdag.
45.	Persoonlijk vieren we niets met Pasen in mijn familie, nu alle kinderen het huis	Nee	Nee	Nee	Paasontbijt met familie, uitgebreid ontbijt.	Ja	Niet	Nee	Kerstboom en kerstversieringen, maar niet veel. Met kerst wisselen we ook cadeautjes uit met familie (ik, mijn moeder mijn zussen,

	uit zijn spreken we meestal al voor een gezamenlijke uitgebreide lunch								hun partners en kinderen)
46.	de wederopstanding van Jezus Christus.	Nee	Nee	Nee	De nachtmis. Paasbrood, matses.	Nee	Familie komt eten, dan klopt piet op het raam en staat er een zak kado's voor iedereen, de kinderen krijgen meer dan de grote mensen. Die trekken lootjes, om te bepalen voor wie ze een kado en een gedicht maken. De kinderen mogen tijdens de sinterklaastijd een paar keer per week hun schoen zetten. Daar komt dan iets lekkers in, of een klein kadootje.	Nee	We hebben een boom met ballen en chocoladekransjes. De familie komt eten: eerste kerstdag mijn familie, tweede de schoonfamilie. Geen kadootjes.
47.	Volgens de christelijke traditie viert men de opstanding van Jezus nadat hij op Goede Vrijdag gestorven is.	Nee	Nee	Nee	In de Protestantse kerk, waar ik opgegroeid ben, is het een traditie om een paasmaaltijd te nuttigen, een middagmaal met veel brood, gebaseerd op het Joodse Pesach-feest. Deze maaltijd wordt meestal in het gezin genuttigd, maar vaak ook met de	Nee	De familie komt bij elkaar, de kleine kinderen geloven in het bestaan van Sinterklaas en zingen liedjes en krijgen cadeaus. 's Avonds geven de volwassenen elkaar cadeaus met gedichten.	Nee	Met Kerstmis komt de familie bij elkaar, vaak bij mijn ouders. Meestal is er een versierde kerstboom. Familieleden die dat willen gaan naar de (Protestantse) kerk. We eten samen een bijzondere maaltijd. Cadeaus worden er niet gegeven.

					kerkelijke gemeente.				
48.	Dat Jezus uit de dood is herrezen.	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Ik vier Sinterklaas met mijn beste vrienden en een keer met mijn familie. We trekken lootjes en schrijven een gedicht voor iemand. Verder kopen we enkele cadeautjes en zijn we de hele avond samen met lekker eten, drinken en sinterklaassnoepgoed. We zijn gewoon thuis. We zingen geen liedjes (dat is wel iets voor kinderen).	Ja	Vaak gaan we (familie) naar de avondmis, soms naar een speciaal kerstconcert in een kerk. Met 1e en 2e kerstdag zelf ben ik thuis bij familie, we zijn 'gewoon' samen en eten iets speciaals. Vrij informeel en ontspannen, geen religieuze bedoening verder.
49.	Wederopstanding van Jezus	Nee	Nee	Nee	Ervoor: Palmpasen (kransen op stokken), Witte Donderdag, Goede Vrijdag. Broodhaantjes.	Nee	Surprises, gedichten, in verschillende groepen: familie, vrienden, huisgenoten. Verder de standaard Sinterklaashapjes: pepernoten, gevulde speculaas, maar ook gewone hapjes.	Nee	Kerstboom, familiedag: wandelen, spelletjes, uitgebreid eten Vroeger ook naar de kerk, ook met advent (nu niet meer)
50.	Eerlijk gezegd weet ik dat niet zeker. Ik denk de wederopstanding van Jezus.	Nee	Nee	Nee	Een dag voor de familie (dus naast gezin ook opa en oma e.d.), brunch of uit eten bijv.	Nee	Cadeau's voor het hele gezin.	Nee	Lekker eten met vrienden en familie.
51.	de wederopstand van Jezus	Nee	Nee	Nee	Konijn-vormig brood, paastoch	Ja	Niet	Nee	Niet
52.	Wederopstanding van Jezus	Nee	Nee	Nee	Nee	Ja	Schoenen zetten voor de kinderen, iedereen eet pepernoten en	Nee	We versieren een kerstboom en leggen er cadeaus onder die we de 24e van december

							chocolade letters. Kleine cadeaus voor familie, leuke muziek.		's avonds uitpakken. Vaak met gedichten of surprises. Met familie, maar apart ook met vrienden.
53.	terugkeer van jezus (uit de dood)	Nee	Nee	Nee	nee wij vieren dit niet religieus.	Nee	cadeautjes, voor kinderen maar ook voor volwassenen. Wordt vaak gevierd met een groep vrienden (zonder kinderen erbij) Met alleen volwassenen wordt er niet gezongen, wel veel pepernoten en schuimpjes gegeten. Met kinderen erbij wordt er ook gezongen	Nee	alleen een versierde boom geen stal, geen liederen, geen mis, geen kaarsen, geen krans geen cadeaus
54.	Het laatste avondmaal van Jezus	Nee	Nee	Nee	Paasvuur, het verbranden van grote stapels hout. Paastochten	Nee	Soms cadeaus of surprises	Ja	Soms naar de mis. Dit doe ik niet elk jaar.
55.	iets met jezus...	Nee	Nee	Nee	matse, droog brood in cracker vorm	Nee	ik ga naar mijn ouders, met de familie. we doen een kadotjes spel.	Nee	geen van allen. Gezellig samen eten bij mijn oma thuis.
56.	Het heerijzen van Jezus? (Gokje)	Nee	Nee	Nee	Het zoeken van de eieren.	Nee	Als we het vieren, geven we cadeau's en schrijven we gedichten. Daarbij eten we natuurlijk pepernoten. De afweging of we Sinterklaas vieren hangt af van of we Kerst vieren.	Nee	Er word altijd een kerstboom versiert (niet door mij) en we proberen met zoveel mogelijk van het gezin samen te zijn en lekker te eten. Als we geen Sinterklaas hebben gevierd kopen we ook cadeaus voor elkaar.

57.	Wederopstanding van Christus	Nee	Nee	Nee	Paasontbijt	Nee	Met vrienden en familie we kopen kado's voor elkaar en gaan lekker samen eten.	Ja	We versieren de kerstboom. Verder draait kerstmis vooral om samen zijn met de mensen die je dierbaar zijn. Eten is hierbij heel belangrijk aangezien het een erg sociale gebeurtenis is.
58.	niks	Nee	Nee	Nee	nee	Nee	cadeaus, lekker eten	Nee	kerstboom, cadeaus
59.	Opstanding van jesus uit de dood.	Nee	Nee	Nee	Paasontbijt	Nee	Cadeau's geven, thuis met familie, pepernoten	Nee	Kerstboom, kerststal, diners.
60.	Dat jesus weer opstond uit het graf.	Nee	Nee	Nee	Wij komen elk jaar op pasen met de familie bij elkaar bij opa en oma, eten samen suikerbrood en eieren en spelen daarna het spel neutn schaitn.	Ja	Ik vier sinterklaas niet met mijn familie, behalve dat we chocoladepernoten en speculaas en marsepein eten. Ik vier wel sinterklaas met vrienden. We trekken lootjes en knutselen een ironisch kado voor elkaar met een klein geschenk.	Nee	Ik vier kerst met mijn familie en vrienden, we zetten de kerstboom ongeveer een week of 2 voor kerst op en verlichten de tuin. We gourmetten altijd 1 van de kerstdagen, en gaan uit eten de andere dag. Soms geven we elkaar een klein geschenk. Ook wandelen we s'avonds door het dorp om andere mensen hun verlichte tuinen te bekijken.
61.	De opstanding van Jezus en (vanuit natuurreligies) het begin van de lente	Nee	Nee	Nee	Bij palmpasen het lopen met een palmpasestok met een broodhaantje bovenop.	Nee	Een avond met vrienden of familie waarvoor surprises plus gedichten worden gemaakt, die dan worden uitgepakt/voorgelezen, verder liedjes zingen, pepernoten eten.	Nee	Op eerste en tweede kerstdag uitgebreid eten met familie, resp. schoonfamilie, "derde kerstdag" met vrienden.
62.	Wederopstanding van christus	Ja	Nee	Nee	Naar de kerk gaan, eieren zoeken, pasontbijt	Nee	Het grotesinterklaas spel speel ik met vrienden, en dan met familie	Ja	Met kerstboom, kerststal, kersnachtmis, we zingen kerstliedjes en bij mijn schoonfamilie geven we

							elkaar gewoon cadeautjes geven		cadeautjes
63.	Jezus staat op.	Nee	Nee	Nee	Paasbrood, paasvuur.	Nee	Surprises, of iets leuks doen.	Nee	Met familie, kerstboom, adventskrans.
64.	Het leiden en sterven van Jezus en het opstaan uit de dood.	Nee	Ja	Ja	Hoewel ik niet echt maar de mis ga (ik ben niet katholiek maar christelijk gereformeerd) ga ik wel naar de kerk met pasen. Waarbij we een kerkdienst hebben op donderdag, vrijdag en zondag. Op zaterdag hebben we een gebedsmoment. De meeste Nederlanders eten met pasen gezellig met vrienden of familie of genieten van de vrije dagen en doen niks. Religie speelt namelijk een steeds minder belangrijke rol in de Nederlandse cultuur.	Nee	Wij vieren sinterklaas niet meer met cadeautjes maar gaan lekker uitgebreid koken met ons hele gezing en aanhang. De reden hiervoor is omdat we allemaal al wat ouder zijn en we niet meer zo'n zin hadden om allemaal cadeautjes te gaan kopen en dergelijke. Maar het komt nog wel eens voor dat we dit wel doen. Vaak vieren Nederlanders vaker dan 1 keer sinterklaas. Bijvoorbeeld een avond met je familie, een andere avond met je vrienden en soms weer een avond met bijvoorbeeld je sportclub en vaak heeft elke avond weer een andere invulling.	Ja	Wij steken inderdaad de kaarsen op de adventskrans aan en lezen daarbij een vers uit de bijbel of een meer op kinderen gericht gedichtje. Thuis doen we niet meer aan een kerstboom. Dit werd teveel gedoe met opruimen en schoonmaken en dergelijke. Wat we vanuit onze kerk de laatste jaren hebben gedaan is een herdertjes tocht organiseren. Waarbij iedereen welkom is om te kijken. Deze tocht loopt door onze stad (Winschoten) en onderweg worden allerlei stukjes van het kerstverhaal vertolkt in toneelstukjes. Halverwege de tocht kan je een kopje koffie drinken met kerst koekjes en de tocht eindigt dan uiteindelijk bij de kerk waar je wel of niet naar de kerkdienst kan gaan.
65.	Opstanding van Jezus Christus	Nee	Nee	Ja	Paas sing-in, paashaas, woonboulevards, familiebezoek	Nee	Met vrienden en/of familie, met cadeaus, surprise en gedichten die op het scherp van de snede zijn.	Ja	Sober, nauwelijks versieringen in huis, verder bezoeken kerstnachtdienst en Tweede kerstdag met familie eten.

66.	Het herrijzen van Jezus Christus.	Nee	Nee	Nee	Nee.	Nee	Wij vierden Sinterklaas met cadeautjes te geven, ongeacht leeftijd en het zingen van liedjes. We aten gewoon thuis, en maakten onze cadeaus thuis open.	Nee	Wij versieren een kerstboom, eten op Kerstdag iets speciaals, en geven elkaar cadeaus.
67.	opstanding van Jezus uit de dood, drie dagen nadat Hij is gekruisigd	Nee	Nee	Nee	Rooms-Katholieke mensen gaan naar de mis, Protestantse mensen gaan naar een kerkdienst.	Nee	Ik vier het met vrienden, we eten samen, geven elkaar cadeautjes met gedichten.	Nee	Ik heb een kerstboom en een kleine kerststal, veel kaarsjes, ik luister naar cd's met kerstmuziek. Maar ik ga niet zelf meer naar de kerk, wat ik vroeger wel deed.
68.	De dood van Jezus en zijn wederopstanding.	Nee	Ja	Nee	De paasmis is in de katholieke traditie één van de mooiste van het jaar. In het donker wordt het licht ontstoken. Iedereen heeft een kaars in de hand, en men helpt elkaar het licht te vinden. Ook wordt een zalig Pasen gewenst met een hand. Met Pasen eten we vaak Matzes.	Ja	Toen er nog kleine kinderen waren in de familie met de grote zak van Sinterklaas. Nu afwisselend met surprises en met een dobbelspel. Dit is vooral voor volwassenen. De keus is altijd of een surprise, of een gedicht, of beide. Hierbij horen pepernoten, speculaas, marsepein, borstplaat, chocoladeletters.	Ja	Er is een versierde kerstboom met een kerststalletje erbij. Op kerstavond gaan we naar de avondmis, daarna drinken we warme chocolademelk, met lekkere dingen erbij (kerstkransjes, kerststol, krentenwegge, suikerbrood) Na de mis bekijken we ook altijd de kerststal in de kerk, soms doen we dit op eerste kerstdag. Ik houd ervan om kerstliedjes te luisteren, zowel kerkelijke als pop liederen. We hebben veel kaarsjes aan. Thuis hebben we geen adventskrans, dit maken we alleen mee in de kerk. Vaak hebben we wel een adventskalender in huis, om de dagen af te tellen.
69.	Het uit de dood opstaan van Jezus	Nee	Nee	Nee	Matsers	Nee	Ik vier het niet	Nee	Boom. Met familie

	Christus								
70.	De wederopstanding van Jezus Christus	Nee	Nee	Nee	palmpasen optocht	Nee	meestal niet, ik woon in het buitenland, ik geef de studenten Nederlands wel kleine cadeautjes en we kijken een Sinterklaasfilm	Nee	We hebben een kerstboom en eten heel veel en heel uitgebreid met de hele familie. Meestal geven we elkaar cadeautjes, sowieso de kinderen.
71.	De opstanding van Jezus Christus.	Nee	Nee	Nee	Als niet-Katholiek ken ik geen andere paastradities. De begrippen "Aswoensdag" en "naar de mis" zijn Rooms-Katholieke begrippen. Veel zogenoemde "protestanten" gaan "naar de kerk". Zij hebben ook kerkdienst op Goede Vrijdag. Dan vieren ze daar meestal ook het Heilig Avondmaal. Vraag 9, 10, en 11 worden door een niet-Katholiek met "nee" beantwoord, terwijl zij - als ze gelovig zijn - wél bewust Pasen vieren en dan in veel gevallen ook naar de kerk zullen gaan. Bij vraag 11 is de term "gezegend eten" mij onbekend.	Nee	Voor kinderen vind ik Sinterklaasfeest heel belangrijk om te blijven vieren. Met ze naar de intocht gaan, schoen zetten, cadeautjes. Dat hoeven geen grote cadeaus te zijn, maar meerdere kleine is extra leuk. Als volwassene (70+) verras ik mensen graag met een gedicht. Eventueel een kleinigheidje erbij, maar het gedicht is het belangrijkste. Dat gaat dan bijv. over iets wat ze beleefd hebben (ook bijv. narigheid) en in het gedicht geef ik dan een bemoediging mee en ik geef er blijk van dat ik met ze meeleef. Dat doe ik dan in de gedaante van Sint en Piet.	Nee	Op vraag 15 moet ik "nee" antwoorden, omdat ik niet R.K. ben. Als het mij mogelijk is, ga ik wél naar de kerk. Ik neem voor mezelf niet meer de moeite om mijn huis te versieren. Maar in de familie is dat wel nog steeds gebruikelijk. We komen als familie bij elkaar. Wie wil, gaat dan ook naar de kerk (niet-R.K.) In protestante kerken, en ook thuis, wordt vaak wel een "advent-kalender" gebruikt, die dan thuis dagelijks aandacht krijgt. Als niet-Katholiek hoorde ik pas veel later in mijn leven over een "kerststal" bij mensen thuis. Ik ken ook vrienden die dat jaarlijks doen.

					Veel gelovigen bidden voor het eten, en zegenen dat dan ook (dagelijks).				
72.	Jezus is opgestaan uit de dood	Nee	Nee	Nee	- een paastak neerzetten, met versieringen eraan - de Paasmis in de kerk	Nee	- cadeautjes voor de hele familie - eten: speculaas, chocolade letters, chocolade munten - de kinderen zingen Sinterklaasliedjes	Nee	kerstboom, eten, met de familie
73.	De wederopstanding van Jezus	Nee	Nee	Nee	Bezoek aan de meubelboulevard op 2e paasdag	Nee	Toen de kinderen klein waren vierden we sinterklaas en kreeg iedereen cadeautjes. De volwassenen maken ook gedichten bij de cadeaus	Nee	Veel gekleurde lichtjes in de kamer en om het huis.
74.	De dood en opstanding van Christus	Nee	Ja	Ja	Naar de kerk gaan Eieren zoeken (voor kleine kinderen)	Nee	Met familieleden: geven en krijgen van cadeautjes Kruid- en pepernoten eten	Ja	Kerstboom versieren Avondmaal op Kerstavond eten Op eerste Kerstdag naar de mis
75.	officiëel de wederopstanding van Jezus maar tegenwoordig ook de paashaas geloof ik....	Nee	Nee	Nee	nee (vergeten)	Ja	niet, mijn kinderen zijn groot (dat waren ze bij mij al snel, en de kadootjes kregen ze kerstavond, soort familietraditie bij ons geworden)	Nee	alleen de lampjes en kaarsjes vind ik gezellig. Ben tegen het kappen van bomen en niet religieus. Het samen eten met de familie is wel fijn als traditie. Dat de oorsprong daarvan in het christelijke geloof ligt stoort me niet, vind de gedachte wel mooi.
76.	Jezus zou opgestaan zijn uit de dood.	Nee	Nee	Nee	Eieren verstoppen voor de kinderen. En op tweede	Nee	In ons gezin trekken we lootjes. Je koopt cadeautjes voor	Nee	Wij gaan al sinds jaar en dag op eerste kerstdag naar mijn ouders en nemen veel hapjes

					paasdag gaan veel mensen naar meubelboulevards....		degene die je hebt getrokken en maakt daar ook gedichtjes bij (waarin de persoon op de hak wordt genomen) en een zelfgemaakte surprise.		mee. Mijn broer en zus komen ook (met hun gezin) en die nemen dus ook allerlei lekkers mee. Dat is alles.
77.	De wederopstanding van Jezus Christus, al is het geloof ik ook in andere tradities een feest, dus het zal ook wel iets te maken hebben met de stand van de zon ofzo.	Nee	Nee	Nee	Ik geloof dat het zo is dat men op tweede Paasdag normaal gesproken naar de woonboulevards gaat, omdat die dan geopend zijn.	Nee	Ook ouders krijgen cadeautjes, wanneer de kinderen nog in de leeftijd zitten dat het normaal is. Verder wisselt het per familie. Bij mij thuis vieren we het niet meer echt, mede omdat ik niet meer bij mijn ouders woon. Natuurlijk heb je de standaard Sinterklaasliedjes, die een stel overdreven politiek-correcte debielen wilt veranderen, en wat eten betreft pepernoten, speculaas, taai-taai, marsepein en ga zo maar door.	Nee	Mooie maaltijd eten, die ik helaas vaak niet lekker vind, omdat ik de meeste vormen van duur en luxe eten niet lekker vind. Maar goed, verder hebben we wel eens een kerstboom gehad en een adventskalender, maar veel doen we er niet aan.
78.	Het opstaan van Jezus	Nee	Nee	Nee	Paasdienst, paasvuren, eieren zoeken	Nee	Geen kinderen, wij trekken lootjes voor cadeaus	Nee	Kerstboom, wat losse kerstversiering, 2x kerstdiner met familie
79.	Het herrijzen van Jezus uit zijn graf.	Nee	Nee	Nee	Nee, slechts het eieren zoeken en gezamenlijk brunchen	Nee	Cadeautjes geven aan ieder lid van het gezin. We trekken lootjes en maken eventueel surprises	Nee	Kerstboom versieren, cadeautjes uitpakken op 25 december. Met de familie uitgebreid eten.
80.	Weet ik niet	Nee	Nee	Nee	Men gaat naar de	Nee	Wij komen met de	Nee	De kerstboom wordt versierd

					kerk met Pasen		familie bij elkaar en iedereen geeft elkaar 1 cadeautje.		en op eerste Kerstdag dineren wij met de familie.
81.	Wederopstanding van Christus	Nee	Nee	Nee	Bepaalde volksspellen, zoals noten schieten in Groningen	Nee	Diner met familieleden, cadeautjes, nah, dat is het wel	Ja	Kerstboom, kerstmuziek, kaarsen, kerstmis
82.	Dat Jezus opstaat uit de dood	Nee	Ja	Nee	Palmpasen de week voor pasen (kinderen maken palmpasestok)	Nee	Met vriendinnen lootjes trekken met cadeautjes, met familie bv samen uitgebreid eten	Ja	Kerstboom, gezamenlijk eten
83.	Volgens Christelijk geloof: Het opstaan van Jezus uit de dood, op de derde dag na zijn kruisiging.	Nee	Nee	Nee	Een paas ontbijt of brunch, een wandeling maken. De mis bijwonen in een kerk	Ja	Met kinderen: het geven van cadeautjes, met oudere kinderen het maken van surprises. 's Avonds gezellig eten met de familie en/of vrienden.	Nee	Wij versieren ieder jaar de kerstboom, we hebben een klein kerststalletje. De CD met kerstliedjes staat aan, we steken kaarsjes aan, maken het gezellig en eten 's Avonds uitgebreid met familie.
84.	ik heb geen idee.	Nee	Nee	Nee	veel mensen hebben een speciaal paasdiner met bijvoorbeeld konijn om te eten.	Nee	cadeautjes met een diner	Nee	kerstboom, kerststal
85.	De verrijzenis van Jezus	Nee	Ja	Nee	Kerk Kruiswegstaties	Nee	Iedereen geeft cadeautjes aan elkaar met gedichten erbij.	Ja	Kerstboom, adventskrans, naar de Kerstmis
86.	De kruisiging en opstanding van Jezus Christus	Nee	Nee	Nee	The Passion	Nee	Wij geven iedereen altijd cadeautjes, gedichten en een surprisecadeau.	Nee	Ik ga niet zo zeer naar de mis in de katholieke kerk, want ik ben zelf protestants. Daarom ga ik naar een kerkdienst, maar we hebben ook wel eens een kerstboom. In de kerk zingen we natuurlijk liederen maar we steken ook adventskaarsen aan.
87.	Dat Jezus weer	Nee	Nee	Nee	Broodjes in de vorm	Nee	Ik vier het meestal	Nee	Met de familie van mijn

	opstaat uit zijn graf en dat het na de winter weer lente wordt.				van haantjes als eten. Paasontbijt op school en met familie. We gingen ook altijd eieren zoeken in de tuin, maar dat valt waarschijnlijk onder de gekleurde eieren. Vroeger hadden we ook versierde paastakken in de kamer staan met Pasen.		meerder keren; met vriendinnen en met mijn ouders en broertje. We trekken lootjes en maken dan voor een afgesproken bedrag surprises voor elkaar. Daar maken we sinterklaasgedichten bij waarin we de ontvanger van de surprise belachelijk maken. We eten altijd heel veel pepernoten. Speculaas en suikermuizen en -kikkers horen er ook bij. Met mijn ouders en broertje gaan we meestal gourmetten. Als kind zong ik ook nog liedjes voor het schoenzetten, nu niet meer.		vaders kant spreken we ieder jaar bij een ander thuis af. Dan neemt iedereen een deel van het eten mee en hebben we een heerlijk en gezellig feestmaal. Omdat we elkaar met Sinterklaas niet zien worden er ook cadeautjes uitgedeeld, vooral door mijn oma. Bij mijn ouders staat ook altijd een versierde kerstboom in de woonkamer. Als kind mochten mijn broertje en ik ieder jaar een nieuwe kerstbal erbij kiezen.
88.	De opstanding van Jezus uit de dood.	Nee	Nee	Nee	Paaseitjes (van chocolade) eten, eiren verstoppen, vaak een uitgebreidere lunch of ontbijt.	Nee	Wij vierden Sinterklaas vaak samen met opa en oma. Tot nu toe gaven kochten de volwassenen de cadeautjes. Het komt ook wel voor dat je lootjes gaat trekken en dan voor de getrokken persoon een cadeautje koopt. Vaak krijgen we per persoon een gedicht bij een	Nee	We hebben 2 kerstbomen. Eerste kerstdag gaan we gezellig brunchen of dineren met mijn moeders tak van de familie en tweede kerstdag dineren met de tak van mijn vader. Ik ging vroeger nog wel eens naar de kerk op deze dagen, maar nu eigenlijk nooit meer. Dit heeft niet echt een bijzondere reden.

							cadeautje, waarin allemaal gebeurtenissen staan van het afgelopen jaar. Er worden veel pepernoten gegeten. Bij ons in het gezin gaan we vaak 'gourmetten' op Sinterklaasavond.		
89.	De wederopstanding van Jezus uit de dood	Nee	Nee	Nee	Naar de kerk gaan.	Ja	Wij vieren eigenlijk geen sinterklaas meer, alleen als we het met jongere nichtjes of neefjes vieren. De cadeautjes van Sinterklaas worden nu uitgepakt tijdens Kerst.	Nee	Wij versieren het huis, eten altijd lekker eten, ik maak speciaal Tiramisu ieder jaar. En pakken cadeautjes uit.
90.	wederopstanding jezus	Nee	Ja	Ja	Nvt	Nee	Cadeau's, lekker eten en familie. Dat is Sinterklaas voor mij in trefwoorden	Ja	Alles wat hierboven vermeld is doe ik
91.	De opstanding uit de dood van Jezus Christus	Nee	Ja	Nee	Ik ga met Goede Vrijdag en op de Paaszondag naar de kerk (eigenlijk niet naar de mis, maar naar een gereformeerde kerkdienst), en ik lees thuis uit de Bijbel over het lijdensverhaal van Jezus. Ook zingen we met onze familie liederen die bij het opstandingsverhaal	Nee	Ik vier op veel plekken Sinterklaas. Overal zijn andere gebruiken. Thuis kopen mijn ouders bijvoorbeeld cadeaus voor iedereen (ook voor elkaar) en we schrijven gedichten voor elkaar. Één van de cadeaus is altijd een gezelschapsspel en dat spelen we dan aan het eind van de avond met elkaar. En	Ja	We hebben een kerstboom en extra lampjes en kaarsjes thuis. We gaan elke zondag naar de kerk en dan wordt er in de Adventstijd een kaars aangestoken. We lezen ook elke avond bij het avondeten een stukje uit de bijbel en een stukje van een adventskalender. De avond voor Kerst is de Kerstnachtdienst. Dan delen we met de jeugdvereniging warme chocolademelk uit. Als het Kerst is gaan we ook

				<p>horen. Soms doen mijn ouders of ik ook mee aan een koor in de kerk. Op Eerste Paasdag, zondagmorgen, ontbijten we uitgebreid met eieren en paasstol en ander lekker warm brood.</p> <p>En sinds ik lid ben van een jeugdvereniging ga ik altijd op kamp met Pasen, met een groep jongeren vanaf 16 jaar, naar een boerderij ergens in Nederland. Daar wordt ook tijd besteed aan het christelijk geloof en er worden liederen gezongen.</p>	<p>in de weken voor Sinterklaasavond, als Sinterklaas al wel "in Nederland is", mogen we onze schoen zetten bij de schoorsteen. Dan krijgen we er een klein cadeautje in en typisch sinterklaassnoep. Op Scouting maken we surprises, gedichten en cadeaus met als regel dat de totale kostprijs niet meer dan €1 mag zijn. Met mijn vrienden van de kerk spreken we af dat iedereen een paar cadeaus meeneemt en dan spelen we een spel waarbij die cadeaus verdeeld worden. Op de middelbare school kwam er altijd een Sinterklaas met een paar Pieten die snoep uitdeelden en de kinderen die "stout geweest waren" (die bijvoorbeeld vaak te laat op school kwamen) moesten dan bij hem op schoot komen, dat was heel grappig. En natuurlijk hoort bij Sinterklaas</p>	<p>naar de kerk. Meestal is er dan een kinderdienst of een musical voor de kinderen en een kerkdienst met extra mooie muziek voor de hele gemeente. 's Avonds maakt ieder gezinslid (we zijn met zijn zessen) een gerecht voor het avondeten en dan dineren we samen. Daarna zingen we liederen, leest iemand een verhaal voor, doen we spelletjes en eten we lekkere hapjes. Soms doen we dat alleen met ons gezin en soms nodigen we nog iemand anders uit.</p>
--	--	--	--	--	--	---

							ook eten zoals banket, pepernoten, marsepein, speculaas en schuimpjes, en worden er sinterklaasliedjes gezongen.		
92.	Ik weet het eigenlijk niet, het heeft iets met Jezus te maken. Maar voor mij is het gewoon een leuke feestdag.	Nee	Nee	Nee	Wij gaan vaak met de hond naar het strand aan de Noordzee met Pasen. En natuurlijk het paasontbijt (brunch), 's avonds lekker eten (gourmetten) met familie. Paaseieren eten en lekkere dingen bakken. Eigenlijk dus één eetfeestijn. Een feestdag dat een excuus geeft om veel lekkere dingen te eten.	Nee	Wij vieren altijd kerst. Met sinterklaas doen we eigenlijk nooit wat. Soms op school of werk surprises. Toen ik kleiner was mocht ik mijn schoen wel elk jaar zetten. Het fijnste aan Sinterklaas vind ik de pepernoten die ik weer kan eten.	Nee	Elk jaar halen we een kerstboom en die versieren we. Op kerstavond vieren we dan met de familie (zussen, ouders, zwagers) kerst met cadeaus. Dit heb ik al van kleins af aan gedaan. Tegenwoordig trekken we lootjes met kerst. Mijn moeder gaat dan een hele uitgebreide kerst maaltijd koken, wat we opeten voordat we de cadeaus uitpakken. Diezelfde middag zitten we dan trouwens ook al te bunkeren van alle taarten, cakes en zoetigheden die er dan gebakken worden. Bij ons wordt er traditioneel elk jaar de kerstster gebakken met pruimenjam en poedersuiker (erg lekker).
93.	Met Goede Vrijdag is Jezus aan het kruis gehangen, met Pasen vieren we dat hij weer opgestaan is uit het graf.	Nee	Ja	Nee	Eieren eten! Paashazen en eieren van chocolade, paasbrood. Uitgebreid ontbijten op paasmorgen met bovengenoemde dingen. Voor kinderen	Nee	We eten chocoladeletters en pepernoten. Vaak krijgt iedereen van een bepaalde groep (familie of vaste vriendengroep) een kaartje met de naam van iemand anders uit	Ja	Ik speel in een orkest en op Eerste Kerstdag spelen we kerstliederen bij de kerkdienst. Lieder en kaarsjes aansteken vind ik ook erg leuk. Natuurlijk kan een mooie grote kerstboom bij mijn ouders thuis niet ontbreken! Bij ons zijn mijn

					worden kleine paaseitjes van chocolade verstoppt (vaak in de tuin) en dan mogen ze die later zoeken		die groep. Daarvoor moet je dan een gedicht schrijven en een cadeautje kopen. Dit is meer iets om met oudere kinderen en volwassenen te doen. Toen ik nog klein was en in Sinterklaas geloofde, kregen we altijd cadeautjes op 5 december. Toen ik niet meer geloofde zijn we overgegaan op het namen trekken zoals boven beschreven.		vader en ik altijd degene die de kerstboom kopen (wij willen altijd een echte! niet een van plastic) en versieren. Dit doen we vaak rond 10 december, als Sinterklaas weer het land uit is. Op Eerste en Tweede Kerstdag ben ik thuis bij mijn ouders (ik woon nog niet zo lang op mezelf) en doen we het 's ochtends vaak rustig aan. Eind van de middag gaan we naar familie toe (of familie komt bij ons) om samen te eten en kerstmis te vieren.
94.	Jezus is opgestaan uit de dood.	Ja	Ja	Nee	-	Nee	Cadeautjes geven, pepernoten en chocoladeletters eten, met familie samen zijn.	Ja	Kerstboom, naar de kerk op kerstavond, samen eten met familie, familiebezoeken.
95.	De wederopstand van Jezus	Nee	Nee	Nee	Paashaas; seizoenswende (heidens); paasbrood	Nee	Cadeautjes, samen zijn met de familie, surprises, gedichten, gezelligheid.	Nee	Kerstboom, samen eten met de familie.
96.	De wederopstanding van Jezus	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Het gezin komt samen, we geven elkaar cadeautjes. Meestal d.m.v. lootjes, om op die manier niet heel veel uit te geven voor iedereen, aangezien we een groot gezin zijn. Meestal krijgen de kinderen iets meer.	Nee	Wij versieren onze kerstboom en het huis op een bescheiden manier. Met kerst zelf komen we als gezin bij elkaar en wordt er uitgebreid gegeten. Het religieuze aspect van Kerstmis komt niet aan bod.

97.	Christenen vieren deze dag vanuit hun geloof dat Jezus opgestaan is uit de dood, op de derde dag na zijn kruisiging	Nee	Ja	Nee	Naar de kerkdienst gaan.	Nee	Wij trekken lootjes met familie en vrienden en kopen voor degene die je getrokken hebt, cadeaus en maken gedichten en surprises	Ja	Kerstboom versieren, naar de kerk gaan, samen uitgebreid eten.
98.	Het opstaan uit de dood van Jezus.	Nee	Ja	Nee	nee.	Nee	We geven elkaar cadeautjes, een aantal met zelfgeschreven gedichten erbij, het hele gezin krijgt cadeautjes, we eten kruidnootjes.	Ja	We versieren van te voren de kerstboom, we hebben een kerststal staan, we gaan in de ochtend naar de kerk en in de avond eten we met de hele familie.
99.	De herrijzenis van Jezus Christus uit de dood.	Nee	Nee	Nee	Pasen is in Nederland de tijd om naar een uitvoering van de Matthäus Passion van J.S. Bach te gaan.	Nee	Niet.	Nee	De kerstboom wordt uiteraard versierd en verder bezoeken we kerstconcerten waarbij ook liederen gezongen worden.
100.	De wederopstanding van Jezus Christus die op Goede Vrijdag was gestorven aan het kruis voor de zonden van de mensen.	Nee	Nee	Nee	Haantje van brood eten, met Palmpasen kruizen versieren in de kerk.	Nee	We zingen liedjes, vroeger kregen alleen de kinderen cadeaus, maar nu geven we elkaar cadeaus. En we fonduen en eten chocoladeletters en andere chocolaatjes.	Ja	We versieren de kerstboom, zingen liederen, gaan naar de kerk en gourmetten of eten kalkoen met de familie.
101.	De wederopstanding van Jezus Christus.	Nee	Nee	Nee	Paashaantjes waarmee Palmpasen gelopen wordt.	Nee	Cadeautjes onder vrienden, we eten vaak pepernoten, speculaas, marsepein of chocoladeletters.	Nee	We hebben een kerstboom in huis, hebben vaak een kerstmaal en vieren met familie. Verder geven we cadeautjes aan elkaar binnen het gezin.
102.	Dat Jezus is	Nee	Ja	Nee	Naar de kerk gaan,	Nee	Met het gezin geven	Ja	We hebben een versierde

	opgestaan uit de dood				bezoeken van familie. We eten vaak paasbrood en matzers.		we elkaar cadeautjes, voor de kleine kinderen wordt er nog wel over Sinterklaas verteld, maar voor de volwassenen niet. Vaak eten we pepernoten, marsepein snoepgoed, taai-taai, chocolade letters		kerstboom, maar daar wordt niet zoveel mee gedaan. Verder bezoek ik de kerkdienst, meestal de kerstnacht én kerstochtend, soms alleen kerstochtend. Verder komen we als familie bij elkaar en tijdens het eten wordt het kerstverhaal gelezen.
103.	De opstanding van Jezus Christus.	Nee	Nee	Nee	Eieren verstoppert. Paasstol eten. De meubelboulevard bezoeken.	Nee	Ik vier het alleen wanneer de kinderen dit willen. Wij geven dan cadeautjes, eten wat lekkers en kletsen met elkaar.	Nee	Wij hebben een kerstboom en ontvangen en bezoeken familie.
104.	Wederopstanding van Jezus Christus.	Nee	Nee	Nee	De mis is het enige daadwerkelijk religieuze fenomeen waar ik bekend mee ben	Ja	Met mijn ouders een gezellige avond, soms maar niet altijd met cadeautjes, en bakjes pepernoten, schuimpjes en ander snoepgoed op tafel	Nee	Er wordt bij ons thuis altijd een kerstboom versierd. Ook wordt er beide dagen met familie gegeten. Gebruikelijk voor ons en naar ik begrijp voor vele andere Nederlanders is de eerste kerstdag een diner met de directe familie, waarna op de tweede kerstdag dan wel verdere familie wordt uitgenodigd, dan wel wij zelf op die dag naar verdere familie gaan.
105.	Verrijzenis van Jezus	Nee	Ja	Nee	vroeger ging ik tijdens de goede week altijd naar het klooster van mijn heerom om daar pasen te vieren	Nee	cadeautjes met een rijm, wij vieren Sinterklaas met onze eigen kinderen en samen met onze (schoon-) ouders en zwager en zus en kinderen. We vieren het bij mijn	Ja	kerstboom, kerststal, we gaan naar de mis

							zwager		
106.	Iets met Jezus, gecombineerd met de heidense feestdag midzomer	Nee	Nee	Nee	Naar de Kerk gaan, paasontbijt, lekkere dingen eten, samen eten, eieren zoeken	Nee	Wij zijn met zijn zessen (mijn ouders, grootouders, mijn zusje en ik) en iedereen maakt minstens een cadeau met gedicht voor iedereen. Een surprise is optioneel. Deze cadeaus doen we in grote zakken door de maand november heen, om ze te verzamelen. Er hangt een mysterieuze sfeer, met bordjes op de deur in de trant van "NIET BINNENKOMEN, GEHEIM". Het is absoluut verboden om gedichten van internet te halen. Sinterklaas is mijn favoriete feestdag. We eten erwtensoep die mijn oma maakt. We vieren het om de beurt bij mijn opa en oma en bij ons thuis. We zetten voor Sinterklaas onze schoen (mijn zusje en ik) en zingen liedjes. We eten [pepernoten. Iedereen krijgt een chocoladefletter.	Nee	We hebben een kerstboom, die we samen versieren, en we eten gezellig samen (kerstontbijt (twee keer), gourmetten en eten bij opa en oma), maar we doen er verder niet zo veel aan, omdat we al zo uitgebreid Sinterklaas vieren. Meestal krijgt iedereen een cadeautje.

107.	Het feit dat Jesus opgestaan zou zijn na zijn kruisiging.	Nee	Nee	Nee	Ik weet dat op mijn mild religieuze basisschool er met Pasen ieder jaar een optocht werd georganiseerd waarin de lagere klassen met versierde kruizen door de stad liepen. En er was een dans rond de meiboom. Dit was een paal op het schoolplein met een aantal linten eraan. Bij het dansen werden deze in een patroon geweven. Al zou het kunnen dat ik hierbij in de war ben met Pinksteren.	Nee	Meestal worden er cadeautjes gegeven ongeacht wie ze ontvangt, zowel de ouders als kinderen als evt. uitgenodigde vrienden.	Nee	Persoonlijk vier ik geen Kerstmis. Misschien een visite aan het ouderlijk huis, maar meer niet.
108.	Opstanding van Jezus Christus en komst van het licht in de wereld.	Nee	Ja	Nee	In onze regio is het Paasvuur heel belangrijk. Daar lopen hele buurten voor uit.	Nee	In huiselijke kring met cadeautjes en gedichten.	Ja	Eten, kerstboom versieren, familiebezoek.
109.	Jezus staat op uit het graf	Ja	Ja	Ja	vogelnestjes eten eieren zoeken	Nee	speculaas schoen zetten surprises maken liedjes zingen bisschopswijn drinkel	Ja	kerstboom nachtmis samen eten kerstcircus
110.	De wederopstanding van Jezus Christus	Nee	Ja	Nee	De Palmpasenoftocht, paasvuren.	Nee	In ons dorp (Grou) wordt normaal gesproken geen Sinterklaas gevierd. In plaats daarvan vieren wij een soortgelijk	Nee	Wij hebben een versierde kerstboom en kerststal en gaan naar de kerstnachtdienst en de dienst op Eerste Kerstdag. Op Eerste Kerstdag gaan wij meestal ook naar

							feest genaamd Sint Pieter in Februari. Zover ik weet is dit de enige plaats in Nederland die dit heeft. Echter, ons gezin viert ook Sinterklaas samen met familie in Sneek. Wij wisselen cadeaus en gedichten uit.		familie toe te eten.
111.	Iets met jezus.	Nee	Nee	Nee	nee	Ja	Cadeautjes voor de kinderen	Ja	Kerstboom optuigen. Veel gezelligheid met familie en veel eten.
112.	Pasen komt na goede vrijdag waar Jezus is gekruisigd en met Pasen is Jezus opgestaan uit de dood en heeft hij alle zonden van de mensen 'meegenomen'.	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	We geven cadeautjes en surprises met en bij familie, zingen sinterklaas liederen en eten pepernoten etc.	Nee	Elk jaar een versierde kerstboom en een kerststal en worden er in de voorafgaande periode kerstliederen afgespeeld en gezongen. Op kerstnacht gaan we naar de nachtdienst en de kerstdagen zelf vieren we met familie.
113.	De wederopstandig van Jezus.	Nee	Nee	Nee	Naar de kerk gaan (doen wij niet), naar familie gaan, eieren eten, lekker ontbijt met de kinderen (doen wij wel).	Nee	We geven cadeautjes, maken een gedicht voor degene van wie je het lootje hebt getrokken. Soms zingen we sinterklaasliedjes.	Nee	Versierde kerstboom, ook kerststal, kerstliederen zingen we soms. Kerstdiner (koken we in het algemeen zelf) met naaste familie, kaarsen branden.
114.	Met Pasen vieren de christenen dat Jezus is opgestaan uit de dood. Volgens de Bijbel is hij in de	Nee	Nee	Nee	Met Pasen eet men eieren omdat ze symbool staan voor nieuw leven. Ook gaan mensen vaak met Pasen iets	Nee	Met Sinterklaas geef ik cadeautjes met vrienden en/of familie. We maken vaak zogenaamde "surprises". Hierbij	Ja	Soms ga ik naar de Kerstnachtmis. Wij hebben thuis een kerstboom met Kerst, we steken kaarsen aan, ook gaan we naar familie en hebben we

	<p>tijd van de Romeinen door de Romeinen gekruisigd, nadat hij door één van zijn apostelen was verraden. Hij is na drie dagen uit de dood opgestaan. Pasen is daarom symbool voor nieuw leven. Pasen wordt ook vaak geassocieerd met de lente. Pasen werd al gevierd door de Germanen, voordat de christelijke associatie wijd verbreid werd. Het valt in de lente, en de lente staat ook symbool voor nieuw leven, omdat dan dieren jongen krijgen.</p>			<p>leuks doen. Ze gaan wandelen, naar familie, naar een museum. Er zijn in sommige steden zogenaamde Paasmarkten. Ook zijn er op sommige plekken 's avonds Paasvuren. Dit is een oud gebruik dat de Germanen hadden, en het wordt soms nog steeds gedaan.</p> <p>Er is ook een muziekfestival met Pasen: Paaspop. Dit vindt plaats in meerdere plaatsen, maar het bekendst is het festival in Schijndel.</p> <p>Een hele vreemde traditie is dat heel veel mensen op tweede Paasdag naar de Ikea gaan, of naar een andere meubelboulevard. Maar bij de Ikea is het altijd heel erg druk op tweede Paasdag. Ik heb werkelijk geen idee waarom</p>		<p>worden cadeaus op een creatieve manier ingepakt, met een gedicht erbij. Voor het maken van surprises moet je een paar weken voor Sinterklaas lootjes trekken. Daarbij schrijft van tevoren iedereen op een lijstje wat hij/zij graag wil hebben, met naam erbij. Deze briefjes worden gemengd en de leden van een gezelschap trekken een briefje, zonder te weten wat erop staat. Voor de persoon op het briefje dat jij hebt, koop je een paar cadeautjes van zijn/haar lijstje, maak je een gedicht erbij en pak je het cadeau op een creatieve manier in.</p> <p>In het gedicht, dat als rijmschema meestal a-a-b-b of a-b-a-b heeft, wordt vaak op een grappige manier over de persoon verteld die het cadeau krijgt. Soms worden er hints gegeven naar wat er in het pakje zit. De</p>	<p>een Kerstdiner.</p>
--	--	--	--	--	--	--	------------------------

					mensen dit doen, maar het is echt zo.		"surprise", dus de creatieve verpakking, kan bijvoorbeeld zijn dat je een boot knutselt (als verwijzing naar de stoomboot van Sinterklaas) en hier de cadeautjes in doet. Of je maakt iets dat met die persoon te maken heeft. Bijvoorbeeld: als de persoon van lezen houdt, maak je een verpakking die eruitziet als de buitenkant van een boek, en als je de kaft openslaat, zit het cadeautje in het "boek".		
115.	Wederopstanding van Jesus	Nee	Nee	Ja	Nee	Nee	Ik vier met vrienden sinterklaas door middel van een surprise party. Daarnaast eten we pepernoten	Nee	Kerstboom versieren - kerststal - speciale eten
116.	De opstanding van Jezus Christus.	Nee	Ja	Ja	Naar de kerk gaan. Paasontbijt eten.	Nee	We geven elkaar cadeautjes dmv het trekken van lootjes. Daarnaast eten we pepernoten en speculaas.	Ja	Naar de kerk gaan, gezellig samen eten met familie.
117.	Christenen vieren dat Jezus op deze dag opgestaan is uit de dood.	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Ik vier Sinterklaas met mijn hele familie, we vieren het meestal op een zaterdag (ook al valt 5 december daar	Nee	We hebben vanaf half december een kerstboom in de woonkamer staan en meestal zijn we met zijn allen gezellig thuis met kerst, of we

							niet op. We kiezen meestal de eerste zaterdag na 5 december of de zaterdag voor 5 december) vanwege mijn neefjes die nog niet heel lang op kunnen blijven. We vieren het meestal bij mijn opa en oma, dan gaan we daar 's middags heen en we eten samen en daarna gaan we cadeautjes doen. We trekken vantevoren lootjes, dus iedereen krijgt minstens 1 cadeautje. De kinderen krijgen meestal wat meer, ook nog van hun ouders iets.		gaan bij mijn opa's en oma's langs. Soms geven we elkaar een klein cadeautje. Als het goed weer is gaan we naar een kerstnachtmis buiten in een natuurgebied.
118.	Jezus werd gekruizigd?	Nee	Nee	Nee	Brunchen, Paasstol, paastakken,	Ja	Ik eet pepernoten en chocoladesinterklazen.	Nee	Ik heb graag een Kerstboom, spreek met familie af voor uitgebreid dineren, luister kerstmuziek,
119.	De wederopstanding van Jezus Christus	Nee	Nee	Nee	Met Pasen is er een paasmis. Hier eet men hosti's (het lichaam van Jezus Christus) en drinkt men miswijn (zijn bloed). Dit werd ook genuttigd tijdens het Laatste Avondmaal, voordat Jezus verraden werd door	Nee	Cadeautjes (met familie), kleine cadeautjes in combinatie met een spelletje (vrienden), liedjes zingen meestal niet (meer; wel als kind bij het zetten van mijn schoen), pepernoten en ander sinterklaassnoep eten	Nee	Ik heb geen ruimte voor een kerstboom, maar toen ik nog bij mijn ouders woonde, versierde ik wel een kerstboom. Op school staken wij altijd kaarsen aan voor Advent. Met Kerst eet ik altijd met familie om Kerst te vieren. We geven elkaar dan cadeautjes.

				Judas.					
--	--	--	--	--------	--	--	--	--	--